

ZÁVĚREČNÁ ZPRÁVA Z HODNOCENÍ DOPADŮ REGULACE

1. Důvod předložení a cíle

Vyhláška je vydána na základě zmocnění obsaženého v ustanovení § 19 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění účinném od 1. 9. 2016. Cílem návrhu vyhlášky je důsledné provedení novely provedené zákonem č. 82/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, do podzákonného právního předpisu.

1.1 Název

Vyhláška k provedení § 19 a některých dalších ustanovení zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů (vyhláška o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami).

1.2 Definice problému

Stručný popis stavu do 31. 8. 2016

Školský zákon, ve znění platném do 31. 8. 2016, je nepřiměřeně striktní v definici speciálních vzdělávacích potřeb, neboť je vymezuje taxativním výčtem druhů. Tím brání progresivnímu přístupu k definici podpůrných opatření a jejich směřování k dětem, žákům a studentům (dále jen „žák“), kteří je skutečně potřebují.

Zákon neupravuje podmínky případné vynutitelnosti podpůrných opatření a jen velmi vágně propojuje pravidla uplatňování podpůrných opatření s výstupy činnosti školských poradenských zařízení. Chybí základní pravidla komunikace a spolupráce škol, školských zařízení, žáků, školských poradenských zařízení a orgánů sociálně-právní ochrany dětí. Zákon neupravuje účinné pojistky proti nadužívání podpůrných opatření (tam, kde již není podpora potřeba), ať už ze strany škol nebo i ze strany zákonných zástupců.

Od roku 2005 byla věnována systematická pozornost vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Z prostředků operačních programů Rozvoj lidských zdrojů a Vzdělávání pro konkurenceschopnost, byla podpořena realizace systémových projektů na podporu vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Projekty přinesly mj. řadu poznatků ze škol, které byly následně východiskem pro úpravy podmínek vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Národní projekty ESF VIP-Kariéra, Rozvoj školních poradenských pracovišť – Vzdělávání – Informace – Poradenství II (RŠPP-VIP II) a Rozvoj a metodická podpora poradenských služeb – VIP III (RAMPS-VIP III) se věnovaly ověřování působení školních psychologů a školních speciálních pedagogů, působení a roli asistentů pedagoga. Postupně za období let 2005-2014 byl ověřen model podpory žáků a pedagogů těmito odborníky na více než 400 školách. Závěry projektů se staly jedním z východisek pro nastavování změn ve vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a k přechodu od identifikace obtíží, k podpoře žáků ve vzdělávání. Podobně národní projekt ESF Centra

podpory inkluzivního vzdělávání (CPIV), který byl realizován v letech 2009-2013, ověřoval na více jak 500 školách v ČR pravidla pro inkluzivní vzdělávání a funkčnost podpůrných opatření prostřednictvím Školního podpůrného programu. Ověřoval **základní kroky pro vytvoření inkluzivního prostředí**, úpravy školních vzdělávacích programů, včetně úprav hodnocení, vymezil ale i požadavky na odbornou připravenost pedagogů. Zabýval se dále využíváním konkrétních podpůrných opatření ve vzdělávání žáků včetně užívání speciálních učebnic a kompenzačních pomůcek. Pozornost byla věnována i roli školních a školských poradenských služeb nebo formám spolupráce s rodiči. Projekt reflektoval i finanční a materiální náročnost, případně personální obsazení při naplňování principů inkluzivního vzdělávání.

Stručný souhrn změn, které přináší novela školského zákona účinná od 1. září 2016

Zákon č. 82/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, přináší s účinností od 1. září 2016 řadu změn. V oblasti tzv. inkluzivního či společného vzdělávání je jím zavedení efektivního systému záruk přístupu každého ke vzdělávání na rovnoprávném základě při využívání podpůrných opatření. Část, která významným způsobem změnil přístup ke speciálním potřebám žáků, nabude účinnosti dne 1. 9. 2016.

Nová úprava § 16 školského zákona upravuje zásadní, nejen terminologický posun od kategorizace žáků ke kategorizaci potřeb a podpůrných opatření a základní principy poskytování podpůrných opatření žákům se speciálními vzdělávacími potřebami. Novela školského zákona zakotvuje v § 16 odst. 2 písm. a) až i), pouze rámcové vymezení druhů podpůrných opatření; výčet konkrétních opatření i účel jejich poskytování a členění do stupňů upraví v souladu s požadavky ust. § 19 školského zákona prováděcí předpis.

1.3. Popis existujícího právního stavu v dané oblasti

Stávající stav plynoucí ze školského zákona ve znění platném do 31. 8. 2016

Školský zákon ve znění do 31. 8. 2016 staví úpravu vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami na klasifikaci tzv. speciálních vzdělávacích potřeb (§ 16). Rozlišuje zdravotní postižení, zdravotní znevýhodnění a sociální znevýhodnění a každou z těchto podkategorií speciálních vzdělávacích potřeb dále člení na druhy. Zmíněné pojmy vymezuje taxativním výčtem. Zákon přiznává žákům se speciálními vzdělávacími potřebami *„právo na vzdělávání, jehož obsah, formy a metody odpovídají jejich vzdělávacím potřebám a možnostem, na vytvoření nezbytných podmínek, které toto vzdělávání umožní, a na poradenskou pomoc školy a školského poradenského zařízení.“*

Zákon dále proklamuje některá další práva žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, aniž by však v zákoně samém nebo v prováděcím právním předpisu došla tato práva vždy konkretizace. (Jde například o stanovení „vhodných podmínek odpovídajících jejich potřebám“ při přijímacím řízení, „přihlídnutí k povaze postižení nebo znevýhodnění“ při hodnocení výsledků vzdělávání a o prodloužení délky středního a vyššího odborného vzdělávání „ve výjimečných případech“.)

Další proklamativní ustanovení se týká „zajištění práva“ žáků sluchově nebo zrakově postižených nebo s vadami řeči využívat zvláštní dorozumívací prostředky.

Konkrétní obsah mělo právo zdravotně postižených žáků bezplatně užívat speciální učebnice a speciální učební pomůcky a kompenzační pomůcky poskytované školou. Také k tomuto právu se váže účelové určení prostředků státního rozpočtu „na nezbytné zvýšení nákladů spojených s výukou dětí, žáků a studentů zdravotně postižených“ (§ 16 odst. 1).

Upraveny jsou také některé instituty tzv. „speciálního vzdělávání“:

- zřizování škol/tříd/oddělení/studijních skupin/ s upravenými vzdělávacími programy a zřizování přípravného stupně základní školy speciální,
- funkce asistenta pedagoga.

Zákon se tak soustředí vedle taxativní kategorizace speciálních vzdělávacích potřeb na institucionalizované speciální vzdělávání, ačkoliv se jako hlavní motiv úpravy ve školském zákoně prezentuje tzv. individuální integrace.

Pokud jde o žáky nadané, stanoví se velmi obecně povinnost škol a školských zařízení vytvářet podmínky pro rozvoj nadání žáků. K tomuto účelu lze uskutečňovat rozšířenou výuku některých předmětů nebo skupin předmětů. Speciálně se upravuje možnost, že třídám se sportovním zaměřením nebo žákům vykonávajícím sportovní přípravu mohl ředitel školy odlišně upravovat organizaci vzdělávání. Mimořádně nadaného žáka může ředitel školy na jeho žádost přeradit do vyššího ročníku bez absolvování ročníku předchozího.

Novela školského zákona účinná od 1. září 2016

Školský zákon, ve znění zákona č. 82/2015 Sb., které nabude účinnosti 1. září 2016, v ustanoveních § 16, 16a a 16b vychází z předpokladu, že právo „na vzdělávání, jehož obsah, formy a metody odpovídají vzdělávacím potřebám a možnostem, na vytvoření nezbytných podmínek, které toto vzdělávání umožní, a na poradenskou pomoc školy a školského poradenského zařízení“ nemá být výsadou úzce vymezeného okruhu „postižených nebo znevýhodněných“ osob, ale mělo by náležet každému jednotlivci tou měrou, která je nezbytná pro naplnění jeho práva na vzdělání.

Nová právní úprava má přispět k vytváření rovných podmínek a příležitosti ve vzdělávání a tak současně napomoci sociální adaptaci člověka s různými typy vzdělávacích potřeb.

Respektuje se právo na přiměřenou podporu nadání, schopností a dovedností každého jednotlivce. Ne u každého však tato podpora musí mít institucionalizovaný rámec a klást zvýšené nároky na financování. Spíše naopak, standardní model vzdělávání by měl vést k naplnění práva jednotlivce na vzdělání ve většině případů. To by mělo platit v základním vzdělávání bezvýhradně, na vyšších stupních vzdělávání potom s určitou korekcí vzhledem k přirozeným rozdílům mezi lidmi, pokud jde o vlohy a nadání. Podpora má směřovat k tomu, aby byla nastavena rovnost podmínek ve vzdělávání, která tak otevírá cestu i k rovnosti příležitostí.

Novela sice nadále užívá pojem „speciální vzdělávací potřeby“, avšak ustupuje se od jeho striktního vymezení prostřednictvím vyjmenovaných druhů postižení a znevýhodnění. Zákon tak zavádí nové vymezení, kdy žákem se speciálními vzdělávacími potřebami je žák, kterému brání ve vzdělávání překážky, jež lze překonávat pomocí tzv. podpurných opatření. Novela tak může modernizovat pojetí podpory, aniž by ztratila pojmovou kontinuitu s dosavadním stavem. To je důležité hlavně kvůli množství podzákoných dokumentů (včetně rámcových vzdělávacích programů), které pojem „speciální vzdělávací potřeby“ používají.

Úprava § 16 školského zákona upravuje zásadní posun od kategorizace žáků ke kategorizaci potřeb a podpůrných opatření. Zákon upravuje výčet základních podpůrných opatření (§ 16 odst. 2 školského zákona) a v § 19 předpokládá, že k další konkretizaci a provedení bude vydán prováděcí právní předpis.

Podpůrná opatření

Úpravy ve vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami směřují ke vzdělávání většiny žáků v běžných třídách, s cílem vytvářet „školu pro všechny“. Školský zákon vychází z předpokladu, že **základní míra podpory musí být součástí standardního modelu vzdělávání**. Spočívá především v profesních kompetencích pedagoga a měla by vyplývat zcela samozřejmě z toho, že učitel má znát svého žáka a mít k němu osobní a zároveň profesionální přístup.

Nástrojem k zajištění společného vzdělávání žáků je systém podpůrných opatření ve vzdělávání žáka. Nová úprava staví na pojmu podpůrná opatření a na principu, že důležité je najít a realizovat v praxi taková podpůrná opatření, která budou nástrojem pro překonání překážek ve vzdělávání žáka. Volí se vždy tak, aby odpovídala žákově potřebě upravit průběh jeho vzdělávání a eliminovat tak případné nepříznivé důsledky jeho zdravotního stavu, souběhu okolností jeho aktuálních životních podmínek nebo dalších okolností, které mohou být způsobeny jak kulturním prostředím, tak sociální situací žáka.

Nově školský zákon vymezuje podpůrná opatření v § 16 odst. 2 jako:

- a) poradenskou pomoc školy a školského poradenského zařízení,
- b) úpravu organizace, obsahu, hodnocení, forem a metod vzdělávání a školských služeb, včetně zabezpečení výuky předmětů speciálně pedagogické péče a včetně prodloužení délky středního nebo vyššího odborného vzdělávání až o dva roky,
- c) úpravu podmínek přijímání ke vzdělávání a ukončování vzdělávání,
- d) použití kompenzačních pomůcek, speciálních učebnic a speciálních učebních pomůcek, využívání komunikačních systémů neslyšících a hluchoslepých osob, Braillova písma a podpůrných nebo náhradních komunikačních systémů,
- e) úpravu očekávaných výstupů vzdělávání v mezích stanovených rámcovými vzdělávacími programy a akreditovanými vzdělávacími programy,
- f) vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu,
- g) využití asistenta pedagoga,
- h) využití dalšího pedagogického pracovníka, tlumočnicka českého znakového jazyka, přepisovatele pro neslyšící nebo možnosti působení osob poskytujících dítěti, žákovi nebo studentovi po dobu jeho pobytu ve škole nebo školském zařízení podporu podle zvláštních právních předpisů, nebo
- i) poskytování vzdělávání nebo školských služeb v prostorách stavebně nebo technicky upravených.

Významným prvkem nové právní úpravy je **Přehled podpůrných opatření**, který stanoví Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy vyhláškou. Přehled kategorizuje podpůrná opatření do pěti stupňů dle organizační, pedagogické a finanční náročnosti a zahrnuje jejich podrobný popis. Dále uvádí kategorizaci speciálních učebnic, učebních a kompenzačních pomůcek.

Při stanovování kompenzačních pomůcek specifikuje okolnosti, za kterých jsou pomůcky poskytovány z resortu vzdělávání a kdy jinými způsobem (například z veřejného zdravotního pojištění), případně za jakých okolností může uživatel pomůcky získat vícekrát pro potřeby vzdělávání.

V prvním stupni jsou zahrnuta podpůrná opatření, která nevyžadují ani zvláštní institucionální podporu, ani navýšení finančních prostředků na činnost školy. Podpůrná opatření v prvním stupni se tedy od základní podpory, která vůbec není v přehledu zahrnuta, liší tím, že mohou být obsahem formalizované spolupráce žáka (zákonného zástupce) a pedagoga. Vychází zejména z potřeby individualizace vzdělávání žáka a z pedagogické diagnostiky. Nástrojem k zajištění podpory je Plán pedagogické podpory, který stanovuje, co vše škola se žákem dělá, aby došlo k nápravě obtíží. Plán pedagogické podpory byl 2 roky ověřován na vybraných školách v ČR (cca 230 škol), aby byly postupy škol ověřeny před vydáním vyhlášky. Jeho definitivní podoba pak byla finálně upravena na základě praktického ověřování ve školách.

Podpůrná opatření ve II. - V. stupni podpory doporučuje školské poradenské zařízení na základě posouzení vzdělávacích potřeb žáka, po projednání s žákem nebo jeho zákonným zástupcem a školou. Podpůrná opatření uvedená v II. – V. stupni postupně gradují v rozsahu možné podpory, resp. jejich organizační a finanční náročnosti.

Zároveň **školský zákon uvádí některé druhy podpůrných opatření**, která z různých důvodů **vyžadují úpravu na úrovni zákona**, neboť představují **výjimky z obecných pravidel stanovených rovněž zákonem**, nebo kontinuálně s dosavadní úpravou **garantují podporu určitým skupinám zdravotně postižených osob**.

V návaznosti na školský zákon prováděcí předpis má posléze podrobně rozpracovat tato podpůrná opatření:

- možnost úpravy podmínek, obsahu, forem a metod vzdělávání,
- prodloužení standardní délky vzdělávání,
- úpravy podmínek přijímání a ukončování vzdělávání,
- podpora osob neslyšících a nevidomých,
- úprava výstupů vzdělávání (např. zařazení žáka do programu základní školy speciální nebo do upraveného RVP ZV) – k úpravě výstupů vzdělávání může dojít s primárním zřetelem k zájmu žáka, s informovaným souhlasem žáka nebo jeho zákonného zástupce a na základě doporučení školského poradenského zařízení kdykoli, tedy i před zahájením vzdělávání (žák je „přijímán do programu“), i kdykoli v jeho průběhu (žák „do programu“ přestupuje nebo je přeřazen),
- používání individuálního vzdělávacího plánu,
- využití asistenta pedagoga
- možnost působení osob poskytujících dítěti, žákovi nebo studentovi se zdravotním hendikepem po dobu jeho pobytu ve škole nebo školském zařízení podporu podle zvláštních právních předpisů (např. transliterátora, tlumočnicka),
- stavební a technické úpravy prostor, kde se poskytuje vzdělávání; toto podpůrné opatření však bude využíváno jen výjimečně, neboť obecně platí § 169 zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů,

a k němu vydaná prováděcí vyhláška č. 398/2009 Sb., o obecných požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb (před vydáním těchto předpisů platily pro řešení přístupů do staveb občanského vybavení obdobné normy – vyhláška č. 369/2001 Sb. a vyhláška č. 174/1994 Sb., takže požadavky na stavební a technické uzpůsobení prostor pro vzdělávání osob s hendikepem nejsou pro školy novinkou).

Vyhláška má upravit také postup školy před přiznáním podpůrného opatření, čímž se rozumí mimo jiné poskytnutí nezbytných informací žákovi nebo zákonnému zástupci, aby byl naplněn požadavek „informovaného souhlasu“ a mohlo být vydáno doporučení ke vzdělávání žáka s potřebou podpůrných opatření ve vzdělávání. Doporučení popisuje navržená podpůrná opatření včetně jejich normované finanční náročnosti.

Přehled podpůrných opatření pak upravuje využívání jednotlivých podpůrných opatření v jednotlivých stupních. Rozšiřuje nabídku působení pedagogických pracovníků o působení školních psychologů a školních speciálních pedagogů, zejména v případě, kdy škola vzdělává vysoké procento žáků s potřebou podpůrných opatření, nebo demografické ukazatele školy vyžadují působení těchto odborníků.

Obdobně se postupuje u nastavení služeb asistenta pedagoga, kdy je zřejmé, že je třeba odlišit tuto službu pro pedagoga ve vztahu k jednotlivému žákovi nebo skupině žáků.

Na některá z vyjmenovaných podpůrných opatření však zákon výslovně navazuje speciální podmínky jejich použití, čímž také nepřímo ovlivnil jejich katalogizaci. Půjde o opatření, která spočívají v/ve:

- komplexní zásahu do organizace vzdělávání žáka (individuální vzdělávací plán),
- významně zvýšené personální náročnosti vzdělávání ve třídě, kde je žák zařazen (funkce asistenta pedagoga nebo dalšího pedagoga),
- zařazení žáka do programu s jinými očekávanými výstupy vzdělávání (např. zařazení žáka do programu základní školy speciální).

Podle nově upraveného § 16 odst. 9 školského zákona lze zřizovat „*školy nebo ve školách třídy, oddělení a studijní skupiny pro děti, žáky a studenty s mentálním, tělesným, zrakovým nebo sluchovým postižením, závažnými vadami řeči, závažnými vývojovými poruchami učení, závažnými vývojovými poruchami chování, souběžným postižením více vadami nebo autismem*“.

Zařazení do takové školy, třídy, oddělení či skupiny není samo o sobě pojato jako poskytování podpůrného opatření, nýbrž jako opatření, které lze využít v situaci, kdy by poskytování podpůrného opatření ve stupni I - V nedostačovalo k tomu, aby dítě realizovalo své právo na vzdělání v běžné škole a třídě formou individuální integrace. **Zařadit žáka do takto zřízené školy nebo třídy pak lze jen na doporučení školského poradenského zařízení a na žádost zákonného zástupce žáka nebo žáka zletilého, vždy v souladu se zájmem žáka.**

Nově upravený § 16 odst. 9 školského zákona dále ukládá, že je nezbytné žádat krajský úřad o souhlas se zřízením takové školy nebo ve školách třídy, oddělení a studijní skupiny. (V případě škol zřizovaných ministerstvem nebo registrovanými církvemi nebo náboženskými společnostmi, kterým bylo přiznáno oprávnění k výkonu zvláštního práva zřizovat církevní školy je nezbytný souhlas ministerstva.)

Zákon nově stanoví také povinnost školského poradenského zařízení předat doporučení, tedy formalizovaný výstup poradenských služeb škole, v níž se dotčený žák vzdělává.

Zvláštní význam má tato povinnost v případech, kdy z doporučení školského poradenského zařízení vyplývá, že dosud poskytované podpůrné opatření již není nezbytné. Zákon totiž uloží škole ukončit v takovém případě poskytování některých podpůrných opatření (zejm. spočívají-li ve vzdělávání mimo „hlavní vzdělávací proud“). Zda se škola o důvodu pro ukončení podpůrného opatření dozví, nelze ponechávat na úvaze zákonného zástupce, a proto bude školské poradenské zařízení zasílat doporučení také přímo škole.

Výstupy činnosti školských poradenských zařízení – zpráva a doporučení – budou podléhat revizi. Žadatelem o revizi může být žák, zákonný zástupce nebo škola.

Revizní instancí bude právnická osoba zřízená a pověřená ministerstvem. Součástí revizního postupu může být v případě potřeby také nová diagnostika speciálních vzdělávacích potřeb žáka. Tu bude možné provést pouze se souhlasem žáka (zákonného zástupce). Jeho ochotu podrobit se diagnostice lze předpokládat tehdy, je-li sám žadatelem o revizi.

Zmocnění dané § 19 školského zákona

Ustanovení § 19 školského zákona předpokládá, že podrobné členění jednotlivých podpůrných opatření do stupňů, pravidla postupu všech zúčastněných subjektů před přiznáním podpůrného opatření, během jeho poskytování, při ukončení jejich poskytování stanoví vyhláška. Konkrétně § 19 stanoví:

„Ministerstvo stanoví vyhláškou

- a) konkrétní výčet a účel podpůrných opatření a jejich členění do stupňů,
- b) u podpůrných opatření druhého až pátého stupně pravidla pro jejich použití školou a školským zařízením a normovanou finanční náročnost pro účely poskytování finančních prostředků ze státního rozpočtu podle tohoto zákona,
- c) postup školy nebo školského zařízení před přiznáním podpůrného opatření dítěti, žákovi nebo studentovi,
- d) organizaci poskytování podpůrných opatření,
- ...
- f) průběh a organizaci poradenských služeb školy a činnosti školských poradenských zařízení, základní zásady používání diagnostických nástrojů a pravidla spolupráce školských poradenských zařízení se školami, školskými zařízeními a dalšími osobami a orgány veřejné správy,
- g) náležitosti zprávy a doporučení vydávaných školským poradenským zařízením,
- h) podmínky pro využití asistenta pedagoga a pravidla jeho činnosti a podmínky působení osob poskytujících dítěti, žákovi nebo studentovi po dobu jeho pobytu ve škole nebo školském zařízení podporu podle zvláštních právních předpisů,
- i) náležitosti individuálního vzdělávacího plánu,
- ...

Dále § 19 školského zákona obsahuje zmocnění k provedení ustanovení § 16 odst. 9 školského zákona. Konkrétně pak ministerstvo stanoví:

- „e) organizaci a pravidla vzdělávání ve třídách, odděleních a studijních skupinách a školách zřízených podle § 16 odst. 9,
- j) náležitosti informovaného souhlasu s poskytnutím podpůrného opatření podle § 16 odst. 4 a 5 a žádosti podle § 16 odst. 9“.

V oblasti podpory nadaných žáků nová úprava navazuje na současný stav. Jedná se zejména o rozšířenou výuku některých předmětů, odlišnou organizaci vzdělávání a přeřazení do vyššího

ročníku bez absolvování ročníku předchozího. Využit bude možno i slučování žáků do skupin napříč třídami. Pro tuto situaci § 19 školského zákona stanoví:

„Ministerstvo stanoví vyhláškou

k) pravidla a náležitosti zjišťování vzdělávacích potřeb nadaných dětí, žáků a studentů, úpravu organizace, přijímání, průběhu a ukončování jejich vzdělávání a podmínky pro přerazování do vyššího ročníku.“.

1.4. Identifikace dotčených skupin

Hlavní dotčené skupiny:

- žáci se speciálními vzdělávacími potřebami,
- žáci nadaní a mimořádně nadaní,
- ostatní žáci,
- zákonní zástupci žáků,
- pracovníci škol a školských zařízení,
- pracovníci školských poradenských zařízení,
- zřizovatelé škol, krajské úřady, obce,
- Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy.

Vyhláška ovlivní obsah metodického vedení a podpory škol a školských zařízení pro zajištění správného uplatňování podpůrných opatření. Má také dopad na zacílení kontrolních procesů. Proto jsou dalšími dotčenými institucemi:

- Národní institut pro další vzdělávání,
- Národní ústav pro vzdělávání,
- Česká školní inspekce.

Vyhláška ovlivní mezirezortní spolupráci ve vzdělávání, v sociální oblasti a zdravotnictví při poskytování podpůrných opatření, při analýze a návrhu řešení konkrétní situace žáka, při poskytování konkrétního podpůrného opatření, kdy škola spolupracuje s okolím žáka v nejlepším zájmu dítěte, nebo při poskytování kompenzačních pomůcek. Proto jsou dotčenými institucemi:

- Ministerstvo práce a sociálních věcí,
- Ministerstvo zdravotnictví,
- Orgány sociálně-právní ochrany dětí.

1.5. Popis cílového stavu

a) Naplnění zmocnění § 19 školského zákona ve znění platném od 1. 9. 2016.

b) Využití vzdělávacího potenciálu každého žáka, a to maximální měrou při zohlednění jeho individuálních potřeb.

c) Naplnění závazků vyplývajících z Úmluvy o právech dítěte, Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením a dalších mezinárodních smluv, jimiž je Česká republika vázána, a dále i opatření vyplývající z rozsudku Evropského soudu pro lidská práva ve věci D. H. a ostatní vs. Česká republika (2007).

c) Přehledná a transparentní pravidla realizace podpory žáků se speciálními vzdělávacími potřebami formou zajištění podpůrných opatření a zajištění individuální podpory žáků mimořádně nadaných.

d) Zajištění odborné a personální podpory školám a pedagogickým pracovníkům při společném vzdělávání žáků se zdravotním postižením, z odlišného kulturního prostředí a životních podmínek s ostatními žáky v běžných školách, zajištění koordinace podpory žáka mezi školou, školským poradenským zařízením, zákonnými zástupci a dalšími odborníky.

e) Nezvyšování administrativní zátěže škol tam, kde to není nutné.

f) Funkční revizní mechanismy spočívající v kompetenčních a procesních pravidlech.

1.6 Zhodnocení rizika

Identifikovaná rizika:

1) Nedostatečné zohlednění závazků plynoucích z implementace rozsudku D. H. a ostatní proti České republice.

2) Nedostatečné zohlednění závazků plynoucích z mezinárodních Úmluv týkajících se zajištění rovných příležitostí a spravedlivosti při vzdělávání žáků bez rozdílu.

3) Nedostatečné zajištění finančních prostředků ze státních zdrojů pro realizaci podpůrných opatření.

4) Nedostatečný počet odborníků pro práci ve školských poradenských zařízeních, nedostatečná časová alokace pro individuální práci se žákem při návrhu a provádění podpůrných opatření.

2. Návrh variant řešení

Varianty legislativního řešení jsou popsány v hlavních aspektech právní úpravy s ohledem na její cíle.

- *Pojetí vyhlášky*

Varianta nulová

Zachování stávající úpravy převzetím do nového prováděcího předpisu.

Varianta 1A

Vytvoření nové vyhlášky jako **komplexního** prováděcího předpisu o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, který souhrnně zpracuje všechny dotčené oblasti v jedné podzákoné normě. Dílčí témata obsažená nyní souběžně ve zvláštních předpisech (vyhláška č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných a vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, se sjednotí do jednoho nového komplexního právního předpisu.

Vyhláška **nahradí** nejenom platnou vyhlášku č. 72/2005 Sb. a č. 73/2005 Sb., ale i další související podzákoné normy, a bude tak představovat komplexní a jednotnou normu týkající se vzdělávání žáků s potřebou podpůrných opatření.

Varianta 1B

Vytvoření nové vyhlášky, která bude obsahovat materii navazující na zmocnění uvedené v § 19 školského zákona a která nahradí především stávající vyhlášku č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných.

Současně budou novelizovány ostatní navazující vyhlášky zejména vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, jejíž materie je širší, než předpokládá zmocnění uvedené v § 19 školského zákona.

- *Speciální vzdělávací potřeby*

Varianta nulová

Popis existujícího stavu:

Stávající vyhláška rozlišuje speciální vzdělávací potřeby žáka, tak, že žáky dělí podle druhů postižení nebo znevýhodnění na:

- žáky se zdravotním postižením,
- žáky se zdravotním znevýhodněním,
- žáky se sociálním znevýhodněním,
- žáky s těžkým zdravotním postižením.

Žákem se **zdravotním postižením** je dle školského zákona osoba s mentálním, tělesným, zrakovým nebo sluchovým postižením, s vadami řeči, se souběžným postižením více vadami, autismem a vývojovými poruchami učení nebo chování.

Za žáky s **těžkým zdravotním postižením** se pro účely výše jmenované vyhlášky považují žáci s těžkým zrakovým postižením, s těžkým sluchovým postižením, s těžkým tělesným postižením, s těžkou poruchou dorozumívacích schopností, hluchoslepí, se souběžným postižením více vadami, s autismem, s těžkým tělesným postižením nebo středně těžkým, těžkým či hlubokým mentálním postižením.

Výše uvedená vyhláška kromě pojmu podpůrná opatření pracuje s pojmem vyrovnávací opatření v souvislosti se vzděláváním žáků se zdravotním a sociálním znevýhodněním.

Žákem se **zdravotním znevýhodněním** je dle školského zákona osoba zdravotně oslabená, dlouhodobě nemocná nebo s lehčími zdravotními poruchami vedoucími k poruchám učení a chování, které vyžadují zohlednění při vzdělání.

Školský zákon v § 16 vymezuje sociální znevýhodnění takto:

- rodinné prostředí s nízkým sociálně-kulturním postavením nebo ohrožení sociálně-patologickými jevy,
- nařízená ústavní výchova nebo uložená ochranná výchova,

- postavení azylanta a účastníka řízení o udělení azylu na území ČR

Pro potřeby vyhlášky č. 73/2005 Sb. se za žáka **se sociálním znevýhodněním** považuje žák z prostředí, kde se mu nedostává potřebné podpory k řádnému průběhu vzdělávání včetně spolupracujících zákonných zástupců se školou, a žák znevýhodněný nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka.

Varianta 1

Vyhláška respektuje novelu školského zákona a pracuje s novým vymezením, kdy žákem se speciálními vzdělávacími potřebami je žák, který k naplnění svých vzdělávacích možností a k realizaci práva na vzdělání na rovnoprávném základě s ostatními potřebuje podpůrná opatření.

Vyhláška nadále pracuje s termínem „speciální vzdělávací potřeby“, ale ustupuje od striktního jmenování druhů postižení a znevýhodnění, aniž by ztratila kontinuitu se stavem, který předpokládá školský zákon, ve znění zákona č. 82/2015 Sb., a to zejména ve vztahu ke kurikulárním dokumentům, tedy Rámcovým vzdělávacím programům, které pojem „speciální vzdělávací potřeby“ používají.

K vyhlášce je vytvořena samostatná příloha „Přehled podpůrných opatření“. Ve výčtu podpůrných opatření na potřebných místech dále konkretizuje u podpůrných opatření druhy postižení nebo sociálního znevýhodnění, pro která je dané podpůrné opatření určeno.

Varianta 2

Vyhláška respektuje novelu školského zákona a pracuje s novým vymezením, kdy žákem se speciálními vzdělávacími potřebami je žák, který k naplnění svých vzdělávacích možností a k realizaci práva na vzdělání na rovnoprávném základě s ostatními potřebuje podpůrná opatření.

Vyhláškou se zcela opouští pojem „speciální vzdělávací potřeby“. Vyhláška zavádí pojem žák „s potřebou podpůrných opatření“ jako hlavní pojem a je základem pro změnu Rámcových vzdělávacích programů a další legislativních norem.

K vyhlášce je vytvořena samostatná příloha „Přehled podpůrných opatření“. Ve výčtu podpůrných opatření nejmenuje druhy zdravotního postižení nebo sociálního znevýhodnění, pro která je dané podpůrné opatření určeno, ale podrobně definuje příčiny ve vývoji, učení a chování žáků, které vedou k potřebě podpůrných opatření.

Varianta 3

Vyhláška respektuje novelu školského zákona a pracuje s novým vymezením, kdy žákem se speciálními vzdělávacími potřebami je žák, který k naplnění svých vzdělávacích možností a k realizaci práva na vzdělání na rovnoprávném základě s ostatními potřebuje podpůrná opatření.

Vyhláška vysvětluje, co se rozumí potřebami vyplývajícími ze „zdravotního stavu, kulturního prostředí nebo jiných životních podmínek“, definuje tyto pojmy, které nově zavádí novela

školského zákona v § 16, odst. 1 a kategorizuje speciální vzdělávací potřeby do těchto tří oblastí.

Definuje speciální vzdělávací potřeby a ke speciálním vzdělávacím potřebám v daných kategoriích přiřazuje podpurná opatření definovaná v § 16, odst. 2, která dále podrobně nedefinuje.

Není vytvořena samostatná příloha vyhlášky obsahující přehled podpurných opatření, ale samostatná příloha vyhlášky se soustředí na posuzování míry speciálních vzdělávacích potřeb – obsahuje soubor diagnostických postupů určených poradenským pracovníkům, zejména pedagogicko-psychologických poraden a speciálně pedagogických center, s cílem zařadit žáky do kategorií, které odrážejí závažnost speciálních vzdělávacích potřeb.

- *Podpurná opatření*

Varianta nulová

Popis existujícího stavu:

Stávající právní úprava vyhlášky č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných, vymezuje pojem podpurná opatření pouze v souvislosti s jejich poskytováním žákům se zdravotním postižením a žákům mimořádně nadaným. Nejvyšší míra podpurných opatření náleží žákům s těžkým zdravotním postižením.

Vyrovňovacím opatřením ve znění výše jmenované vyhlášky se rozumí využívání pedagogických, případně speciálně pedagogických metod a postupů, poskytování individuální podpory v rámci výuky a přípravy na výuku, využívání poradenských služeb školy a školských poradenských zařízení, individuálního vzdělávacího plánu, služeb asistenta pedagoga.

Podpurnými opatřeními při vzdělávání žáků se zdravotním postižením se rozumí využití speciálních metod, postupů, forem a prostředků vzdělávání, kompenzačních, rehabilitačních a učebních pomůcek, speciálních učebnic a didaktických materiálů, zařazení předmětů speciálně pedagogické péče, poskytování pedagogicko-psychologických služeb, zajištění služeb asistenta pedagoga, snížení počtu žáků ve třídě nebo studijní skupině nebo jiná úprava organizace vzdělávání zohledňující vzdělávací potřeby těchto žáků.

Podpurnými opatřeními pro vzdělávání žáků mimořádně nadaných se rozumí využití speciálních metod, postupů, forem a prostředků vzdělávání, didaktických materiálů, pedagogicko-psychologických služeb, nebo jiná úprava organizace vzdělávání zohledňující vzdělávací potřeby těchto žáků.

Varianta 1

K naplnění vzdělávacích možností a realizaci práva na vzdělání na rovnoprávném základě s ostatními potřebuje žák se speciálními vzdělávacími potřebami podpurná opatření. Ta se volí tak, aby odpovídala požadavkům na úpravy vzdělávání žáka, které vyplývají z jeho zdravotního stavu, nebo vyplývají z odlišností kulturního prostředí nebo jiných životních podmínek.

Samostatnou přílohou vyhlášky je Přehled podpůrných opatření, který **je určen především pracovníkům školských poradenských zařízení; přispívá ke sjednocení poskytovaných podpůrných opatření.** Pracovníci školských poradenských zařízení jsou metodicky vedeni k tomu, aby jako koordinátoři práce s podpůrnými opatřeními postupovali při jejich navrhování obezřetně s respektem k zájmům žáka a současně hospodárně, v těsné spolupráci se školou, školskými zařízeními, žáky a jejich zákonnými zástupci.

Přehled podpůrných opatření se skládá ze dvou částí, v části A kategorizuje podpůrná opatření do pěti stupňů dle organizační, pedagogické a finanční náročnosti a zahrnuje jejich podrobný popis. Kategorizaci speciálních učebnic a učebních pomůcek i pomůcek kompenzačních uvádí část B Přehledu.

Při stanovování potřeby kompenzační pomůcky specifikuje okolnosti, za kterých jsou pomůcky poskytovány z resortu vzdělávání a kdy jinými způsobem (například z veřejného zdravotního pojištění), případně za jakých okolností může uživatel pomůcky získat pomůcku vícekrát, pokud to vzdělávací potřeby žáka vyžadují.

Přehled podpůrných opatření obsahuje u většiny podpůrných opatření druhého až pátého stupně normovanou finanční náročnost pro účely poskytování prostředků ze státního rozpočtu (dále jen „normovaná finanční náročnost“). Takto koncipovaná podpůrná opatření **dávají záruku školám, že jejich náklady na zvýšenou podporu vzdělávání žáka se speciálními vzdělávacími potřebami budou finančně zajištěny.** Normovaná finanční náročnost je v Přehledu podpůrných opatření předem definována a vázána na využití podpůrných opatření s ohledem na hospodárnost využití (např. je uvažováno o sdílení asistenta pedagoga pro více žáků ve skupině, úvazek se s přibývajícím žáky postupně doplňuje vždy o 0,25 úvazku asistentů pedagoga, pokud se využívá asistent pedagoga ve třetím stupni).

Podpůrná opatření s normovanou finanční náročností jsou navržena tak, aby se umožnilo ve škole především vytvářet odbornou a personální podporu pedagogickým pracovníkům, aby se zajistila organizace vzdělávání ve vysoké kvalitě, s využitím dalších odborníků, speciálních učebnic, speciálních učebních pomůcek a kompenzačních pomůcek.

Dále je zaveden princip, podle něž je možné kombinovat pro jednu osobu podpůrná opatření z různých stupňů. Kombinace však není možná pro stejný druh podpory - například nelze uplatnit současně asistenta pedagoga ve druhém i čtvrtém stupni podpůrného opatření pro jednoho žáka. Při využívání služeb asistentů pedagoga je třeba respektovat potřebnost této služby, aby nedocházelo k posilování nesamostatnosti žáků.

Volba podpůrného opatření musí být vždy přiměřená potřebě žáka, prvotní zřetel je kladen vždy na zájem žáka. Pro naplnění principů inkluzivního vzdělávání, tedy společného vzdělávání, bude přednost dáвана takovým podpůrným opatřením, která žáka pomohou začlenit do prostředí, ve kterém se vzdělávají žáci bez speciálních vzdělávacích potřeb. Podpůrná opatření jsou účelová, tudíž se uplatňují pouze po dobu trvání účelu, k němuž jsou určena.

Nový systém poskytování potřebných podpůrných opatření klade velký důraz na profesní kompetence učitele, na jeho schopnost vnímat specifika vzdělávacích potřeb žáka, dovednost využívat pedagogickou diagnostiku. Učitel by měl svého žáka znát a mít k němu jak profesní, tak osobní přístup.

Základní míra podpory by měla být součástí standardního modelu vzdělávání. Proto podpůrná opatření v prvním stupni představují minimální úpravu metod, organizace a hodnocení vzdělávání. Podpůrná opatření tohoto stupně slouží ke kompenzaci mírných vzdělávacích obtíží ve vzdělávání žáka. Podpůrná opatření v prvním stupni se od základní podpory, která vůbec není v přehledu zahrnuta, liší tím, že mohou být obsahem formalizované spolupráce žáka (zákonného zástupce) a pedagoga. Vychází zejména z potřeby individualizace vzdělávání žáka a z pedagogické diagnostiky.

Úpravy v rámci podpůrných opatření v prvním stupni navrhuje učitelé, spolupracují při tom s pracovníky poskytujícími poradenské služby ve škole jako je výchovný poradce, metodik prevence, školní speciální pedagog nebo školní psycholog, a dále se zákonnými zástupci žáka. Podpůrná opatření tohoto stupně nevyžadují ani navýšení finančních prostředků na činnost školy a jejich použití není podmíněno doporučením školského poradenského zařízení. V případě potřeby může žák nebo zákonný zástupce žáka školské poradenské zařízení o metodickou pomoc požádat. Podpůrná opatření tohoto stupně mohou být obsahem formalizované spolupráce zákonného zástupce dítěte, žáka a studenta nebo zletilého žáka a studenta, školského poradenského zařízení a školy v případě, pokud nestačí projednání poskytnutí podpůrných opatření prvního stupně na úrovni škola-zákonný zástupce dítěte, žáka a studenta nebo na úrovni škola-zletilý žák či student. Přehled podpůrných opatření předkládá návrh doporučených postupů a metod, nepředstavuje nicméně jejich závazný výčet, protože o jejich formě i rozsahu rozhoduje výlučně škola sama.

Nástrojem k zajištění podpůrných opatření prvního stupně je plán pedagogické podpory, který zahrnuje zejména popis obtíží žáka, plánovaná podpůrná opatření, stanovení cílů podpory a způsobu vyhodnocování naplňování plánu. Plán pedagogické podpory škola průběžně aktualizuje v souladu s vývojem speciálních vzdělávacích potřeb žáka. Poskytování podpůrných opatření prvního stupně škola průběžně vyhodnocuje. Nejpozději po třech měsících od zahájení poskytování podpůrných opatření poskytovaných na základě plánu pedagogické podpory škola vyhodnotí, zda opatření vedou k naplnění stanovených cílů. Není-li tomu tak, škola změní plán pedagogické podpory, nebo doporučí žákovi nebo zákonnému zástupci žáka vyhledání poradenské pomoci školského poradenského zařízení. Do doby zahájení poskytování podpůrných opatření druhého až pátého stupně na základě doporučení školského poradenského zařízení, poskytuje škola podpůrná opatření prvního stupně na základě plánu pedagogické podpory.

Pokud k naplnění vzdělávacích potřeb žáka nepostačuje poskytování podpůrných opatření prvního stupně, jsou žákovi na základě doporučení školského poradenského zařízení poskytována podpůrná opatření druhého až pátého stupně. Opatření v těchto uvedených stupních lze uplatnit pouze s doporučením školského poradenského zařízení na základě žádosti zletilého žáka nebo zákonného zástupce žáka.

Na základě doporučení školského poradenského zařízení může podpůrné opatření II. – V. stupně spočívat v poskytování vzdělávání za použití:

- poradenské pomoci školy a školského poradenského zařízení,

- úpravě organizace, obsahu, hodnocení, forem a metod vzdělávání a školských služeb, včetně zabezpečení výuky předmětů speciálně pedagogické péče a včetně prodloužení délky středního nebo vyššího odborného vzdělávání až o dva roky,
 - úpravě podmínek přijímání ke vzdělávání a ukončování vzdělávání,
 - použití kompenzačních pomůcek, speciálních učebnic a speciálních učebních pomůcek, využívání komunikačních systémů neslyšících a hluchoslepých osob (11a), Braillova písma a podpůrných nebo náhradních komunikačních systémů,
 - úpravě očekávaných výstupů vzdělávání v mezích stanovených rámcovými vzdělávacími programy a akreditovanými vzdělávacími programy,
 - vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu,
 - využití asistenta pedagoga,
 - využití dalšího pedagogického pracovníka, tlumočnicka českého znakového jazyka, přepisovatele pro neslyšící nebo možnosti působení osob poskytujících dítěti, žákovi po dobu jeho pobytu ve škole nebo školském zařízení podporu podle zvláštních právních předpisů, nebo
 - poskytování vzdělávání nebo školských služeb v prostorách stavebně nebo technicky upravených.
- *Postup v souvislosti s poskytováním podpůrných opatření*

Varianta nulová

Popis existujícího stavu:

Soustava školských poradenských zařízení je v základních rysech upravena školským zákonem a dále jsou pravidla jejího fungování vymezena vyhláškou č. 72/2005 Sb. V právní úpravě prozatím absentují mechanismy pro bližší sjednocení základních parametrů pro poskytované poradenské služby a nástroje revize výsledků poradenských služeb.

Školský zákon svěřuje v § 16 odst. 5 zjišťování speciálních vzdělávacích potřeb žáků pro účely školského práva školským poradenským zařízením.

O použití konkrétních podpůrných opatření, úpravách ve vzdělávání žáka nebo v organizaci školy rozhoduje zásadně její ředitel. Některá jeho rozhodnutí jsou však vedle souhlasu nebo výslovné žádosti zákonného zástupce žáka nebo žádosti zletilého žáka podmíněna doporučením školského poradenského zařízení (např. povolení individuálního vzdělávacího plánu v souladu s § 18 školského zákona).

Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů, stanoví, že poradenská služba se začne poskytovat bez zbytečného odkladu, nejpozději však do tří měsíců ode dne přijetí žádosti. Aby nedocházelo k tomu, že jsou dlouhé objednací lhůty pro účely posouzení vzdělávacích potřeb žáka ve školských poradenských zařízeních, bude třeba posílit počty jejich pracovníků.

Podmínkou poskytnutí psychologické nebo speciálně pedagogické poradenské služby je žádost zákonného zástupce nezletilého žáka nebo zletilého žáka a jejich písemný souhlas s poskytnutím služby. Žadatelé budou školským poradenským zařízením poučeni o podstatných náležitostech poskytované poradenské služby, zejména o povaze, rozsahu, trvání, cílech a postupech poskytované služby. Poučení musí být srozumitelné a jednoznačné.

Výsledkem psychologické nebo speciálně pedagogické diagnostiky jsou zpráva z vyšetření a doporučení obsahující návrh úprav ve vzdělávání. Při vydání zprávy a doporučení je zákonný zástupce nezletilého žáka nebo zletilý žák informován o obsahu doporučení způsobem srozumitelným pro nejširší možný okruh osob. Oba tyto dokumenty jsou předány zákonnému zástupci nezletilého žáka nebo zletilému žákovi. Zákonný zástupce nezletilého žáka nebo zletilý žák stvrdí svým podpisem, že doporučení s ním bylo projednáno a porozuměl jeho obsahu a povaze, a případně že k němu uplatňuje výhrady.

Podle současné právní úpravy vyhlášky č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů, musí informovat školské poradenské zařízení zákonného zástupce nezletilého žáka nebo zletilého žáka kromě jiného i o možných následcích, pokud poradenská služba nebude poskytnuta. Neukládá však povinnost zákonnému zástupci nezletilého žáka nebo zletilému žákovi předat doporučení, které obsahuje návrhy úpravy ve vzdělávání žáka školy.

Varianta 1

Vyhláška zavádí pravidla a jednotné postupy a jednoznačně vymezí, jaká je role vzdělávacích zařízení (školy nebo školského zařízení) a školského poradenského zařízení, zákonných zástupců žáka a žáka při doporučení, realizaci a vyhodnocení účinnosti podpůrných opatření.

Role školského poradenského zařízení se ve vyhlášce navrhuje změnit tak, aby nově představovalo instituci odpovědnou za diagnostiku a metodickou pomoc nejen svým klientům a jejich zákonným zástupcům, ale také pracovníkům škol, školských zařízení a nepedagogickým pracovníkům, kteří se účastní vzdělávání. Školská poradenská zařízení na podkladě provedené diagnostiky a dalších podkladů (informace o škole, podklady od jiných odborníků) doporučují podpůrná opatření příslušného stupně nebo jejich možné kombinace. Účelem tohoto procesu není „značkovat“ žáka v rámci určité kategorie nebo stupně hendikepu, ale najít pro něj konkrétní rozsah podpůrných opatření nejvíce odpovídajících jeho vzdělávacím potřebám. S výše uvedenou činností školského poradenského zařízení úzce souvisí rovněž metodické vedení všech osob zúčastněných v procesu vzdělávání žáka, zejména pedagogů, asistentů pedagoga a jiných osob (kupř. zaměstnanců školských zařízení).

Vyhláška má též za cíl nastavit efektivní komunikaci mezi všemi zúčastněnými, která by v co nejširší míře napomáhala rychlému doporučení podpůrných opatření. Výstupem poradenské pomoci školského poradenského zařízení je zpráva z vyšetření, která je předána zákonnému zástupci nezletilého žáka nebo zletilému žákovi a odborný závěr školského poradenského zařízení v podobě návrhu doporučení, který bude nyní k dispozici nejen zákonnému zástupci nezletilého žáka nebo zletilému žákovi, ale také škole nebo školskému zařízení, případně rovněž orgánu veřejné moci, který svým rozhodnutím uložil povinnost využít odbornou poradenskou pomoc.

Oba tyto výstupy podléhají revizi. Žadatelem o revizi může být zákonný zástupce nezletilého žáka, zletilý žák, škola, školské zařízení, orgán veřejné moci, který uložil využít odbornou poradenskou pomoc ve školském zařízení a Česká školní inspekce.

Podpůrná opatření prvního stupně uplatňuje škola nebo školské zařízení i bez doporučení školského poradenského zařízení. Primárně je tedy zodpovědná škola (učitel, ředitel školy,

školní psycholog nebo školní speciální pedagog) za samostatnou práci s potřebami podpory na nejnižším stupni pedagogické a materiální náročnosti. Není ovšem vyloučeno, aby i podpůrná opatření prvního stupně zákonným zástupcům nezletilého žáka, zletilému žákovi nebo škole doporučilo školské poradenské zařízení. Zákonný zástupce nezletilého žáka, zletilý žák nebo škola tak mohou žádat o pomoc školské poradenské zařízení bez předchozí samostatné péče školy.

Pro poskytování podpůrných opatření druhého až pátého stupně je spolupráce školského poradenského zařízení a jeho doporučení nezbytné.

Při zjišťování a navrhování podpůrných opatření školské poradenské zařízení vychází z aktuálního zdravotního stavu žáka, případně posouzení zdravotního stavu lékařem nebo jiným odborníkem, dále z plánu pedagogické podpory, z údajů o dosavadní spolupráci žáka se školským poradenským zařízením a z podmínek školy, ve které se žák vzdělává nebo se vzdělávat bude. Školské poradenské zařízení zjišťuje i možnost využití personálních a materiálních podmínek školy, která jsou vytvořena pro již poskytovaná podpůrná opatření. Školské poradenské zařízení projedná se školou, zákonným zástupcem nezletilého žáka nebo se zletilým žákem a v případě potřeby i se školským zařízením navrhovaná podpůrná opatření. Pokud je to možné, přihlédne k jejich vyjádření.

- *Individuální vzdělávací plán*

Varianta nulová

Popis existujícího stavu:

Podle § 18 školského zákona může ředitel školy s písemným doporučením školského poradenského zařízení povolit nezletilému žákovi se speciálními vzdělávacími potřebami nebo nezletilému žákovi mimořádně nadanému na žádost jeho zákonného zástupce nebo zletilému žákovi se speciálními vzdělávacími potřebami nebo mimořádným nadáním na jeho žádost vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu.

Vyhláška č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných, popisuje v § 6 a § 7 vybraná vyrovnávací a podpůrná opatření, mezi kterými je i individuální vzdělávací plán (dále jen IVP).

- Individuální vzdělávací plán se stanoví v případě potřeby především pro individuálně integrovaného žáka, žáka s hlubokým mentálním postižením, případně také pro žáka skupinově integrovaného nebo žáka školy zřízené podle § 16 odst. 9 zákona. Je závazným dokumentem pro zajištění speciálních vzdělávacích potřeb žáka a je součástí dokumentace žáka.

Varianta 1

Vyhláška reaguje na novelu školského zákon, která s účinností od 1. 9. 2016 v § 16 odst. 2 písm. f) definuje individuální vzdělávací plán (IVP) jako samostatné podpůrné opatření.

Vyhláška upřesňuje, že individuální vzdělávací plán je jedním z podpůrných opatření, z čehož plyne, že není obligatorně používáno ve spojitosti s poskytováním podpůrných opatření jiného

druhu. Vyhláška upřesňuje, že individuální vzdělávací plán **se může zpracovávat jako podpůrné opatření od druhého stupně podpory.**

Vyhláška stanovuje, že IVP pro žáka se speciálními vzdělávacími potřebami je závazným dokumentem a nástrojem **pro zajištění speciálních vzdělávacích potřeb žáka** a je součástí jeho dokumentace. Je vypracován bez zbytečného odkladu a může být doplňován a upravován v průběhu celého školního roku podle potřeby žáka. Individuální vzdělávací plán je zpracován jako nástroj pro plánování a vyhodnocení podpůrných opatření od druhého do čtvrtého stupně pro žáka individuálně integrovaného, který se vzdělává podle RVP ZV.

IVP obsahuje informace o:

- a) potřebě úprav v obsahu vzdělávání žáka,
- b) časovém a obsahovém rozvržení vzdělávání,
- c) potřebě úprav v metodách výuky a v hodnocení žáka,
- d) případné úpravě výstupů ze vzdělávání, pokud jde o žáka s mentálním, tělesným, zrakovým nebo sluchovým postižením,
- e) skladbě druhů a stupňů podpůrných opatření poskytovaných v kombinaci s ním a
- f) jmenovitěm určení pedagogického pracovníka školského poradenského zařízení, se kterým bude škola spolupracovat při zajišťování speciálních vzdělávacích potřeb žáka.

- *Asistent pedagoga a další personální podpůrná opatření*

Varianta nulová

Popis existujícího stavu

Vyhláška č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných, popisuje v § 1 odst. 1 a 2 vybraná vyrovnávací a podpůrná opatření, kterými jsou i služby asistenta pedagoga.

- Pro potřeby této vyhlášky jsou v § 7 popsány hlavní činnosti asistenta pedagoga a podmínky zřízení funkce asistenta pedagoga.

Školský zákon v § 16 odst. 5 pověřuje posuzováním speciálních vzdělávacích potřeb školská poradenská zařízení.

Jiná personální podpora, než asistent pedagoga, není ve stávající právní úpravě samostatně zakotvena. V § 6 odst. 4 písm. c) vyhlášky č. 73/2005 Sb., je zakotven individuální vzdělávací plán, obsahuje mimo jiné vyjádření potřeby dalšího pedagogického pracovníka nebo další osoby podílející se na práci se žákem a vymezení rozsahu. U žáka střední školy se sluchovým postižením a studenta vyšší odborné školy se sluchovým postižením se v IVP mimo jiné uvádí potřebnost nezbytných tlumočnických služeb a jejich rozsah.

Varianta 1

Asistent pedagoga v novém znění předkládané vyhlášky poskytuje podporu pedagogovi při práci se žákem se speciálními vzdělávacími potřebami, pokud to charakter jeho obtíží vyžaduje.

Poskytuje podporu při výchovné a vzdělávací činnosti, pomáhá při komunikaci se žáky, zákonnými zástupci žáků a komunitou, ze které žák pochází. Přispívá k podpoře adaptace žáků na školní prostředí. Současně poskytuje pomoc žákům při sebeobsluze a pohybu během vyučování a při akcích pořádaných školou i mimo školu. Pokud to charakter obtíží žáka vyžaduje, je mu umožněno, aby ho doprovázel i na aktivitách spojených se vzděláváním ve školských zařízeních.

Asistent pedagoga jako jedno z podpůrných opatření poskytuje svoji podporu ve škole, na základě doporučení školského poradenského zařízení. Rozsah jeho podpory se liší podle stupně podpory.

Asistent pedagoga je zařazen jako podpůrné opatření od 3. stupně výše.

Ve 3. stupni podpory je asistent pedagoga doporučen pro práci pedagoga s žáky, u kterých je charakter obtíží závažný a je ovlivněn například závažnými specifickými poruchami učení, odlišnými kulturními a životními podmínkami, poruchami chování, mentálním nebo tělesným postižením. Služba asistenta obvykle nevyžaduje přítomnost asistenta po celou dobu vyučování, může být využíván i ve zkráceném úvazku nebo a naopak podporuje učitele při práci se skupinou až čtyř žáků. Ve 3. stupni podpory je asistent pedagoga také doporučován v potřebných případech i pro práci s žákem ve školském zařízení (např. školní družině). Ve třídě může pracovat asistent pedagoga po dobu celého vyučování, pokud je ve třídě více žáků. Pokud by počet žáků přesáhl 4 žáky a skladba obtíží bude pro práci pedagoga náročná, může být doporučen 0,5 úvazku práce pedagoga navíc.

Pro 4. stupeň podpory vyhláška upřesňuje, že pokud podpora výuky žáka nevyžaduje podporu asistentem pedagoga po celou dobu vyučování, využije škola přednostně podpůrné opatření **pro 3. stupeň podpory**. Pokud naopak vyžaduje podporu na celou dobu výuky i na případný pobyt ve školském zařízení v případě jedné právnické osoby využije podporu asistenta pedagoga v rozsahu **40 h/týden/žák**. Pokud žák navštěvuje školské zařízení, které není součástí školy, a jeho zapojení do činností školského zařízení vyžaduje služby asistenta pedagoga, může využít jeho podpory v rozsahu max. 0,25 úvazku, na dobu nezbytně nutnou. V 5. stupni podpory je asistent pedagoga využíván v rozsahu celé výuky žáka.

Současně vyhláška reflektuje i skutečnost, že v některých případech by bylo vhodné normovat podporu asistentem pedagoga například i v případech, kdy jsou ve třídě děti např. ve 2 stupni podpory a u nichž samostatně není potřeba poskytování podpory ve formě asistenta pedagoga. Vyhláška umožňuje, aby v případě, kdy je ve třídě počet žáků s přiznaným podpůrným opatřením druhého až pátého stupně vyšší než 5, bylo možné pro jejich vzdělávání využít asistenta pedagoga nad rámec poskytovaných podpůrných opatření. Zejména by se mělo jednat o případy, kdy je ve třídě více než 5 žáků, jejichž vzdělávání je obtížné z důvodu špatné připravenosti na školní práci, pro žáky žijící v odlišných životních podmínkách, případně pocházející z jiného kulturního prostředí. Jejich vzdělávání vyžaduje podporu v organizaci vzdělávání a komunikaci se zákonnými zástupci žáků. Přítomnost asistenta pedagoga je umožněna v rozsahu celého vyučování.

Podpora osobám používajícím jiný komunikační systém než mluvenou řeč

Pro tyto osoby je vyhláškou zajištěno vzdělávání v komunikačním systému, který odpovídá jejich potřebám a s jehož užíváním mají zkušenost a jako podpora jsou definována podpůrná opatření:

- tlumočnicko do českého znakového jazyka

- přepisovatel pro neslyšící,
- augmentativní a alternativní formy komunikace.

Tlumočnicko do českého znakového jazyka je využíván po celou dobu poskytování vzdělávání pro žáka, který je neslyšící a pro kterého je český znakový jazyk jeho mateřským jazykem. Přepisovatel v rámci vzdělávání převádí mluvenou řeč do písemné podoby a jeho činnosti může využívat více žáků současně. Tlumočnicko do českého znakového jazyka i přepisovatel pro neslyšící jsou **nepedagogičtí pracovníci - zaměstnanci školy**, jejichž služeb škola využívá jako podpůrných opatření pro zajištění speciálních vzdělávacích potřeb žáka na doporučení školského poradenského zařízení.

Vhodná příprava pro výkon povolání tlumočnicka českého znakového jazyka je uvedena v Národní soustavě povolání (tlumočnicko znakové řeči).

Ředitel školy by dále měl umožnit působení dalších osob, které žákovi se speciálními vzdělávacími potřebami po dobu jeho pobytu ve škole poskytují podporu, podle zvláštních právních předpisů, a to zejména služeb osobního asistenta.

Varianta 2

U této varianty se předpokládá podpora ze strany asistenta pedagoga od 2. stupně a to pro práci pedagoga s žáky s odlišnými kulturními a životními podmínkami, poruchami chování, mentálním nebo tělesným postižením. Služba asistenta obvykle nevyžaduje přítomnost asistenta po celou dobu vyučování, může být využíván i ve zkráceném úvazku nebo a naopak podporuje učitele při práci se skupinou až čtyř žáků. Ve 3. stupni podpory je asistent pedagoga také doporučován v potřebných případech i pro práci s žákem ve školském zařízení (např. školní družině).

Jinak je popis podpory ze strany asistenta pedagoga shodný jako u varianty 1.

Podpora osobám používajícím jiný komunikační systém než mluvenou řeč

Ve variantě 2 je shodě s variantou 1 definována podpůrná opatření:

- tlumočnicko do českého znakového jazyka,
- přepisovatel pro neslyšící,
- augmentativní a alternativní komunikační systémy.

Tlumočnicko do českého znakového jazyka je využíván po celou dobu poskytování vzdělávání pro žáka, který je neslyšící a pro kterého je český znakový jazyk jeho mateřským jazykem. Přepisovatel v rámci vzdělávání převádí mluvenou řeč do písemné podoby a jeho činnosti může využívat více žáků. Tlumočnicko do českého znakového jazyka i přepisovatel pro neslyšící jsou nepedagogičtí pracovníci - zaměstnanci školy, jejichž služeb škola využívá jako podpůrných opatření pro zajištění speciálních vzdělávacích potřeb žáka na doporučení školského poradenského zařízení.

Ve variantě 2 je uvedeno, že tyto služby nakupuje škola jako službu. Tlumočnicko do znakové řeči a přepisovatel nejsou zaměstnanci školy.

Ředitel školy by dále měl umožnit působení dalších osob, které žákovi se speciálními vzdělávacími potřebami po dobu jeho pobytu ve škole poskytují podporu, podle zvláštních právních předpisů, a to zejména služeb osobního asistenta.

- *Vzdělávání žáků uvedených v § 16 odst. 9*

Varianta nulová

Popis existujícího stavu:

Školský zákon § 16 odst. 8 říká, že vyžaduje-li to povaha zdravotního postižení, zřizují se pro žáky se zdravotním postižením školy, popřípadě se souhlasem krajského úřadu v rámci školy jednotlivé třídy, oddělení nebo studijní skupiny s upravenými vzdělávacími programy. Žáci s těžkým mentálním postižením, žáci s více vadami a žáci s autismem mají právo se vzdělávat v základní škole speciální, nejsou-li vzdělávání jinak. Vyhláška č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných, § 3 charakterizuje formy speciálního vzdělávání a § 9 zařazování žáků se zdravotním postižením do speciálního vzdělávání.

Speciální vzdělávání je zajišťováno:

- formou individuální integrace,
- formou skupinová integrace,
- ve škole samostatně zřízené pro žáky se zdravotním postižením nebo
- kombinací forem.

Zařazování žáků se zdravotním postižením do speciálního vzdělávání podle § 9 odst. 1 výše uvedené vyhlášky lze do školy, třídy nebo studijní skupiny zřízené pro žáky se zdravotním postižením nebo převést do vzdělávacího programu upraveného pro žáky se zdravotním postižením jen:

- na základě písemného doporučení školského poradenského zařízení, jehož součástí je návrh konkrétních podpůrných opatření,
- po projednání se zákonným zástupcem nezletilého žáka nebo zletilým žákem včetně poskytnutí srozumitelného poučení,
- s informovaným souhlasem uděleným zákonným zástupcem nezletilého žáka nebo zletilým žákem.

§ 9 odst. 3 výše uvedené vyhlášky říká, že dojde-li k významné změně speciálních vzdělávacích potřeb žáka se zdravotním postižením, zařazení tohoto žáka do režimu speciálního vzdělávání přezkoumá školské poradenské zařízení a případně navrhne úpravu tohoto režimu. V případě přeřazení žáka do jiného vzdělávacího programu zařadí ředitel školy žáka do ročníku, který odpovídá dosaženým znalostem a dovednostem žáka.

Varianta 1

V případě, že školské poradenské zařízení shledá, že vzhledem k povaze speciálních vzdělávacích potřeb žáka nebo k průběhu a výsledkům dosavadního poskytování podpůrných opatření by samotná podpůrná opatření k naplňování jeho vzdělávacích možností a k uplatnění práva na vzdělávání nepostačovala, **lze tohoto žáka zařadit do školy**, třídy, oddělení, studijní skupiny samostatně zřízené pro žáky uvedené v § 16 odst. 9 zákona.

Zařazení žáka **do školy**, třídy, oddělení, studijní skupiny samostatně zřízené pro žáky uvedené v § 16 odst. 9 školského zákona lze provést pouze na základě **žádosti** zákonného zástupce nezletilého žáka nebo zletilého žáka a současně doporučení školského poradenského zařízení. Zřízení školy, třídy, oddělení a skupiny podmiňuje školský zákon souhlasem krajského úřadu, resp. MŠMT.

Vyhláška specifikuje postup školského poradenského zařízení i školy. S ohledem na zákonný požadavek, aby zařazování těchto žáků bylo na základě žádosti **zákonného zástupce nebo zletilého žáka**, nově se stanovuje, že vybraná škola je povinna informovat **zákonného zástupce nebo zletilého žáka** o řadě skutečností, které souvisejí s tímto druhem vzdělávání (**informovaný souhlas**). Konkrétně musí škola informovat o

- a) organizačních formách vzdělávání, jejich rozdílech a o souvisejících organizačních změnách,
- b) struktuře vzdělávacího programu a o rozdílech ve výstupních klíčových kompetencích,
- c) organizačních změnách, které v souvislosti s převodem do jiného vzdělávacího programu mohou nastat,
- d) podpůrných opatřeních, která mohou žákovi pomoci zvládat stávající vzdělávací program,
- e) možnosti vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu,
- f) možnostech dalšího vzdělávání a profesního uplatnění.

Doporučení školského poradenského zařízení se v tomto případě musí podrobně vyjádřit ke způsobu, kterým vyhodnotilo, že vzhledem k povaze speciálních vzdělávacích potřeb žáka nebo k průběhu a výsledkům dosavadního poskytování podpůrných opatření by samotná podpůrná opatření k naplňování jeho vzdělávacích možností a k uplatnění práva na vzdělávání nepostačovala. Ve svém doporučení se proto vyjadřuje mj. i k podpůrným opatřením, která byla žákovi dosud poskytována a výsledkům vyhodnocení jejich efektivity, jež školské poradenské zařízení vyhodnocuje. Jde-li o žáka, jemuž dosud podpůrná opatření poskytována nebyla, vyjádří se školské poradenské zařízení podrobně k okolnostem, které jsou rozhodující pro zařazení žáka, pokud by podpůrná opatření nevedla k naplnění požadavku maximálního rozvoje vzdělávacího potenciálu žáka.

Žádost žáka, resp. zákonného zástupce o zařazení žáka do školy, třídy, oddělení nebo studijní skupiny dle ustanovení § 16 odst. 9 školského zákona pak musí obsahovat sdělení, že byli seznámeni s formou vzdělávání i s jeho alternativami, a přesto požadují zařazení žáka do školy nebo třídy, oddělení, skupiny zřizované podle §16 odst. 9 školského zákona. Další podmínkou zařazení je doporučení školského poradenského zařízení. V žádosti uvádí žák, resp. jeho zákonný zástupce, že byl o výše uvedených skutečnostech školským poradenským zařízením informován jemu srozumitelným způsobem a těmito informacím porozuměl. Takovéto nastavení by mělo důsledně chránit práva žáka a současně by mělo zajistit, že osoby žádající o zařazení žáků do škol, tříd či oddělení zřízených dle § 16 odst. 9 školského zákona, budou mít všechny informace k tomu, aby se mohli opravdu informovaně rozhodnout.

Školské poradenské zařízení vyhodnocuje, zda zařazení do vzdělávání dle § 16 odst. 9 odpovídá vzdělávacím potřebám žáka. První vyhodnocení se provádí nejpozději do jednoho roku od zařazení žáka. Následně pak vždy nejpozději do dvou let od předešlého vyhodnocení.

Dojde-li k významné změně speciálních vzdělávacích potřeb žáka, přezkoumá školské poradenské zařízení aktuální stav žáka a navrhne úpravu jeho vzdělávání, respektive skladbu podpůrných opatření. V případě přeřazení žáka do jiného vzdělávacího programu zařadí ředitel školy žáka do ročníku, který odpovídá dosaženým znalostem a dovednostem žáka.

- *Prioritizace formy vzdělávání*

Varianta nulová

Současná vyhláška č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných, v § 3 charakterizuje formy speciálního vzdělávání a v § 9 zařazování žáků se zdravotním postižením do speciálního vzdělávání. Současně nikde není stanoveno, jaká je hierarchie jednotlivých opatření. Opatření tedy mohou být uplatňována, aniž je jedno z nich na úrovni vyhlášky výslovně upřednostňováno.

Varianta 1

Vyhláška předpokládá, že vzdělávání s využitím podpůrných opatření v běžné škole má vždy přednost před vzděláváním žáka ve škole, třídě, oddělení či skupině podle § 16 odst. 9 školského zákona.

Pouze v případě, kdy není možné vzdělávat žáka za pomoci podpůrných opatření, doporučí školské pedagogické zařízení jeho zařazení do školy, třídy oddělení nebo studijní skupiny zřízené pro žáky uvedené v § 16 odst. 9 školského zákona.

Školské poradenské zařízení také, ve shodě s § 16 odst. 9, může doporučit *zařazení žáka do školy, třídy oddělení nebo studijní skupiny zřízené pro žáky* i na základě odborného posouzení **povahy speciálních vzdělávacích potřeb žáka, nebo průběhu a výsledků dosavadního poskytování podpůrných opatření**. Pokud na základě tohoto odborného posouzení shledá, **že by samotná podpůrná opatření nepostačovala**. Z toho vyplývá, že v takto posouzených případech by nebylo účelné začleňovat žáky individuálně do běžné školy a ověřovat, zda samotná podpůrná opatření jsou dostatečná. I zde však platí podmínka, že o zařazení do takové školy, třídy, oddělení nebo studijní skupiny požádají zákonní zástupci, nebo zletilý žák.

Varianta 2

Vyhláška předpokládá, že speciální vzdělávání ve zvlášť zřízených školách, třídách, studijních skupinách a odděleních je prioritní pro vzdělávání žáků uvedených v §16 odst. 9, tedy pro žáky s mentálním, tělesným, zrakovým nebo sluchovým postižením, závažnými vadami řeči, závažnými vývojovými poruchami učení, závažnými vývojovými poruchami chování, souběžným postižením více vadami nebo autismem.

Proto se vyhláška soustředí na výčet charakteristik speciálních vzdělávacích potřeb, popisuje odlišnosti v průběhu vzdělávání a definuje v tabulkách závazné očekávané výstupy vzdělávání jako kritéria pro to, aby školské poradenské zařízení mohlo doporučit zařazení žáka do školy, třídy, studijní skupiny nebo oddělení podle §16 odst. 9.

- *Vzdělávání nadaných žáků*

Varianta nulová

Zachování stávající právní úpravy. V současné době je na úrovni vyhlášky řešeno pouze vzdělávání žáků mimořádně nadaných. Pro tyto žáky je pak speciální právní úprava – přeřazení do vyššího ročníku, individuální vzdělávací plán apod. Stejně možnosti ale nemají žáci nadaní.

Varianta 1

Vyhláška nově vymezí zejména žáky nadané a ne jen pouze mimořádně nadané. Nadaným žákem se pro účely vyhlášky bude rozumět jedinec, který při adekvátní stimulaci vykazuje ve srovnání s vrstevníky vysokou úroveň v jedné nebo více oblastech rozumových schopností, intelektových činností nebo v pohybových, manuálních, uměleckých či sociálních dovednostech.

3. Vyhodnocení nákladů a přínosů

3.1 Identifikace nákladů a přínosů

Přínosem je zejména zlepšení rovného přístupu a spravedlnosti ve vzdělávání, které povede k lepším vzdělávacím výsledkům žáků.

Je třeba poznamenat, že reálné zhodnocení dopadů této právní úpravy bude možné zjistit až v dlouhodobém horizontu. Celkový dopad totiž nelze omezit pouze na finanční nákladovost, nýbrž je třeba zohlednit i dlouhodobou perspektivu kvality života žáků se speciálními vzdělávacími potřebami i všech ostatních žáků, kteří se budou společně vzdělávat. Podpůrná opatření, zaváděná touto vyhláškou, by měla přispět k tomu, aby žáci s potřebou podpůrných opatření, kteří jsou často oslabeni v důsledku své zdravotní, osobní nebo rodinné situace, dostali podporu k překonání těchto nezaviněných bariér a mohli dosáhnout vzdělávacích výsledků v úrovni jejich osobního maxima.

Vzdělávací výsledky žáků, zkušenost diversity ve třídě a rozvoj sociálních dovedností se ve svých dopadech odrazí v jejich schopnosti najít si vhodné zaměstnání a dále se rozvíjet po celý život.

Společné vzdělávání všech žáků bez rozdílu, s podporou školy, ulehčí pozdější sociální začlenění do společnosti a je prevencí nežádoucích sociálních jevů.

Náklady se týkají realizace podpůrných opatření, zajištění všech potřebných funkcí školských poradenských zařízení a jejich metodického vedení a náklady na vzdělávání pracovníků škol a školských zařízení.

3.2 Přínosy

Hlavním přínosem právní úpravy je nepochybné zlepšení kvality vzdělávání pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Naplnění jejich vzdělávacích potřeb totiž z dlouhodobého hlediska povede nejen ke zlepšení jejich výsledků, větší uplatnitelnosti na trhu práce i dalších přínosů pro společnost, ale i zlepšení kvality jejich běžného života.

Přínosem také není jen lepší vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, ale i přínosy pro celou společnost a ekonomiku.

Z výzkumů^{1,2} vyplývá, že výrazné a reálné zlepšení vzdělávacích výsledků žáků³ po úspěšném dokončení reformy vzdělávacího systému by mohlo přinést české ekonomice výrazné zvýšení HDP v roce 2090, tedy v době, kdy budou žáci, kteří vstoupí do lepšího systému vzdělávání, v důchodu.

Očekávané zlepšení mezi léty 2010 a 2020 bude neznatelné. Ale jakmile (cca v roce 2040) vstoupí na trh práce absolventi, kteří již prošli systémem vzdělávání vedoucím k lepším výsledkům PISA, již lze očekávat zvýšení HDP o 3%.

Jednou z cest zvýšení výsledků vzdělávání je pouhé vyrovnání rozdílů mezi žáky, kteří k dosahování vzdělávacích výsledků potřebují podpůrná opatření a žáků, kteří dosahují vynikajících vzdělávacích výsledků při zachování současného průměru. Zde by bylo možné očekávat meziroční přírůstek HDP 0,5 procentního bodu poté, co se na trh práce zapojí ti, kteří absolvovali vzdělávání s lepšími výsledky.

Když porovnáme skupiny žáků s nejnižšími a s nejlepšími výsledky v hodnocení PISA⁴, patří Česká republika dlouhodobě mezi země, ve kterých je nejvýraznější rozdíl ve vzdělávacích výsledcích žáků. Je zde velká skupina žáků, kteří dlouhodobě dosahují pouze nízké úrovně. Pokud dokážeme za pomoci podpůrných opatření snížit tento rozdíl, pak by se v důsledku tohoto kroku vygeneroval dodatečný roční HDP 154 mld. Kč¹.

Uplatnění podpůrných opatření nejenže tak aktivně přispěje k vytváření HDP, ale zároveň snižuje ve svých dopadech náklady na sociální služby, nezaměstnanost a represivní složky.

3.3 Finanční náklady

Předně je třeba upozornit, že ohledně předpokládaných nákladů lze odkázat na důvodovou zprávu k zákonu č. 82/2015 Sb., neboť tento zákon dal základ právní úpravě této vyhlášky.

Při odhadu nákladů, které s sebou vyhláška přinese, je vycházeno z toho, že podpůrná opatření byla kalkulována na základě současného stavu – počtu dětí, žáků a studentů se SVP vzdělávajících se ve společném vzdělávání k 30. 9. 2014.

Níže připojená tabulka obsahuje odhad počtu žáků s členěním podle typů postižení i jednotlivých stupňů škol. Pro účely výpočtu jsou odhadnuty i stupně podpory, které budou ponejvíce poskytovány.

¹ Dopad vzdělanosti na dlouhodobý hospodářský růst a deficity důchodového systému. IDEA CREGE-EI, 2012 (ve spolupráci s Ústavem pro informace ve vzdělávání).

² OECD, 2010: „The High Cost of Low Educational Performance: The long-run economic impact of improving PISA outcomes“. <http://www.oecd.org/dataoecd/11/28/44417824.pdf>.

³ Měřený standardizovaným nástrojem PISA

⁴ V testování PISA

		Nyní integrovaní žáci (odhad počtu ve stupních)			
Postižení	Stupeň	MŠ	ZŠ	SŠ_VOŠ_K	ŠZ
Mentální postižení	3. stupeň	86	1132	422	2133
	4. stupeň	106	376	119	726
	5. stupeň	14	3	1	303
Sluchové postižení	2. stupeň	20	212	71	104
	3. stupeň	20	212	71	104
	4. stupeň	46	155	64	117
	5. stupeň	20	67	27	50
Zrakové postižení	2. stupeň	47	243	90	128
	3. stupeň	25	134	41	71
	4. stupeň	12	75	5	40
	5. stupeň	7	45	3	24
Vady řeči	2. stupeň	191	795	26	681
	3. stupeň	287	1195	40	1021
	4. stupeň	156	209	9	357
	5. stupeň	104	139	6	238
Tělesné postižení	2. stupeň	39	188	58	45
	3. stupeň	79	376	115	179
	4. stupeň	64	273	110	85
	5. stupeň	22	90	39	21
Více vad	2. stupeň	55	195	18	307
	3. stupeň	116	266	40	418
	4. stupeň	97	150	32	235
	5. stupeň	41	93	14	146
Specifické poruchy učení	2. stupeň	0	22460	4997	4932
	3. stupeň	0	9626	2141	2114
Vývojové poruchy chování	2. stupeň	123	4310	176	1656
	3. stupeň	288	1078	44	56
Poruchy autistického spektra	2. stupeň	84	352	54	425
	3. stupeň	169	703	107	850
	4. stupeň	127	527	80	638
	5. stupeň	42	176	27	213
Odlišné životní/kulturní podmínky	2. stupeň	3676	4500	2000	1125
	3. stupeň	3819	5500	2600	1375

Odhad nákladů bude pro usnadnění členěn na personální podporu a dále na kompenzační pomůcky.

PERSONÁLNÍ PODPORA VE VZDĚLÁVÁNÍ DĚTÍ, ŽÁKŮ A STUDENTŮ SE SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI

Kvalifikovaný odhad vychází z poskytnutí všech personálních opatření z přehledu podpůrných opatření. Podpůrná personální opatření se mohou mírně lišit podle typu školy, kterou podpořená osoba navštěvuje (na MŠ není například zahrnut do rozpočtu transliterátor). Kalkulace predikuje potřeby na jeden školní rok.

PODPŮRNÁ PERSONÁLNÍ OPATŘENÍ - celkem	
Základní školy	2 291 496 122
Mateřské školy	564 874 413
Střední školy, konzervatoře a VOŠ	513 725 957
Školská zařízení (zájmové vzdělávání)	414 649 441
CELKEM	3 784 745 933

Postižení	up	Nyní integrovaní žáci (odhad počtu ve stupních)				Odhad nákladů pro nyní integrované po zavedení přehledu podpůrných opatření				Náklady navýšení počtu integrovaných žáků				
		MŠ	ZŠ	SŠ_VOŠ_I	ŠZ	MŠ	ZŠ	SŠ_VOŠ_K	ŠZ	o N žál	MŠ	ZŠ	SŠ_VOŠ_K	ŠZ
Mentální postižení	3.	86	1132	422	2133	4 704 281	85 124 921	23 337 065	77 991 591	10	547 009	751 987	553 011	365 643
	4.	106	376	119	726	20 761 794	64 041 558	18 899 258	25 549 807	10	1 958 660	1 703 233	1 588 173	351 926
	5.	14	3	1	303	4 114 405	550 363	226 515	0	10	2 938 861	1 834 542	2 265 147	0
Sluchové postižení	2.	20	212	71	104	161 858	2 048 124	780 238	432 166	10	80 929	96 610	109 893	41 554
	3.	20	212	71	104	1 482 326	15 785 852	5 033 226	3 807 160	10	741 163	744 616	708 905	366 073
	4.	46	155	64	117	9 057 362	32 687 136	13 906 551	5 180 701	10	1 968 992	2 108 848	2 172 899	442 795
	5.	20	67	27	50	5 533 965	16 655 762	7 444 934	0	10	2 766 983	2 485 935	2 757 383	0
Zrakové postižení	2.	47	243	90	128	389 289	2 352 195	999 368	532 983	10	82 827	96 798	111 041	41 639
	3.	25	134	41	71	1 986 143	10 446 346	2 891 428	2 593 872	10	794 457	779 578	705 226	365 334
	4.	12	75	5	40	2 254 538	14 502 423	876 579	1 398 978	10	1 878 782	1 933 656	1 753 159	349 745
	5.	7	45	3	24	1 928 503	8 175 308	609 316	0	10	2 755 004	1 816 735	2 031 053	0
Vady řeči	2.	191	795	26	681	1 587 036	7 712 178	292 174	2 825 783	10	83 091	97 009	112 375	41 495
	3.	287	1195	40	1021	19 025 509	87 509 467	2 827 174	37 340 514	10	662 910	732 297	706 793	365 725
	4.	156	209	9	357	30 583 301	35 446 347	1 416 992	12 554 284	10	1 960 468	1 695 997	1 574 436	351 661
	5.	104	139	6	238	29 067 293	25 458 678	1 354 036	0	10	2 794 932	1 831 560	2 256 726	0
Tělesné postižení	2.	39	188	58	45	326 206	1 818 618	637 471	186 202	10	83 642	96 735	109 909	41 378
	3.	79	376	115	179	6 027 024	27 254 475	8 224 505	6 561 354	10	762 914	724 853	715 174	366 556
	4.	64	273	110	85	12 448 972	46 396 009	17 240 074	3 001 970	10	1 945 152	1 699 488	1 567 279	353 173
	5.	22	90	39	21	6 037 053	16 515 220	8 733 530	0	10	2 744 115	1 835 024	2 239 367	0
Více vad	2.	55	195	18	307	486 534	1 936 956	211 424	1 274 603	10	88 461	99 331	117 458	41 518
	3.	116	266	40	418	9 014 334	19 702 364	2 826 304	15 272 242	10	777 098	740 690	706 576	365 365
	4.	97	150	32	235	18 980 456	25 471 496	5 143 053	8 264 761	10	1 956 748	1 698 100	1 607 204	351 692
	5.	41	93	14	146	11 463 649	17 074 669	3 114 453	0	10	2 796 012	1 835 986	2 224 609	0
Specifické poruchy učení	2.	0	22460	4997	4932	0	167 780 550	55 298 372	16 375 693	10	0	74 702	110 663	33 203
	3.	0	9626	2141	2114	0	691 792 385	117 332 606	74 358 622	10	0	718 671	548 027	351 744
Vývojové poruchy	2.	123	4310	176	1656	1 092 622	36 745 460	2 013 662	6 873 435	10	88 831	85 256	114 413	41 506
	3.	288	1078	44	56	22 222 176	94 450 879	3 165 992	2 039 670	10	771 603	876 168	719 544	364 227
Poruchy autistického spektra	2.	84	352	54	425	747 910	2 997 333	613 252	1 764 665	10	89 037	85 152	113 565	41 522
	3.	169	703	107	850	11 637 138	51 420 511	7 713 508	31 091 559	10	688 588	731 444	720 889	365 783
	4.	127	527	80	638	24 890 559	89 828 505	12 726 133	22 436 337	10	1 959 887	1 704 526	1 590 767	351 667
	5.	42	176	27	213	11 841 995	32 251 247	6 070 594	0	10	2 819 523	1 832 457	2 248 368	0
Odlišné životní/kulturní	2.	3676	4500	2000	1125	118 783 668	150 120 169	37 846 894	4 668 975	10	323 133	333 600	189 234	41 502
	3.	3819	5500	2600	1375	176 236 515	409 442 616	143 919 279	50 271 513	10	461 473	744 441	553 536	365 611
						564 874 413	2 291 496 122	513 725 957	414 649 441					

Při odhadu finanční náročnosti PO bylo postupováno takto:

Z údajů o žácích škol k 30. 9. 2014, byly získány počty žáků s jednotlivými typy postižení ve školách, členěné podle formy integrace/zařazení do speciálního školství. Ty byly dále s využitím průzkumu v ŠPZ rozčleněny do jednotlivých stupňů - bylo postupováno odhadem, kolik žáků u jednotlivých znevýhodnění bude spadat do jednotlivých stupňů podpory.

Následně byl proveden odhad, jak velké mohou být průměrné skupiny žáků čerpající jednotlivá podpůrná opatření. Počítalo se i s tím, že některé typy podpory podle typu školy (MŠ, ZŠ, SŠ) a školského zařízení se nebudou čerpat vůbec nebo velmi málo – třeba podpora rozvoje trivie u žáků sociálně znevýhodněných na SŠ nebo přepisovatel na MŠ; některá podpůrná opatření nebude čerpat každý žák, ale pouze část žáků. Toto nastavení bylo již individuální pro jednotlivé typy SVP (např. u SPU I lze očekávat snazší slučování do větších skupin než u některých postižení, které se vyskytují v celé ČR v počtu set případů). Na druhou stranu přehled PO omezuje maximální velikost skupin u některých opatření, a i k tomu bylo přihlíženo. Ve výpočtu bylo kalkulováno se sazbami za práci pedagogů podle přehledu, viz níže.

Částky počítané v kalkulaci nákladů podpůrných opatření:

Výpočet podle tabulky, dohledáno na:

http://www.personalista.info/files/attachments/2015/03/05/Tabulka_%C4%8D.9_.pdf

je-li činnost realizována pedagogem nebo speciálním pedagogem:

$P1 = P_{Tp} \times 1,05 \times 12 \times 1$ (zaokrouhlo na desítky nahoru)

P_{Tp} je platový tarif ve 12. platové třídě a 5. platovém stupni

$P1 = 26 \quad 350 \times 1,05 \times 12 \times 1$

$P1 = \underline{27668} \times 12 = 332\ 020$

je-li činnost realizována asistentem pedagoga – po navýšení ze 7. na 8. platovou třídu

$P2 = P_{Tap} \times 1,05 \times 12 \times 1$ (zaokrouhlo na desítky nahoru)

P_{Tap} je platový tarif v 8. platové třídě a 5. platovém stupni

$P2 = 19700 \times 1,05 \times 12 \times 1$

$P1 = \underline{20685} \times 12 = 248\ 220$

je-li činnost realizována školním psychologem nebo (...) zaměstnancem ŠPZ:

$P3 = P_{Tpm} \times 1,05 \times 12 \times 1$ (zaokrouhlo na desítky nahoru)

P_{Tpm} je platový tarif ve 13. platové třídě a 5. platovém stupni

$P3 = 28500 \times 1,05 \times 12$

$P3 = \underline{29925} \times 12 = 359\ 100$

KOMPENZAČNÍ POMŮCKY

1. Současný stav

Většina krajů ČR financuje kompenzační pomůcky, speciální učebnice a pomůcky, softwarové vybavení a IT vybavení z rozpočtu přímých výdajů (část ONIV) – nejčastěji jako příplatek k normativu – podle počtu dětí/žáků/studentů každé školy (jednotka výkonu).

Část financování či dofinancování probíhá formou rozvojových programů MŠMT („Kompenzační učební pomůcky pro žáky se zdravotním postižením“) či z projektové činnosti.

Rozvojový program MŠMT - „Podpora vybavování škol kompenzačními pomůckami pro žáky se zdravotním postižením“

<http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/kompenzacni-pomucky-1>

Celková dotace 2015: 9 998 300,-

Celková dotace 2014: 10 000 000,-

Celková dotace 2013: 4 053 000,- (požadováno 22 644 000,-)

Celková dotace 2012: 5 000 000,- (požadováno 11 533 322,-)

Celková dotace 2011: 5 000 000,- (požadováno 28 277 406,-)

Za roky 2014 a 2015 bylo v rozvojových programech poskytnuto až 10.000.000 Kč na vybavování škol kompenzačními učebními pomůckami, zejména prostředky informačních technologií (hardware, software, výukové programy), polohovací nábytek a technické výukové pomůcky, pomůcky usnadňující samostatný pohyb žáka, optoelektronické pomůcky, stimulační a specifické didaktické pomůcky.

Krajské dotační programy:

Např.: Zásady Zastupitelstva kraje Vysočina pro tvorbu a používání souborů učebních a kompenzačních pomůcek pro individuálně integrované děti, žáky a studenty se zdravotním postižením.

http://extranet.kr-vysocina.cz/samosprava/index.php?akce=rada_materialy_detail&id=3231

Jen některé kraje specifikovaly částku, kterou ročně vynaloží na zajištění pomůcek pro žáky se SVP:

- hl. město Praha – finanční prostředky na kompenzační pomůcky nevyčleňuje
- Jihomoravský kraj: financování z více zdrojů, přímo z rozpočtu kraje to v uplynulém roce bylo 500 000 Kč
- Královéhradecký kraj – investoval (jako posílení prostředků ONIV z dotace na přímé výdaje na vzdělávání) v roce 2014 590 tisíc Kč, v roce 2015 pak 450 tisíc Kč.

Databáze pomůcek:

Většina krajů databázi pomůcek nemá, pokud ano, tak je nejčastěji ve správě SPC. Databázi pomůcek má k dispozici Pardubický kraj (na webových stránkách kraje). Nejčastěji je možné si zapůjčit pomůcky v SPC (Středočeský kraj disponuje centrální půjčovnou, Jihomoravský kraj udává, že centrální půjčovnu pomůcek nepovažuje za efektivní a půjčování pomůcek organizují jednotlivá SPC). Systémovou podporu poskytuje Kraj Vysočina - Zásady Zastupitelstva Kraje Vysočina pro tvorbu a používání souborů učebních a kompenzačních pomůcek pro individuálně integrované děti, žáky a studenty se zdravotním postižením.

2. Odhad maximálních finančních nákladů na základě Přehledu podpůrných opatření platného od září 2016

Školy zřízené podle § 16 odst. 9 zákona budou financovány na základě stávajícího normativu a je zde předpoklad, že přehled podpůrných opatření bude zejména řešit podporu žáků vzdělávaných ve společném vzdělávání, jen výjimečně bude dofinancována podpora žáků navštěvujících tuto školu. Odhad se tedy zaměřuje na stávající stav žáků se SVP ve společném vzdělávání. Kvalifikovaný odhad počítá s vytěžením všech nabízených podpor, přestože lze důvodně předpokládat, že se plné čerpání navrhovaných podpor pravděpodobně neuskuteční (např. žáci již jsou dostatečně vybaveni nebo ke vzdělávání potřebují jen některé kompenzační či speciální pomůcky z Přehledu podpůrných opatření). Nelze ani opomenout možnost financování pomůcek technického charakteru ze strukturálních fondů (např. laminátor a laminovací fólie, kopírovací karta, promítací plátno). Přesto byly i tyto pomůcky zahrnuty do odhadu nákladů uvedeného níže.

Do maximálního odhadu nebyly zařazeny kompenzační pomůcky, které poskytuje MPSV anebo MZd (např. sluchadlo, kochleární implantát, grometa, brýle, mechanické zvětšovací zařízení – lupa, zvětšovací pomůcky, optické zařízení, kalkulátor s velkým displejem a hlasovým výstupem, zápisník pro nevidomé, Pichtův psací stroj, software na přepis psané řeči do hlasového výstupu). Tyto pomůcky budou hrazeny pouze v případě, že je žák bude potřebovat dvakrát – doma i ve škole (např. Pichtův psací stroj).

Podpůrná opatření se poskytují samostatně nebo v kombinacích různých druhů a stupňů; v případě podpůrných opatření druhého až pátého stupně odpovídají vzdělávacím potřebám zjištěným na základě doporučení školského poradenského zařízení. Konkrétní podpůrné opatření lze žákovi poskytovat pouze v jednom stupni.

V odhadu byly započteny jen základní kombinace pomůcek. Je to z důvodu zjednodušení komplexity výpočtu. U žáků se SVP na MŠ, SŠ a VOŠ lze očekávat ještě nižší vytěžení podpůrných opatření než na ZŠ.

Lze očekávat vyšší počáteční investici v prvních letech po zavedení přehledu podpůrných opatření. Žáci si pak některé pomůcky přináší s sebou do dalšího školního roku. V případě, že zakoupenou pomůcku již nevyužijí, bude se moct poskytnout jinému žákovi.

Náklady pomůcky celkem (maximální odhad)*

Základní školy	1 135 720 590,-
Mateřské školy	147 521 040,-
Střední školy, konzervatoře a VOŠ	148 380 300,-
CELKEM	1 431 621 930,-

* V případě zahrnutí žáků s LMP, vzdělávajících se na speciální škole, se odhadované náklady navýší o 562 050 000,- Kč

Základní vzdělávání (PŠD)

Mentální postižení

Stupeň podpory	2. stupeň	3. stupeň	4. stupeň	5. stupeň	Kombinace
Počet žáků	---	1132	376	3	379
Max. finanční náročnost pomůcek		45000	101000	35000	---

Celkem 106 379 000		5094000 0	37976000	105000	17358000
--------------------	--	--------------	----------	--------	----------

Žáci s LMP, u kterých se předpokládá změna ve vzdělávání: 12490 -> **562 050 000,-**

Sluchové postižení

Stupeň podpory	2. stupeň	3. stupeň	4. stupeň	5. stupeň	Kombinace
Počet žáků	212	212	155	67	434
Max. finanční náročnost pomůcek	30000	18000	10000	25000	---
Celkem 23 221 000	6360000	3816000	1550000	1675000	9820000

Zrakové postižení

Stupeň podpory	2. stupeň	3. stupeň	4. stupeň	5. stupeň	Kombinace
Počet žáků	243	134	75	45	253
Max. finanční náročnost pomůcek	17000	29000	132450	132450	---
Celkem 34 324 250	4131000	3886000	9933750	5960250	10413250

Vady řeči

Stupeň podpory	2. stupeň	3. stupeň	4. stupeň	5. stupeň	Kombinace
Počet žáků	796	1195	209	139	1543
Max. finanční náročnost pomůcek	18000	33000	66000	75000	---
Celkem 115 563 000	1432800 0	3943500 0	13794000	1042500 0	37581000

Tělesné postižení

Stupeň podpory	2. stupeň	3. stupeň	4. stupeň	5. stupeň	Kombinace
Počet žáků	188	376	273	90	739
Max. finanční náročnost pomůcek	21450	50460	76000	111000	---
Celkem 82424340	4 032 600	1897296 0	20748000	9990000	28680780

Specifické poruchy učení

Stupeň podpory	2. stupeň	3. stupeň
Počet žáků	22460	9626
Max. finanční náročnost pomůcek	4500	8000
Celkem 178 078 000	101070000	77008000

Vývojové poruchy chování

Stupeň podpory	2. stupeň	3. stupeň
Počet žáků	4310	1078
Max. finanční náročnost pomůcek	4200	35000
Celkem 55 832 000	18102000	37730000

Poruchy autistického spektra

Stupeň podpory	2. stupeň	3. stupeň	4. stupeň	5. stupeň	Kombinace

Počet žáků	352	70	527	176	1406
Max. finanční náročnost pomůcek	11000	58000	38000	38000	---
Celkem 116 347 000	3872000	4077400 0	20026000	6688000	44987000

Sociální znevýhodnění

Stupeň podpory	2. stupeň	3. stupeň
Počet žáků	3500	4500
Max. finanční náročnost pomůcek	5000	10000
Celkem 62 500 000	17500000	45000000

Mimořádně nadaní žáci

Stupeň podpory	2. stupeň
Počet žáků	1580
Max. finanční náročnost pomůcek	239500
Celkem 378 410 000	378410000

Náklady ZŠ celkem: 1 135 720 590,- Kč

Mateřské školy

Mentální postižení

Stupeň podpory	2. stupeň	3. stupeň	4. stupeň	5. stupeň
Počet žáků	---	86	106	14
Max. finanční náročnost pomůcek		45000	101000	35000
Celkem 15 066 000		3870000	10706000	490000

Sluchové postižení

Stupeň podpory	2. stupeň	3. stupeň	4. stupeň	5. stupeň
Počet žáků	20	20	46	20
Max. finanční náročnost pomůcek	30000	18000	10000	25000
Celkem 966 000	60000	360000	46000	500000

Zrakové postižení

Stupeň podpory	2. stupeň	3. stupeň	4. stupeň	5. stupeň
Počet žáků	47	25	12	7
Max. finanční náročnost pomůcek	17000	29000	132450	132450
Celkem 4 040 550	79900	725000	1589400	927150

Vady řeči

Stupeň podpory	2. stupeň	3. stupeň	4. stupeň	5. stupeň
Počet žáků	191	287	156	104
Max. finanční náročnost pomůcek	18000	33000	66000	75000
Celkem 31 005 000	3438000	9471000	10296000	7800000

Tělesné postižení

Stupeň podpory	2. stupeň	3. stupeň	4. stupeň	5. stupeň
Počet žáků	39	79	64	22
Max. finanční náročnost pomůcek	21450	50460	76000	111000
Celkem 12 128 890	836550	3986340	4864000	2442000

Vývojové poruchy chování

Stupeň podpory	2. stupeň	3. stupeň
Počet žáků	123	288
Max. finanční náročnost pomůcek	4200	35000
Celkem 10 596 600	516600	10080000

Poruchy autistického spektra

Stupeň podpory	2. stupeň	3. stupeň	4. stupeň	5. stupeň
Počet žáků	84	169	127	42
Max. finanční náročnost pomůcek	11000	58000	38000	38000
Celkem 17 148 000	924000	9802000	4826000	1596000

Sociální znevýhodnění

Stupeň podpory	2. stupeň	3. stupeň
Počet žáků	3676	3819
Max. finanční náročnost pomůcek	5000	10000
Celkem 56 570 000	18380000	38190000

Náklady MŠ celkem: 147 521 040

Střední školy, konzervatoře a VOŠ***Mentální postižení***

Stupeň podpory	2. stupeň	3. stupeň	4. stupeň	5. stupeň
Počet žáků	---	422	119	1
Max. finanční náročnost pomůcek		45000	101000	35000
Celkem 31 044 000		18990000	12019000	35000

Sluchové postižení

Stupeň podpory	2. stupeň	3. stupeň	4. stupeň	5. stupeň
Počet žáků	71	71	64	27
Max. finanční náročnost pomůcek	30000	18000	10000	25000
Celkem 2 230 000	213000	1278000	64000	675000

Zrakové postižení

Stupeň podpory	2.	3.	4. stupeň	5.
----------------	----	----	-----------	----

	stupeň	stupeň		stupeň
Počet žáků	90	41	5	3
Max. finanční náročnost pomůcek	17000	29000	132450	132450
Celkem 3 778 600	1530000	1189000	662250	397350

Vady řeči

Stupeň podpory	2. stupeň	3. stupeň	4. stupeň	5. stupeň
Počet žáků	26	40	9	6
Max. finanční náročnost pomůcek	18000	33000	66000	75000
Celkem 2 832 000	468000	1320000	594000	450000

Tělesné postižení

Stupeň podpory	2. stupeň	3. stupeň	4. stupeň	5. stupeň
Počet žáků	58	115	110	39
Max. finanční náročnost pomůcek	21450	50460	76000	111000
Celkem 19 736 000	1244100	5802900	8360000	4329000

Specifické poruchy učení

Stupeň podpory	2. stupeň	3. stupeň
Počet žáků	4997	2141
Max. finanční náročnost pomůcek	4500	8000
Celkem 39 614 500	22486500	17128000

Vývojové poruchy chování

Stupeň podpory	2. stupeň	3. stupeň
Počet žáků	176	44
Max. finanční náročnost pomůcek	4200	35000
Celkem 2 279 200	739 200	1 540 000

Poruchy autistického spektra

Stupeň podpory	2. stupeň	3. stupeň	4. stupeň	5. stupeň
Počet žáků	54	107	80	27
Max. finanční náročnost pomůcek	11000	58000	38000	38000
Celkem 10 866 000	594000	6206000	3040000	1026000

Sociální znevýhodnění

Stupeň podpory	2. stupeň	3. stupeň
Počet žáků	2000	2600
Max. finanční náročnost pomůcek	5000	10000
Celkem 36 000 000	10000000	26000000

Náklady SŠ, VOŠ, konzervatoře celkem: 148 380 300,- Kč

Náklady na kompenzační pomůcky by tedy měly být do částky 1 431 621 930,- Kč. Výše uvedená částka ale nezohledňuje skutečnost, že žák nebude potřebovat každý rok stejné kompenzační pomůcky, neb je bude mít z předchozího ročníku, ani skutečnost, že škola bude využívat primárně kompenzační pomůcky, které již má.

Celkem lze tedy odhadnout náklady na podpůrná opatření v částce **5 216 367 863 Kč**.

Od této částky je ale nezbytné odečíst částku, která je již nyní vynakládána na hrazení vzdělávání žáků se vzdělávacími potřebami. Níže uvedená tabulka obsahuje přehled stávajících výdajů státního rozpočtu.

Stávající výdaje SR na realizaci vzdělávání žáků se vzdělávacími potřebami:

Odhad celkové zvýšené podpory žáků se SVP v roce 2015:	3 788 966 tis. Kč	
Zdrojové členění:		
Příplatky na zdravotní postižení:	2 906 323 tis. Kč	76,70 %
Rozvojové programy MŠMT	169 213 tis. Kč	4,47 %
Ind. dofinancování KÚ:	713 430 tis. Kč	18,83 %
Druhové členění:		
Asistenti pedagoga CELKEM	1 582 118 tis. Kč	41,76 %
z příplatků na zdravotní postižení	709 475 tis. Kč	
z RP	159 213 tis. Kč	
z rezervy KÚ	713 430 tis. Kč	
Ostatní podpora	2 206 848 tis. Kč	58,24 %
z příplatků na zdravotní postižení	2 196 848 tis. Kč	
z rozvojových programů	10 000 tis. Kč	

Náklady na podpůrná opatření celkem

Náklady na personální podpůrná opatření 3 784 745 933,- Kč

Náklady na kompenzační pomůcky by tedy měly být do částky 1 431 621 930,- Kč

Náklady celkem **5 216 367 863,- Kč**

Ze všech dostupných údajů a z výše uvedených odhadů lze uzavřít, že celkově bude nezbytné vynaložit nad rámec již vynakládaných nákladů na zajištění podpůrných opatření celkem částku **1 427 401 863 Kč**.

Oproti výdajům v roce 2015 předpokládáme další nárůst nákladů na podpůrná opatření v období 1. 9. 2016 – 31. 12. 2016

Zdůvodnění požadavku na navýšení státního rozpočtu	Částka
Navýšení prostředků na základě neuspokojené poptávky po asistentech pedagoga na straně zdrojů krajů (viz níže)	276,4 mil. Kč

Navýšení prostředků na základě neuspokojené poptávky po asistentech pedagoga plynoucí z rozvojových a dotačních programů	42 mil. Kč
Navýšení prostředků na podporu vzdělávání cizinců v ZŠ na základě neuspokojené poptávky z rozvojového programu	19,5 mil. Kč
Informační a vzdělávací kampaň pro pedagogické pracovníky v oblasti implementace podpůrných opatření (NIDV)	12 mil. Kč
Koordinační centra pro vzdělávání žáků cizinců (NIDV)	
Posílení kapacity školských poradenských zařízení	57,4 mil. Kč
Dočasné vzdělávání ŠPZ prostřednictvím (Národní ústav pro vzdělávání – dále jen „NÚV“)	0,2 mil. Kč
Zahájení činnosti revizního pracoviště a s tím spojené procesy (NÚV)	2,5 mil. Kč
Celkem	410 mil. Kč

Odhad dopadů na státní rozpočet v roce 2017 a 2018

V současné době se jedná pouze o hrubý odhad, který bude následně upřesněn. Také se předpokládá, že k nastavení efektivního využívání prostředků budou nastaveny mechanismy zamezující zdvojení financování.

Odhad dalšího nárůstu nákladů	rok 2016	rok 2017	rok 2018
Inkluzivní vzdělávání - implementace § 16	410 000 000	1 000 000 000	1 500 000 000

Pro upřesnění odhadu byl vytvořen nástroj, který pracuje na základě

- odhadu rozdělení podpůrných opatření ve skupinách žáků s postižením nebo znevýhodněním,
- statisticky zjištěného počtu žáků ve skupinách žáků s postižením nebo znevýhodněním,
- navrhovaných podpůrných opatření,
- navrhované normované finanční náročnosti podpůrných opatření.

Pro využití tohoto nástroje je nezbytná úzká součinnost s NÚV a dalšími experty ve školní psychologii a pedagogice.

Vybrané aspekty navýšení státního rozpočtu a jejich odůvodnění

Asistent pedagoga – odůvodnění pro rok 2016

Zejména od školního roku 2008/09 lze pozorovat pozitivní trend v nárůstu počtu individuálně integrovaných žáků do hlavního vzdělávacího proudu (klesá počet skupinově integrovaných žáků). Nárůst individuálně integrovaných žáků přirozeně přináší nárůst počtu asistentů pedagoga (dále již „AP“) a dalších specializovaných pracovních pozic (např. tlumočníci, prepisovatelé, atd.).

Asistenti pedagogů pro děti/žáky se zdravotním postižením ve školní roce 2005/06–2014/15										
	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15
Fyzické osoby	1 588	2 132	2 923	3 450	4 044	4 771	5 386	5 966	6 863	8 155
Přepočtení na plně zaměstnané	1 156,4	1 559,9	2 098,9	2 415,4	2 772,3	3 159,1	3 483,1	3 797,1	4 325,6	5 201,2
mezir. Změna-absolutně		403,5	539,0	316,5	356,9	386,8	324,0	314,0	528,5	875,6
mezir. Změna-relat. v %		34,9	34,6	15,1	14,8	14,0	10,3	9,0	13,9	20,2
Asistenti pedagogů pro děti/žáky se sociálním znevýhodněním ve školní roce 2005/06–2014/15										
	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15
Fyzické osoby	235	375	445	467	523	543	565	610	582	718
Přepočtení na plně zaměstnané	215,0	339,8	405,4	422,3	451,6	459,9	450,6	479,4	444,8	543,6
mezir. Změna-absolutně		124,8	65,6	16,9	29,3	8,3	-9,3	28,8	-34,6	98,8
mezir. Změna-relat. v %		58,0	19,3	4,2	6,9	1,8	-2,0	6,4	-7,2	22,2
Asistenti pedagogů pro děti/žáky se žáky se zdravotním postižením a se sociálním znevýhodněním ve školní roce 2005/06–2014/15										
	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15
Fyzické osoby	1 823	2 507	3 368	3 917	4 567	5 314	5 951	6 576	7 445	8 873
Přepočtení na plně zaměstnané	1 371,4	1 899,7	2 504,3	2 837,7	3 223,9	3 619,0	3 933,7	4 276,5	4 770,4	5 744,8
mezir. Změna-absolutně		528,3	604,6	333,4	386,2	395,1	314,7	342,8	493,9	974,4
mezir. Změna-relat. v %		38,5	31,8	13,3	13,6	12,3	8,7	8,7	11,5	20,4

V současné době se počty AP pracujících na školách vždy liší od počtu AP doporučených školskými poradenskými zařízeními (dále již „ŠPZ“), protože přidělení AP podléhá schvalování krajů. S ohledem na finanční limity krajů dochází již nyní (bez ohledu na novelu ŠZ v § 16) v této oblasti k podfinancování. Kraje tak zapojují své rezervy ve výši 18,8 % (z 3,79 mld. Kč – viz předchozí text) a zároveň neuspokojují celkovou poptávku po AP doporučených ŠPZ (cca 15 % případů). Neuspokojení celkové poptávky a částečné dorovnání rezerv krajů proto MŠMT odhaduje na rok 2016 ve výši **cca 276,4 mil. Kč**.

Současně je potřeba připočítat navýšení na AP v rozvojových a dotačních programech vyhlášených MŠMT (nyní ve výši 165 mil. Kč) o částku **cca 42 mil. Kč**, která reflektuje neuspokojenou poptávku ze strany soukromých a církevních škol u AP pro zdravotně postižené a u AP pro všechny zřizovatele škol.

Kompenzační pomůcky

S ohledem na dlouhodobě téměř konstantní podíl žáků se zdravotním postižením v mateřských, základních a středních vztaženého k celkovému počtu žáků v těchto školách, se předpokládá, že výdaje na kompenzační pomůcky budou v přibližně stejné výši jako v předchozích letech.

Přehled podpůrných opatření, který je samostatnou přílohou návrhu vyhlášky, vychází ze stávajícího systému určování kompenzačních pomůcek s tím rozdílem, že tento systém z hlediska financování neponechává výhradně v kompetenci krajských úřadů, ale stanovuje centrální parametry cestou normované finanční náročnosti.

Náklady na zajištění poradenské pomoci školám

S nastavováním přidělování podpůrných opatření bude potřeba personálně posílit školská poradenská zařízení. Odhadujeme, že se zavedením § 16 bude potřeba v roce 2016 min. personálně posílit o 5 %, což znamená 137 úvazků => **cca 57,5 mil. Kč**. Personálním posílením bude zároveň zajištěna správa krajských center pro půjčování kompenzačních pomůcek (jeden kraj = jedna půjčovna).

4. Návrh řešení

Základem pro stanovení variant a výběr té nejuvhodnější je zhodnocení, jakým způsobem konkrétní varianta vede k naplnění cílů výše definovaných. Zvolená varianta by měla vést k:

- naplnění zmocnění § 19 školského zákona,
- využití vzdělávacího potenciálu každého žáka, a to maximální měrou při zohlednění jeho individuálních možností a schopností,
- plnění závazků ČR v oblasti ochrany práv dítěte,
- nastavení přehledných a transparentních pravidel poskytování podpurných opatření,
- zajištění odborné podpory školám
- nezvyšování administrativní zátěže škol, tam kde to není nutné
- úpravě funkčních revizních mechanismů,
- zajištění normativního (jednotného a závazného) financování.

K naplnění těchto cílů byla vybrána varianta nové právní úpravy vtělené do **nové vyhlášky**, která nahradí vyhlášku č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných. Bylo tedy vybráno pojetí varianty 1 B, která nejlépe odpovídá kontinuitě právních předpisů, kdy speciální úprava týkající se pouze podpurných opatření bude v návrhu vyhlášky, a ostatní vyhlášky budou dle potřeby novelizovány. Varianta komplexní úpravy zahrnující všechna ustanovení týkající se speciálních vzdělávacích potřeb ze všech vyhlášek MŠMT byla zamítnuta, neboť by ve svém výsledku mohla být méně přehlednou pro její uživatele.

Vyhláška respektuje novelu školského zákona a pracuje s novým vymezením, kdy žákem se **speciálními vzdělávacími potřebami** je žák, který k naplnění svých vzdělávacích možností a k realizaci práva na vzdělání na rovnoprávném základě s ostatními potřebuje podpurná opatření (speciální vzdělávací potřeby – varianta 1, varianta 2 byla zamítnuta zejména s ohledem na skutečnost, že termín „speciální vzdělávací potřeby“ a jeho ukotvení jak ve vyhlášce, tak i v zákoně je vhodný a není nezbytné jej nahrazovat, současně nepovažujeme za nezbytné k naplnění vzdělávacích potřeb žáka zkoumat příčiny, které vedou k potřebě podpory a na ně navazovat jednotlivá podpurná opatření, stejně byla zamítnuta i varianta 3, která také úpravu stavěla na kategorizaci vzdělávacích potřeb, k nimž měla být přiřazena podpurná opatření. Tyto varianty by pro uživatele byly přehlednější, ale mohly by vést k tomu, že nebude plně využíván potenciál žáka, neb podpurná opatření nebudou nastavena na míru jeho potřeb, ale dle kategorizace).

Vyhláška dělí **podpurná opatření** do pěti stupňů, když respektuje, že čím vyšší potřeba podpory k naplnění vzdělávacích potřeb, tím vyšší stupeň podpurných opatření. Stupeň podpurného opatření by měl být zvolen tak, aby v maximální míře odpovídal charakteru obtíží žáka a jeho speciálních vzdělávacích potřeb. Volba podpurného opatření musí být vždy přiměřená potřebě žáka, prvotní zřetel je kladen vždy na zájem žáka. **Podpurná opatření jsou prvkem garance metodicky jednotného prostředí ve školách a školských poradenských zařízeních, umožňují vytvářet odbornou a personální podporu školám a normovaná finanční náročnost je zárukou školám pro zajištění personálních i materiálních podmínek společného vzdělávání** (Podpurná opatření - varianta 1). Varianta 2 nebyla vybrána především z důvodu, že je zacílena na jinou cílovou skupinu (pedagogičtí pracovníci), a tím nevyhovuje kritériu odborné podpory, která je v celé koncepci vyhlášky opřena o školská poradenská zařízení. Nicméně, některé podněty byly z varianty 2 převzaty nebo se s variantou 1 shodují (např. podporu speciálního pedagoga, školního psychologa

apod.). Varianta 2 bude využita jako zdroj informací pro vytváření metodického prostředí pro školy.

Nově vyhláška zavádí **pravidla a jednotné postupy** tak, aby bylo zřejmé, jaká je role vzdělávacích zařízení (školy nebo školského zařízení) a školského poradenského zařízení, zákonných zástupců žáka a zletilého žáka při doporučení, realizaci a vyhodnocení účinnosti podpůrných opatření. Vyhláška přehodnocuje roli školského poradenského zařízení a nově mu připisuje roli instituce odpovědné za diagnostiku a metodickou pomoc nejen svým klientům a jejich zákonným zástupcům, ale také pracovníkům škol, školských zařízení a nepedagogickým pracovníkům, kteří se účastní vzdělávání (Postup v souvislosti s poskytováním podpůrných opatření a revize – varianta 1, varianta nulová nebyla zvolena zejména z toho důvodu, že redefinování postavení školských poradenských zařízení povede k lepší aplikaci podpůrných opatření).

Vyhláška upravuje **individuální vzdělávací plán** jako podpůrné opatření pro zajištění speciálních vzdělávacích potřeb žáka. Výslovně jmenuje některá podpůrná opatření pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, která jsou postavena na využití individuálního vzdělávacího plánu: asistent pedagoga, využití dalšího pedagogického pracovníka, tlumočnicka českého znakového jazyka, přepisovatele pro neslyšící nebo možnosti působení osob poskytujících žákovi studentovi po dobu jeho pobytu ve škole nebo školském zařízení podporu podle zvláštních právních předpisů. (Individuální vzdělávací plán varianta 1, nulová varianta plně neodpovídá novému přístupu).

Asistent pedagoga je ve vyhlášce a Přehledu podpůrných opatření definován jako podpůrné opatření vhodné jak pro podporu žáků pocházejících z odlišného kulturního prostředí a životních podmínek, i pro podporu žáků se zdravotním znevýhodněním. Poskytování služeb asistenta pedagoga je upraveno pro jednotlivého žáka a je odstupňováno podle stupňů podpory 3 – 5. Současně je doplněn do těla vyhlášky i asistent pedagoga pro případy, kdy ve třídě bude větší množství žáků s nižším stupněm podpory (varianta 1, nulová varianta nebyla vybrána zejména s ohledem na skutečnost, že vyhláška nepočítá s personální podporou jiných osob, než pouze asistenta pedagoga. Varianta 2 pak byla zamítnuta zejména s ohledem na to, že poskytování podpory personální podporou nakupovanou jako služba by zřejmě vedlo k neúměrnému navýšování nákladů na podpůrná opatření. Současně bylo vyhodnoceno, že podpora ve formě asistenta pedagoga je ve druhém stupni podpory nezbytnou spíše výjimečně a v takovém výjimečném případě je možné si podpůrné opatření ve formě asistenta pedagoga vzít ze stupně třetího.).

Nové postupy při zařazování žáků do **škol, tříd, oddělení i skupin podle § 16 odst. 9** školského zákona (Vzdělávání žáků uvedených v § 16 odst. 9 – varianta 1). Za prioritní je označena individuální integrace, tedy vzdělávání s využitím samotných podpůrných opatření. Pouze v případě, kdy není, nebo by nebylo možné vzdělávat žáka za pomoci podpůrných opatření, doporučí školského pedagogické zařízení jeho zařazení do školy, třídy oddělení nebo studijní skupiny zřízené pro žáky uvedené v § 16 odst. 9 školského zákona (Prioritizace forem vzdělání – varianta 1. tato varianta byla zvolena zejména proto, že lépe odpovídá požadavkům na zajištění naplnění vzdělávacích potřeb žáků).

Vyhláška také nově vymezí žáky nadané a ne jen pouze mimořádně nadané (Vzdělávání nadaných žáků – varianta 1).

Vybrané varianty povedou k důslednému naplnění zmocnění uvedeného v § 19 školského zákona a budou cílit na naplnění vzdělávacího potenciálu žáka.

5. Implementace doporučení varianty a vynucování

Odpovědnost za implementaci vybrané varianty řešení bude nést MŠMT. Implementace bude zajištěna v součinnosti s Národním ústavem pro vzdělávání a s Národním institutem pro další vzdělávání. Pro zajištění implementace budou využity prostředky Evropského sociálního fondu a to především pro vzdělávání pracovníků škol a školských zařízení, tak aby byla zajištěna jednotné zavedení nové právní úpravy, porozumění a uplatnění v denní praxi.

K naplnění cílů obsažených v hodnocení dopadů regulace je kompetentní také Ministerstvo financí (dopady na státní rozpočet). Spolupráci s dalšími dotčenými resorty a subjekty bude zajišťovat MŠMT formou pracovních skupin.

6. Přezkum účinnosti regulace

Přezkum účinnosti regulace bude proveden do konce roku v roce 2018, jako součást hodnocení k reformě financování regionálního školství.

7. Konzultace a zdroje dat

7.1 Konzultace:

Konzultace probíhaly od března 2015.

Fáze I

- Březen - červen 2015: pracovní skupina zahrnující externí partnery
- Červen 2015: připomínkování prvního pracovního návrhu externími partnery.

V této fázi byl rozpracován pracovní návrh. Konzultované subjekty vyjadřovaly v první fázi mnoho připomínek a většina z nich byla zapracována ve druhé fázi. Ke spolupráci a připomínkám byly přizvány tyto subjekty a instituce:

Asociace pracovníků speciálně pedagogických center, Asociace speciálních pedagogů ČR, Česká odborná společnost pro inkluzivní vzdělávání, zástupci Krajského úřadu Jihočeského kraje, zástupci Krajského úřadu Moravsko-slezského kraje, Univerzita Palackého v Olomouci, Asociace ředitelů základních škol, Národní ústav pro vzdělávání, Národní rada osob se zdravotním postižením ČR, Agentura pro sociální začleňování, Vládní výbor pro zdravotně postižené občany, Rada vlády pro záležitosti romské komunity, Českomoravský odborový svaz pracovníků školství, Národní institut pro další vzdělávání, Asociace organizací neslyšících, nedoslýchavých a jejich přátel (ASNEP), Česká školní inspekce, pracovníci školských poradenských zařízení, ředitelé a další pracovníci škol.

Fáze II

- Červenec - srpen 2015: zpracování nového návrhu se zapracováním připomínek partnerů
- Srpen - září 2015: připomínkování širokou skupinou externích partnerů

Ve druhé fázi byla připravena druhá verze vyhlášky. Připomínky externích subjektů směřovaly do všech částí, které variantně zpracovává tato zpráva a varianty vyplývají mimo jiné právě z diskuse a připomínek konzultovaných subjektů. Konzultované subjekty zaslaly své připomínky v písemné formě. Většina připomínek byla akceptována nebo vysvětlena.

Ke konzultaci byli ve druhé fázi zváni zástupci kabinetu ministra pro lidská práva, rovné příležitosti a legislativu, Vládního výboru pro zdravotně postižené občany, kanceláře zmocněnce vlády pro zastupování ČR před ESLP, Kanceláře Veřejného ochránce práv, Asociace pracovníků speciálně pedagogických center, Asociace speciálních pedagogů ČR, České odborné společnost pro inkluzivní vzdělávání, sdružení Rytmus, Univerzity Palackého v Olomouci, Asociace ředitelů ZŠ, Asociace organizací neslyšících, nedoslýchavých a jejich přátel (ASNEP), Open Society Fund, Roma Education Fund, META, Amnesty International, Člověk v tísni, pracovníci školských poradenských zařízení.

7.2 Zdroje dat:

Při zpracování vyhlášky vycházel předkladatel z vlastních dat i analýz zpracovaných externími zpracovateli. Základními dokumenty, z nichž návrh vychází, byly tyto zdroje:

- Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2020 (MŠMT)
- Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR na období 2015 - 2020 (MŠMT)
- Akční plán inkluzivního vzdělávání 2016 - 2018 (MŠMT)
- Doporučení Výboru ministrů Rady Evropy v rámci výkonu rozsudku D. H. a ostatní proti České republice
- MŠMT – Statistické ročenky školství, výkonové ukazatele (<http://toiler.uiv.cz/rocenka/rocenka.asp>), účetní data
- Webové stránky krajů (výše krajských normativů, příplatků)
- Výstupy individuálních projektů národních: „VIP-Kariéra“, „Rozvoj školních poradenských pracovišť – Vzdělávání – Informace – Poradenství II (RŠPP-VIP II)“ a „Rozvoj a metodická podpora poradenských služeb – VIP III (RAMPS-VIP III)“ a "Střediska integrace menšin".
- Výstupy individuálního projektu ostatního č. CZ.1.7/1.2.00/43.0003 „Systémová podpora inkluzivního vzdělávání v ČR“.
- Výstupy individuálního projektu ostatního č. CZ.1.7/1.2.00/14.0020 „Inovace činnosti SPC“.
- Ekonomické náklady na exkluzi Romů. Světová banka, 2014.
- Dopad vzdělanosti na dlouhodobý hospodářský růst a deficity důchodového systému. IDEA CERGE-EI, 2012 (ve spolupráci s Ústavem pro informace ve vzdělávání).
- OECD (2010a): „The High Cost of Low Educational Performance: The long-run economic impact of improving PISA outcomes“.
<http://www.oecd.org/dataoecd/11/28/44417824.pdf>

8. Kontakt na zpracovatele RIA

Jana Horáčková
Marta Miklušáková
Pavla Růžková

II. ZHODNOCENÍ KORUPČNÍCH RIZIK (CIA)

1. Přiměřenost

Předmětem nové úpravy je široký a vnitřně členitý okruh vztahů při zajišťování práva na vzdělání žákům se speciálními vzdělávacími potřebami. Jedná se o oblast potenciálně zasahující do činnosti všech škol a školských zařízení, přičemž aplikace právních předpisů zde zásadním způsobem předurčuje kvalitu vzdělávání jak obecně, tak ve vztahu k jednotlivci. Z tohoto pohledu se poměrně široký rozsah navrhované úpravy jeví jako zcela přiměřený. Návrh však nestaví systém nalézání a uspokojování speciálních vzdělávacích potřeb na zcela nových základech. Vychází z již zažitých praxí škol a počítá s kontinuitou sítě školských poradenských zařízení. Nově se zavádí toliko revizní instance vůči výstupům poradenské činnosti, což lze vzhledem k nárokům na přezkoumatelnost závěrů školských poradenských zařízení považovat za přiměřené rozšíření zákonných kompetencí.

2. Efektivita

Závaznost nabídky podpůrných opatření pro školy a školská zařízení je hlavním předpokladem efektivního zavádění regulace i jejího následného prosazování. Ministerstvo, mj. prostřednictvím Národního ústavu pro vzdělávání jako revizní instance, a také Česká školní inspekce disponují kapacitami k plošné kontrole a vynucování dodržování regulace.

3. Odpovědnost, opravné prostředky a kontrolní mechanismy

Ve vztahu k příjemcům vzdělávání a školských služeb je osobou odpovědnou za naplňování jejich vzdělávacích potřeb vždy právnická osoba vykonávající činnost školy nebo školského zařízení. Jde o subjekty podléhající evidenci v rejstříku škol a školských zařízení a kontrolovatelné Českou školní inspekcí. Pokud škola rozhoduje ve správním řízení, podléhá druhoinstanční pravomoci krajské úřadu. Za řádné zjištění speciálních vzdělávacích potřeb odpovídá diagnostikované osobě právnická osoba vykonávající činnost školského poradenského zařízení. Výstupy poradenské činnosti budou podléhat revizi právnickou osobou zřízenou ministerstvem. O revizi může žádat nejen příjemce poradenských služeb, ale i škola, kde tato osoba požaduje použití podpůrného opatření, ČŠI a orgán veřejné moci, který uložil využít odbornou pomoc školského poradenského zařízení.

Již na úrovni zákona se tudíž počítá se třemi zřetelnými liniemi odpovědnosti

- Z hlediska faktického poskytování podpůrných opatření vzdělávané osobě:
Vzdělávaný – Škola – ČŠI v rámci inspekční činnosti.
- Z hlediska správního rozhodování
Vzdělávaný – Škola – Krajský úřad.
- Z hlediska správnosti výstupů školské poradenské činnosti:
Vzdělávaný – Školské poradenské zařízení – Revizní instance.

Za činnost školy a školského zařízení zásadně odpovídá ředitel. Ředitel také podle § 164 odst. 1 písm. a) školského zákona rozhoduje o všech záležitostech týkajících se poskytování vzdělávání a školských služeb, pokud zákon nestanoví jinak. Připouští-li zákon subdelegaci rozhodování (ani ne tak ve smyslu správního rozhodování, které je řediteli vyhrazeno, ale pokud jde třeba o faktické úkony) ředitelem podřízené osobě (zástupci, třídnímu učiteli), lze ve školském zákoně (s přihlédnutím k pracovněprávním předpisům a případně k obecné úpravě odpovědnosti podle občanského zákoníku) vysledovat odpovědnostní linii směrem k řediteli.

4. Poptávková stránka

Návrh týkající se vzdělávání osob se speciálními vzdělávacími potřebami vstupuje do oblasti, kde již podle dosavadní úpravy na „poptávkové stránce“ stojí školy a školská zařízení (v řádech tisíců). Poptávková povaha jejich postavení je ale relativní, neboť poskytnutí výhody žákovi je často spojeno s oprávněnou výhodou pro školu – škola „získává“ žáka a případně jí vzniká nárok na příplatek k normativům, tzn. vyšší dotaci na žáka z prostředků státního rozpočtu. K neoprávněnému zvýhodnění žáka dochází zřídka a spíše nedopatřením, neboť stát jednak provádí ve školách inspekci a jednak pravidelně sdružuje údaje ze školních matrik jednotlivých škol a školských zařízení a podrobuje je algoritmům, které mohou odhalit nesrovnalosti v údajích.

Školská poradenská zařízení budou i v novém systému zastávat obdobnou pozici jako dosud, zřehlední se však jejich praxe – přispěje k tomu zavedení jednotné nabídky podpůrných opatření a také prováděcí právní úprava, v níž bude ministerstvo povinno stanovit podobu výstupu poradenské činnosti.

Zavedení revizní instance přímo odpovědné ministerstvu rovněž významně snižuje váhu potencionální „poptávkové role“ školských poradenských zařízení.

5. Nabídková stránka

Na „nabídkové straně“ jsou příjemci vzdělávání, tedy jednotlivci s relativně slabým postavením, kterým zákon skýtá speciální ochranu, avšak povaha věci nepřipouští situaci, kdy by se tisíce příjemců vzdělávání mohly vůči tisícům škol účinně formovat do zájmových uskupení. Návrh však v tomto směru nezavádí nic nového.

6. Transparence a otevřená data

Transparenci systému vzdělávání osob se speciálními vzdělávacími potřebami zvýší zavedení jednotné nabídky podpůrných opatření.

O otevřenosti dat však v zásadě nemá smysl uvažovat, neboť školy a školská zařízení zde převážně nakládají s citlivými údaji chráněnými zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

7. Shrnutí

Nový prováděcí předpis k ustanovení § 19 školského zákona není spojen s novými korupčními riziky a ve vztahu ke stávajícím rizikům přináší spíše jejich zmírnění těmito prostředky:

- vytvoření jednotného souboru podpůrných opatření povede k transparentnosti poradenské činnosti i praxe škol,
- zavedení revizní instance; podnět k revizi bude oprávněna podat i škola, ČŠI a orgán sociálně-právní ochrany dětí při výkonu své působnosti, čímž se zajišťuje všestranná kontrolovatelnost systému.

III. SOULAD S ÚSTAVNÍM POŘÁDKEM, PRÁVEM EVROPSKÉ UNIE A MEZINÁRODNÍMI SMLOUVAMI

1. Soulad s ústavním pořádkem České republiky

Návrh se dotýká následujících ustanovení Ústavy a Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“):

1.1 Čl. 79 odst. 3 Ústavy

Vyhláška, která upraví systém podpůrných opatření, vychází ze zmocnění § 19 školského zákona. Zmocnění stanovuje povinnost ministerstva upravit vyhláškou konkrétní oblasti v systému vzdělávání osob se speciálními vzdělávacími potřebami.

1.2 Čl. 10 odst. 1 a 3 a čl. 32 odst. 4 Listiny

Vyhláška provádí nová pravidla nakládání s doporučením školského poradenského zařízení. Dosud záleželo výlučně na žákovi, resp. zákonnému zástupci, zda doporučení, které mu poradenské zařízení vydalo, předá své škole.

Školské poradenské zařízení bude nově posílat doporučení automaticky také škole, v níž se žák vzdělává.

Zákon zavádí další způsob oprávněného nakládání s osobními údaji, a to v souladu se zásadou přiměřenosti zásahu do soukromí k sledovanému cíli.

Důvodem je především ochrana zájmů žáka. Nadále totiž platí, že poradenské služby jsou žákovi poskytovány na jeho žádost, resp. žádost zákonného zástupce. Zákonný zástupce proto projevuje zájem o získání doporučení, podle kterého bude škola žákovi poskytovat (a bez něhož tak často ani činit nemůže) podpůrná opatření nezbytná v jeho zájmu. Pokud zákonný zástupce nesouhlasí s obsahem doporučení, nelze tuto otázku považovat čistě za předmět jeho libovůle, ale jde již o věc odborného posouzení postupů, jež jsou v zájmu žáka. Nejlepší zájem žáka musí mít přednost před osobními preferencemi zákonného zástupce. Proto se k odbornému posouzení doporučení zavádí revizní mechanismy – zákonný zástupce tedy má možnost domáhat se nápravy domnělých chyb v doporučení. Není však důvod, aby zákonný zástupce svévolně odpíral škole povědomí o postupech, které jsou ve prospěch žáka nutné, a které jsou tudíž i podmínkou poskytování kvalitního vzdělávání.

Přiměřený musí být také rozsah poskytovaných osobních údajů. Proto je škole poradenským zařízením poskytováno pouze doporučení obsahující závěry vyšetření a doporučená podpůrná opatření. Neposkytuje se zpráva, v níž jsou uváděny podrobné anamnestické údaje. Ta se předává jen žákovi (zákonnému zástupci) a zůstává také v dokumentaci školského poradenského zařízení.

Obdobná argumentace platí i pro posouzení souladu vyhlášky s právem rodiče rozhodovat o výchově dítěte (čl. 32 odst. 4 Listiny) – přednost má zájem dítěte (zde již nalézány odbornými institucemi), což také odpovídá zásadám Úmluvy o právech dítěte (viz níže).

1.3 Čl. 33 odst. 1 a čl. 41 odst. 1 Listiny

Nová úprava zaručuje osobám se speciálními vzdělávacími potřebami právo na posouzení jejich vzdělávacích možností a potřeb a na podpůrná opatření, kterými lze překonat případné překážky ve vzdělávání. Systém vzdělávání osob se speciálními vzdělávacími potřebami se upravuje tak, aby více přispíval k faktické naplnitelnosti práva na vzdělání.

1.4 Čl. 36 Listiny

Posílení práva na spravedlivý proces je důvodem pro zavedení revize výstupů školských poradenských zařízení (žáci a zákonní zástupci se mohou domáhat nápravy pochybení v jejich věci),

2. Soulad s právem Evropské unie

Návrh vyhlášky do právního řádu České republiky nezpracovává právo EU a je s právem EU plně slučitelný. S návrhem nesouvisí konkrétní závěry jednání s orgány Evropské unie.

3. Soulad s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázaná

Návrh vyhlášky plně respektuje povinnost chránit právo každého na vzdělání a přístup k odbornému a dalšímu vzdělávání, která je zakotvena v řadě dokumentů mezinárodního práva i práva Evropské unie, například

- čl. 2 dodatkového protokolu k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod, zvláště ve spojení s čl. 14 Úmluvy zakazujícími diskriminaci,
- čl. 13 Mezinárodního paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech,
- Úmluva o právech dítěte, která v čl. 28 zaručuje každému dítěti právo na vzdělání a v čl. 2 odst. 1 zakazuje jakoukoliv diskriminaci při realizaci tohoto práva,
- Úmluva o právech osob se zdravotním postižením,
- čl. 14 Charty základních práv Evropské unie.

K otázkám rovného přístupu ke vzdělávání se vztahují také rozsudky Evropského soudu pro lidská práva, například ve věci D. H. a ostatní proti České republice (č. 57325/00, velký senát, 13. 11. 2007), ve věci Oršuš a ostatní proti Chorvatsku (č. 15766/03, velký senát, 16. 3. 2013), Horváth a Kiss proti Maďarsku (č. 11146/11, 29. 1. 2013) a Sampanis a ostatní proti Řecku (č. 59608/09, 11. 12. 2012).

Důvodová zpráva - zvláštní část

K § 1

Ustanovení vymezuje předmět úpravy, jenž vychází zejména z § 19 školského zákona.

K § 2

Stanovuje se účel podpory, jehož prizmatem je nutné nahlížet na veškerá ustanovení vyhlášky.

K § 3

Ustanovení stanovuje základní zásady, jež prostupují veškeré postupy upravené ve vyhlášce. Princip nejlepšího zájmu žáka koresponduje zejména s nejlepším zájmem dítěte. Tento princip vyvěrá z mezinárodních závazků České republiky, zejména z čl. Úmluvy o právech dítěte. Ze stejného dokumentu plyne i zásada participace žáka při podstatných záležitostech, které se týkají jeho vzdělávání.

K § 4

Podpůrná opatření v prvním stupni nevyžadují ani zvláštní institucionální podporu, ani navýšení finančních prostředků na činnost školy. Dokonce ani jejich použití není podmíněno doporučením školského poradenského zařízení, avšak žák (zákonný zástupce) bude mít možnost vyžádat si poradenskou pomoc školského poradenského zařízení, které případně může podpůrné opatření zařazené do prvního stupně škole doporučit. Podpůrná opatření na prvním stupni se tedy od základní podpory, která vůbec nebude v souboru opatření zahrnuta, liší tím, že mohou být obsahem formalizované spolupráce žáka (zákonného zástupce), školského poradenského zařízení a školy, pokud nestačí pouhé projednání věci na úrovni škola – žák (zákonný zástupce).

Odstavec 2 vymezuje, že pokud k naplnění vzdělávacích potřeb žáka poskytování podpůrných opatření prvního stupně, která poskytují školy samy, nepostačuje, škola by měla postupovat tak, že žákovi doporučí využití poradenské pomoci školským poradenským zařízením. Cílem je nastavení principu pro případy, kdy poskytování nejnižší míry podpory není účinné a je

nezbytné vyhodnocení situace školským poradenským zařízením, které by mělo doporučit další postup.

Současně se deklaruje obecné pravidlo, podle nějž podpůrná opatření druhého a vyššího stupně lze poskytovat pouze na základě doporučení školského poradenského zařízení a současně informovaného souhlasu žáka, případně zákonného zástupce žáka.

Při využívání kompenzačních a jiných pomůcek se stanoví pravidlo, že se přednostně využívají ty, jimiž škola disponuje. Toto lze ale uplatnit pouze v případě, kdy používání pomůcek, kterými škola disponuje, povede k naplnění vzdělávacích potřeb žáka. Také je nastaveno pravidlo, podle nějž se podpůrné opatření ve formě kompenzační pomůcky neposkytuje, pokud pomůckou již žák disponuje. Toto ustanovení brání množení podpory a neefektivnímu poskytování stejných pomůcek z různých finančních zdrojů.

Poslední odstavec uvádí, že konkrétní výčet podpůrných opatření a jejich normovaná finanční náročnost je stanovena v přehledu, který je přílohou této vyhlášky.

K § 5

Toto ustanovení se věnuje jednomu z podpůrných opatření, kterým je individuální vzdělávací plán. Tento je závazným dokumentem a nástrojem pro zajištění speciálních vzdělávacích potřeb žáka a je součástí jeho dokumentace. Individuální vzdělávací plán zpracovává škola, ale až na základě doporučení školského poradenského zařízení. Je vypracován bez zbytečného odkladu po obdržení doporučení školou a může být doplňován a upravován v průběhu celého školního roku podle potřeby žáka. Při zpracování škola spolupracuje se školským poradenským zařízením i žákem či jeho zákonným zástupcem.

IVP obsahuje informace o:

- a) potřebě úprav v obsahu vzdělávání žáka,
- b) časovém a obsahovém rozvržení vzdělávání,
- c) potřebě úprav v metodách výuky a v hodnocení žáka,
- d) případné úpravě výstupů ze vzdělávání, pokud jde o žáka s mentálním, tělesným, zrakovým nebo sluchovým postižením,
- e) skladbě druhů a stupňů podpůrných opatření poskytovaných v kombinaci s ním a
- f) jmenovitěm určení pedagogického pracovníka školského poradenského zařízení, se kterým bude škola spolupracovat při zajišťování speciálních vzdělávacích potřeb žáka.

Za samotné zpracování i realizaci či naplňování individuálního vzdělávacího plánu odpovídá škola. Poté, co škola zpracuje individuální vzdělávací plán, seznámí s ním zletilého žáka či zákonného zástupce nezletilého žáka a všechny vyučující žáka. Seznámení je nezbytné stvrdit podpisem žáka nebo zákonného zástupce. Byť za realizaci a naplňování plánu odpovídá ředitel školy, stanovuje se povinnost školskému poradenskému zařízení sledovat a vyhodnocovat plán. Pokud by školské poradenské zařízení dospělo k závěru, že plán není naplňován, informuje o tom ředitele. V případě, kdy plán nevede k naplňování vzdělávacích potřeb žáka, doporučí škole jeho změnu.

Vzor formuláře individuálního vzdělávacího plánu je pro metodické potřeby uveden v příloze č. 1 k tomuto odůvodnění.

K § 6

Jedním z podpůrných opatření je i podpora ve formě pedagogické pomoci asistentem pedagoga. Asistent pedagoga poskytuje podporu pedagogovi při práci se žákem se speciálními vzdělávacími potřebami, pokud to charakter jeho obtíží vyžaduje. Podporu může poskytovat jednomu žákovi stejně jako skupině žáků nebo celé třídě. Pokud asistent poskytuje podporu více žákům, může tak činit maximálně pro 4 žáky ve třídě, oddělení nebo skupině, nejedná-li se o asistenta pedagoga podle § 18.

Asistent poskytuje podporu při výchovné a vzdělávací činnosti, pomáhá při komunikaci se žáky a zákonnými zástupci žáků a komunitou, ze které žák pochází. Odstavec 4 stanoví výčet hlavních činností, kterými jsou:

- a) pomoc při výchovné a vzdělávací činnosti a pomoc při komunikaci se žáky a zákonnými zástupci žáků a komunitou, ze které žák pochází,
- b) podpora žákům v adaptaci na školní prostředí,
- c) pomoc žákům při výuce a při přípravě na výuku; žák je přitom veden k nejvyšší možné míře samostatnosti,
- d) nezbytná pomoc žákům při sebeobsluze a pohybu během vyučování a při akcích pořádaných školou mimo místo, kde škola v souladu se zápisem do školského rejstříku uskutečňuje vzdělávání.
- e) další činnosti uvedené v jiném právním předpise.

Rozsah jeho podpory se liší podle stupně podpory a blíže je uveden v přehledu podpůrných opatření.

K § 7

Stanoví se obecná pravidla pro podporu žáků, kteří při vzdělávání potřebují užívat jiný komunikační systém než mluvenou řeč. V takových případech je nezbytné používat a zajišťovat vzdělávání v komunikačním systému, který odpovídá jejich potřebám a s jehož užíváním mají zkušenost. V případě žáků, kteří jsou vzděláváni v českém znakovém jazyce, se stanoví, že se vzděláváním v českém znakovém jazyce se poskytuje souběžně také vzdělání v psaném českém jazyce. Jelikož v takovém případě je český jazyk pro žáky jazykem neznámým, používají se při jeho výuce metody používané při výuce českého jazyka jako jazyka cizího.

K § 8

Jedním z podpůrných opatření je i používání tlumočnicka do českého znakového jazyka. Vyhláška stanoví, že pokud žák upřednostňuje při komunikaci český znakový jazyk, škola mu poskytuje vzdělávání standardní formou za využití tlumočnicka do českého znakového jazyka. Tlumočnick provádí přesný překlad obsahu sdělení zejména mezi učitelem a žákem formou, která je jasná a srozumitelná neslyšícímu žákovi. Současně usnadňuje komunikaci i s ostatními žáky či jinými pracovníky školy. Cílem tlumočení je přenos informací pro žáka srozumitelnou formou. V některých případech může žák běžně využívat různé způsoby komunikace a může i různě rozumět mluvené řeči (například odezíráním), v takovém případě bude na posouzení školského poradenského zařízení stanovit rozsah, v jakém bude tlumočnick využíván. V přehledu pak je nastavena normovaná finanční náročnost na jednu hodinu tak, aby zohlednila i přípravu tlumočnicka na vyučovací hodinu.

K § 9

V případě neslyšících je jedním z podpůrných opatření i přepisovatel mluvené řeči. Smyslem přepisovatele je převádět mluvenou řeč do písemné podoby, jelikož v současné době existuje řada systémů, které umožňují přepis v reálném čase sledovat více žáky, umožňuje se i využívání přepisovatele pro více žáků.

K § 10

Jedním z dlouhodobých problémů osob se zdravotním či jiným postižením bylo, že není stanoveno, že ve škole mohou být i jiné osoby, které poskytují žákovi podporu. Toto ustanovení umožňuje působení i dalších osob, zejména osobních asistentů. Působení osoby ve vyučování je podmíněno doporučením školského poradenského zařízení, které by nemělo doporučit takové působení, jenž by bylo například zneužíváním daného institutu.

K § 11

Ustanovení upravuje postup školy v souvislosti s poskytováním podpůrných opatření prvního stupně. Je třeba mít na paměti, že podpůrná opatření prvního stupně jsou poskytována při mírných obtížích žáka a mohou znamenat například jen drobné úpravy v organizaci vzdělávání. Před zahájením poskytování podpůrných opatření prvního stupně zpracuje škola plán pedagogické podpory žáka. Plán by měl popisovat obtíže žáka, měl by obsahovat i výčet podpůrných opatření, která škola bude žákovi poskytovat. Současně by měly být stanoveny cíle podpory a také způsob vyhodnocování naplňování plánu. K zajištění efektivity plánu a informovanosti žáka je škola povinna s plánem seznámit zletilého žáka, zákonného zástupce žáka a všechny vyučující žáka. Škola má povinnost plán průběžně vyhodnocovat, a to tak, že zhodnotí, zda podpůrná opatření uvedená v plánu vedou k naplňování vzdělávacích potřeb žáka. Pokud nevedou, má škola možnost plán změnit případně doporučit vyhledání pomoci ve školském poradenském zařízení. Do doby, než dojde k poskytování podpůrných opatření v souladu s doporučením školského poradenského zařízení, poskytuje škola podpůrná opatření v souladu s plánem. Vzor formuláře plánu je uveden v příloze č. 2 k tomuto odůvodnění.

K § 12

Stanoví se obecná pravidla a postup před přiznáním podpůrných opatření druhého a vyššího stupně. S ohledem na nezbytnost úzké spolupráce školy a školského poradenského zařízení je řediteli školy stanovena povinnost určit ve škole pedagogického pracovníka, který bude odpovídat za spolupráci se školským poradenským zařízením v souvislosti s doporučením podpůrných opatření žákovi se speciálními vzdělávacími potřebami. K zajištění co nejrychlejšího nastavení podpory žákovi se dále stanoví povinnost školy předat školskému poradenskému zařízení plán pedagogické podpory, pokud se žák podle něho vzdělával.

Normuje se, že poradenskou pomoc může žák vyhledat nejen na doporučení školy, ale také z vlastní iniciativy.

Stanovují se obecná pravidla, z nichž vychází školské poradenské zařízení při posuzování speciálních vzdělávacích potřeb žáka. Jsou jimi charakter obtíží žáka, informace o dosavadním průběhu vzdělávání žáka ve škole, plán pedagogické podpory, byl-li zpracován, údaje o dosavadní spolupráci žáka se školskými poradenskými zařízeními, informace poskytnuté zákonnými zástupci a podmínky školy, ve které se žák vzdělává nebo se bude vzdělávat. Školské poradenské zařízení také vychází z případného posouzení zdravotního stavu lékařem nebo posouzení podstatných skutečností ke stanovení podpůrných opatření jiným odborníkem, když v případě vyšetření zohledňuje i momentální zdravotní stav žáka.

V případě, kdy školské poradenské zařízení bude doporučovat použití podpůrných opatření, je povinno zjistit i podmínky a možnosti jejich poskytování v konkrétní škole. K tomu se také stanoví povinnost projednat poskytování podpůrných opatření školou. K zajištění informovanosti žáka či zákonného zástupce, stanoví se povinnost projednat návrh doporučení i s nimi.

Pokud rodič nebude spolupracovat se školským poradenským zařízením nebo se školou, a to i přesto, že u dítěte je k naplnění jeho vzdělávacích potřeb nezbytné použití podpůrných opatření, bude postupováno shodným způsobem, jako v současné době. Prvním opatřením by vždy měla být snaha o vysvětlení s dohodou mezi rodiči, školou a poradenským zařízením. Pokud by snahy o dohodu nebyly reflektovány a jelikož se jedná o situaci, kdy rodič brání naplňování práv dítěte, lze využít také standardních mechanismů ochrany dítěte. Podle zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, se sociálně-právní ochranou dětí rozumí zejména ochrana práva dítěte na příznivý vývoj a řádnou výchovu i ochrana oprávněných zájmů dítěte, včetně ochrany jeho jmění. Podle § 7 odst. 2 je každý oprávněn upozornit orgán

sociálně-právní ochrany na porušení povinností nebo zneužití práv vyplývajících z rodičovské odpovědnosti, na skutečnost, že rodiče nemohou plnit povinnosti vyplývající z rodičovské odpovědnosti, nebo na skutečnosti uvedené v § 6 písm. b) až h); tím není dotčena povinnost vyplývající ze zvláštního právního předpisu. Nastane-li situace, která ohrožuje řádnou výchovu a příznivý vývoj dítěte, kterou rodiče nebo jiné osoby odpovědné za výchovu dítěte nemohou nebo nejsou schopni sami řešit, je nezbytné přijmout na ochranu dítěte a k poskytnutí pomoci rodičům nebo jiným osobám odpovědným za výchovu dítěte potřebné opatření sociálně-právní ochrany podle části třetí. Možnosti OSPOD jsou v této věci různorodé a plynou z ustanovení § 11 až 13a zákona o sociálně-právní ochraně dětí, jako nejčastější řešení se jeví poskytnutí poradenské pomoci či napomenutí. V případě, kdy činnost OSPOD nepovede k cíli, tedy k tomu, aby mohly být naplněny vzdělávací potřeby žáka, může podat návrh soudu. Konkrétně je možné využít například návrhu určení opatrovníka dítěte pro jednání se školou místo rodiče nebo i pozastavení či omezení rodičovské odpovědnosti. Podle ustanovení § 943 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, soud jmenuje dítěti opatrovníka, nehájí-li zákonný zástupce dostatečně zájmy dítěte. I soud má možnost výchovných opatření vůči rodiči (§ 925 občanského zákoníku). V případě těch nejzávažnějších pochybení, pak soud podle § 869 odst. 1 občanského zákoníku, výkon rodičovské odpovědnosti rodiče pozastaví, lze-li se domnívat, že je toho v souladu se zájmy dítěte třeba. Podle § 870 občanského zákoníku soud může také rodičovskou odpovědnost omezit v případě, kdy rodič nevykonává svoji rodičovskou odpovědnost řádně a vyžaduje-li to zájem dítěte. V takových případech bude možné jmenovat dítěti poručníka (§ 878), který bude jednat místo rodičů. Možností je také jmenování opatrovníka podle shodného ustanovení. Současně je nezbytné upozornit, že v případě, kdy by tu hrozilo nebezpečí z prodlení, lze soudního rozhodnutí se jmenováním opatrovníka dosáhnout předběžným opatřením.

K § 13

Upravují se společná pravidla pro výstupy školské poradenské činnosti, tedy pro vydání zprávy a doporučení školského poradenského zařízení. Oba dokumenty je povinno školské poradenské zařízení vydat nejpozději do 30 dnů ode dne skončení posuzování speciálních potřeb žáka. Tyto dokumenty obsahují závěry z vyšetření a dále návrhy podpůrných opatření. Současně musí obsahovat i poučení o možnosti revize závěrů v nich obsažených a dále podepsanou informaci stvrzující, že dokument byl se zletilým žákem nebo zákonným zástupcem projednán, že tento obsahu i návrhům podpůrných opatření porozuměl.

K § 14

Stanoví se konkrétní výčet informací, které jsou povinnými náležitostmi zprávy. Současně se stanoví, že vzor zprávy je obsažen v příloze k vyhlášce.

K § 15

Doporučení úzce navazuje na zprávu školského poradenského zařízení a vyhotovuje se za účelem stanovení doporučovaných podpůrných opatření. Stanoví se konkrétní výčet informací, které jsou povinnými náležitostmi doporučení. Současně se stanoví, že vzor doporučení je obsažen v příloze k vyhlášce.

K § 16

Podpůrná opatření by měla být poskytována bezodkladně poté, kdy škola obdrží doporučení. Ve výjimečných případech, kdy nelze poskytovat podpůrné opatření doporučené školským poradenským zařízením, je možné poskytnout jiné podpůrné opatření. V tomto případě však vždy musí být splněny následující podmínky: 1) poskytování jiného podpůrného opatření bylo náležitě projednáno jak se zákonným zástupcem, tak i školským poradenským zařízením,

které je nejlépe schopno definovat jiné podpůrné opatření, které bude v daném případě nevhodnější, 2) jiné podpůrné opatření musí být poskytováno po nezbytně nutnou dobu, která bude vždy vycházet z konkrétních okolností případu; jiné podpůrné opatření tedy nemá být poskytována trvale namísto doporučeného podpůrného opatření, 3) vždy je nutné zvolit takové podpůrné opatření, které nejlépe povede k podpoření či naplnění vzdělávacích potřeb a možností žáka. Při stanovování jiného podpůrného opatření je tak třeba mít na paměti cíle poskytování podpůrných opatření, a to sice vyrovnání vzdělávacích možností každého jednotlivce.

K poskytování podpůrného opatření je rovněž nutné, aby žák či jeho zákonný zástupce poskytl škole informovaný souhlas, kterým stvrzují, že souhlasí s poskytováním podpůrného opatření a s důsledky, které toto poskytování bude mít pro žáka. Informovaný souhlas je nutný jak v případě, že se poskytuje podpůrné opatření doporučené školou, tak i v případě jiného podpůrného opatření.

Poskytování podpůrného opatření podléhá průběžnému hodnocení, hodnocení by mělo být provedeno nejpozději do jednoho roku od vydání doporučení. Lhůta jednoho roku je dostatečně dlouhá, aby se prokázalo, zda poskytování podpůrného opatření s sebou nese zamýšlené výsledky. V případě, že by se ukázalo, že poskytování podpůrného opatření není efektivní, resp. že nedochází k naplnění vzdělávacích potřeb žáka, pak je namístě, aby žák znovu navštívil školské poradenské zařízení a toto mu doporučilo jiné podpůrné opatření. Rovněž může dojít ke změně spočívající ve stanovení nižšího stupně poskytovaného podpůrného opatření. Pak je třeba vydat nové doporučení.

V případě, že se během poskytování podpůrného opatření ukáže, že další poskytování již není nezbytné, podpůrné opatření se přestane poskytovat. Důvody pro ukončení poskytování mohou být opět různé. V případě pochybností je však vhodné i nadále pokračovat v poskytování.

K § 17

Stanovuje se nejvyšší možný počet žáků se speciálními vzdělávacími potřebami ve třídě, oddělení nebo studijní skupině. Dále se rovněž stanovuje nejvyšší možný počet pedagogických pracovníků, kteří mohou souběžně působit v jedné třídě, oddělení či studijní skupině.

Pravidlem by mělo být, že počet nepřesáhne pět žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Jedná se však o počet ve třídách, odděleních nebo studijních skupinách, které nejsou přímo zřízeny pro děti, žáky a studenty s mentálním, tělesným, zrakovým nebo sluchovým postižením, závažnými vadami řeči, závažnými vývojovými poruchami učení, závažnými vývojovými poruchami chování, souběžným postižením více vadami nebo autismem.

Vždy je však třeba ctít pravidlo, že počet žáků se speciálními vzdělávacími potřebami nesmí přesáhnout jednu třetinu reálného počtu žáků ve třídě, oddělení či studijní skupině. Účelem tohoto omezení je, aby ve výsledku nedošlo k tomu, že většinu žáků budou tvořit žáci se speciálními vzdělávacími potřebami.

K § 18

V případě, že z různých organizačních důvodů nelze ve třídě, oddělení nebo studijní skupině omezit počet žáků se speciálními vzdělávacími potřebami na pět, pak se stanoví možnost využít při vzdělávání asistenta pedagoga. Do počtu žáků takto určených se nezapočítávají žáci, kteří už podporu ve formě asistenta mají.

K § 19

Základním pravidlem pro vzdělávání žáků s mentálním, tělesným, zrakovým nebo sluchovým postižením, závažnými vadami řeči, závažnými vývojovými poruchami učení, závažnými

vývojovými poruchami chování, souběžným postižením více vadami nebo autismem by mělo být, že tito žáci jsou vzděláváni v běžné škole. Cílem inkluze je začlenění všech žáků tak, aby se mohli vzdělávat spolu a nedocházelo k separování, ke kterému není důvod. Výjimku z tohoto pravidla tvoří pouze situace, kdy by společné vzdělávání nenaplnovalo vzdělávací potřeby výše uvedených žáků. Pak by na základě doporučení školského poradenského zařízení měl být žák zařazen do školy nebo třídy zřízené podle § 16 odst. 9 zákona.

Školy či třídy zřízené podle § 16 odst. 9 zákona by měly vždy být členěny podle druhu znevýhodnění. Tímto lze nejlépe dosáhnout naplnění vzdělávacích potřeb a možností každého individuálního žáka. I zde lze však najít výjimku, kdy v odůvodněných případech je možné, aby se ve škole či třídě zřízené podle § 16 odst. 9 zákona zřízené pro žáky se stejným druhem znevýhodnění vzdělával žák, který má jiný typ znevýhodnění. Praktické to bude zejména v těch případech, kdy typy znevýhodnění jsou obdobného charakteru a žáky lze vzdělávat společně. I zde však platí, že žáci s jiným typem znevýhodnění by neměly tvořit více než ¼ z celkového počtu žáků ve speciální třídě, oddělení či studijní skupině. Současně je třeba poznamenat, že toto omezení se nevztahuje na případy, kdy má žák více typů znevýhodnění a jedním z nich je právě znevýhodnění, pro něž byla škola či třída zřízena. V takovém případě se považuje za znevýhodněného tím typem, který má a není započítáván do ¼ s jiným typem znevýhodnění.

Současně se vyslovuje absolutní zákaz vzdělávání dětí bez mentálního postižení v speciálních školách či třídách, které byly zřízeny právě pro žáky s mentálním postižením. Taková praxe je neomluvitelná a nesmí být přípuštěna.

K § 20

Stanovují se pravidla, kdy lze žáka vzdělávat ve škole či třídě zřízené podle § 16 odst. 9 zákona. K zařazení žáka do takové školy či třídy může dojít pouze za předpokladu, že o to žák či jeho zákonný zástupce požádal a současně školské poradenské zařízení takové vzdělávání doporučilo. Škola je vždy povinna dostatečně informovat žáka či jeho zákonného zástupce o všech skutečnostech, které s sebou vzdělávání v takové škole či třídě nese. Konkrétní skutečnosti jsou vyjmenovány ve vyhlášce. Cílem je, aby žák či jeho zákonný zástupce měly ještě před svým rozhodnutím k dispozici veškeré relevantní informace nutné pro své rozhodnutí. Postup k vydání doporučení je shodný jako k vydání doporučení k poskytování podpurných opatření, nad rámec obsahu doporučení je stanoveno, že musí obsahovat i jasné vymezení důvodů, proč je zařazení navrhováno.

K § 21

Ustanovení definuje pravidla, za kterých je možné převést žáka do upraveného vzdělávacího programu. Převedení je možné na základě doporučení školského poradenského zařízení, které je povinno informovat žáka či zákonného zástupce žáka informovat o rozdílech mezi jednotlivými vzdělávacími programy a s tím souvisejícími dalšími okolnostmi.

K § 22

Vzdělávání ve škole či třídě zřízené podle § 16 odst. 9 zákona rovněž podléhá přezkoumání a vyhodnocení, zda jsou těmito opatřeními naplněny vzdělávací potřeby žáka. Při tomto přezkoumání může rovněž vyjít najevo, že další vzdělávání v takové škole či třídě nebo podle upraveného vzdělávacího programu není nutné, a to z důvodu zásadní změny na straně žáka. V takovém případě pak školské poradenské zařízení vyhodnotí další vzdělávání žáka a může tedy dojít k jeho zařazení do běžné školy anebo k převedení do jiného vzdělávacího programu. V případě takových změn je žák zařazen podle svých dovedností a dosažených znalostí do příslušného ročníku.

K § 23

Dané ustanovení stanovuje počty vyučovacích hodin u speciálních škol vždy s ohledem na věk dětí. Tak je nastaveno, že v mateřské škole se za den mohou konat max. 3 hodiny předmětu speciálně pedagogické péče. V základní škole se pak stanovuje maximální počet hodin připadajících na dopolední a odpolední vyučování. Dále je stanoveno, že v jedné třídě, oddělení či studijní skupině zřízené pro žáky s mentálním, tělesným, zrakovým nebo sluchovým postižením, závažnými vadami řeči, závažnými vývojovými poruchami učení, závažnými vývojovými poruchami chování, souběžným postižením více vadami nebo autismem lze současně vzdělávat žáky více ročníků, a to i z prvního a druhého stupně.

Osoby se středně těžkým a těžkým mentálním postižením, se souběžným postižením více vadami a s autismem mohou na kurzu organizovaném školou zřízenou podle § 16 odst. 9 zákona získat základní vzdělání v případě, že jej z různých důvodů nezískaly dříve.

K § 24

Stanovují se počty žáků ve speciálních třídách, odděleních a studijních skupinách. Dále se stanovují počty žáků se závislostí na pomoci jiné fyzické osoby. Tyto počty byly nastaveny tak, aby nebránily těmto žákům v přístupu ke vzdělání. V případě příliš vysokého počtu by totiž hrozilo, že pedagogický pracovník nebude mít prostor, aby se dostatečně věnoval všem žákům ve své třídě.

K § 25

Ze současné vyhlášky je přebíráno ustanovení, které obsahuje organizaci škol, tříd, oddělení a skupin zřízených podle § 16 odst. 9 a které upravuje počty žáků na jednoho pracovníka v případě koupání, plaveckého či lyžařského výcviku.

K § 26

Definuje se nadaný a mimořádně nadaný žák. Mimořádné nadání zjišťuje školské poradenské zařízení vždy ve spolupráci s příslušnou školou. Pro případ, že žák je nadaný v pohybových, manuálních či uměleckých oblastech, pak je na místě, aby takové nadání posoudil zejména odborník na danou oblast, a to s ohledem na skutečnost, že se jedná o specifické oblasti. Posudek tohoto odborníka pak žák či zákonný zástupce žáka předá školskému poradenskému zařízení, které jej využije při posuzování mimořádného nadání žáka a stanovování dalších opatření.

Ředitel školy může za účelem podpory nadání žáků zřizovat skupiny žáků, kteří se spolu vzdělávají v některých předmětech. S ohledem na skutečnost, že se jedná o nadané žáky, není nutné, aby byli ze stejného ročníku. V praxi tedy často bude existovat skupina, která bude tvořena žáky z různých ročníků, kteří se však budou vzdělávat spolu.

V praxi se často stane, že v případě nadaných žáků je příslušný vzdělávací program nedostatečný a žáci jej často svými znalostmi převýší. Není tak žádoucí, aby tito nadaní žáci ve škole jen poslouchali to, co již sami znají a vzdělávání ve škole jim tak nepřineslo nic nového. Nadaným žákům by mělo být umožněno, aby v nejširším možném rozsahu rozšiřovali své vzdělávání v těch oborech či předmětech, pro které vykazují nadání. Za tímto účelem je tak možné vzdělávat žáky v širším rozsahu, než jak stanovuje příslušný vzdělávací program pro daný ročník či stupeň. Rovněž se nadaným žákům umožňuje, aby navštěvovali výuku ve vyšším ročníku, anebo dokonce, aby navštěvovali výuku na jiné škole.

K § 27

Za účelem podpory mimořádně nadaných žáků je možné, aby se tito žáci vzdělávali podle individuálního vzdělávacího plánu. Tento vychází ze školního vzdělávacího programu dané školy, ze závěrů psychologického vyšetření a rovněž z vyjádření žáka nebo zákonného

zástupce žáka. Individuální vzdělávací plán pak obsahuje detailní informace jak o samotném mimořádném nadání žáka, tak i o způsobech vzdělávání, pomůckách apod.

K § 28

V případě, že mimořádně nadaný žák vykazuje takové znalosti, že není nutné, aby absolvoval všechny ročníky, může jej ředitel školy přeřadit na základě zkoušky před komisí do vyššího ročníku. Podrobnosti zkoušky stanovuje ředitel.

K § 29

Přechodná ustanovení řeší problém v souvislosti s podpůrnými opatřeními poskytovanými na základě dosavadních právních předpisů. Stanovuje se tak maximální lhůta, po kterou je možné, aby škola i nadále poskytovala tato podpůrná opatření. Během této lhůty bude muset dojít k rediagnostice a vydání nového doporučení.

V případě, že přede dnem nabytí účinnosti této vyhlášky bylo vydáno doporučení pro zařazení žáka se zdravotním postižením do školy, třídy nebo studijní skupiny zřízené pro děti, žáky nebo studenty se zdravotním postižením, pak se má za to, že se jedná o doporučení podle této vyhlášky pro zařazení žáka do školy nebo třídy zřízené podle § 16 odst. 9 zákona, avšak pouze po nutnou dobu, která odpovídá účelu doporučení. Maximální lhůta je však stanovena na dobu jednoho roku.

Cílem obou přechodných ustanovení je, aby všechny zainteresované subjekty měly dostatek času na řešení nové situace a mohly se na ni připravit. Současně by však nemělo dojít k tomu, že žáci se speciálními vzdělávacími potřebami se okamžikem nabytí účinnosti této vyhlášky ocitnou v jakémsi vakuu.

K § 30

Zrušuje se původní vyhláška o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných a všechny související vyhlášky.

K § 31

Účinnost se navrhuje ke dni 1. 9. 2016, tj. shodně jako nabudou účinnosti příslušná ustanovení novely školského zákona provedená zákonem č. 82/2015 Sb.

K příloze č. 1 – Přehled podpůrných opatření

Členění přehledu podpůrných opatření- obecná část

Přehled podpůrných opatření se člení na dvě části.

Část A popisuje jednotlivé stupně podpůrných opatření a jejich obsah, část B obsahuje výčet speciálních učebnic, pomůcek a kompenzačních pomůcek. **V obecné části přehledu** je vysvětlena logika práce se stupni podpůrných opatření, možnosti jejich kombinace a také pravidlo, které se vztahuje k tomu, že podpůrná opatření, která vymezují metody výuky, organizaci výuky a hodnocení žáka u vyšších stupňů podpůrných opatření vždy zahrnují současně obsah nižších stupňů podpůrných opatření. Podpůrná opatření všech stupňů se vztahují na všechny druhy vzdělání dle zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů. Druhy podpůrných opatření pak odpovídají specifickým vzdělávacím potřebám žáka, s ohledem k jeho věku a stupni vzdělání (od předškolního až k vyššímu odbornému vzdělávání).

Adekvátně tomu se navrhuje také formy vzdělávání žáka, které vždy zohledňují i požadavky na organizaci vzdělávání žáka v kontextu jeho speciálních vzdělávacích potřeb.

Podpůrná opatření ke vzdělávání žáků lze nově uplatňovat také pro vzdělávání žáka ve školských zařízeních, přehled upravuje postupy práce s podpůrnými opatřeními pro školu a školské zařízení, kde činnost vykonává jedna osoba a dále pro samostatná školská zařízení. Cílem je poskytnout žákovi podporu ve vzdělávání i v oblasti zájmového vzdělávání, usnadnit účast na aktivitách i pro žáky z kulturně odlišného prostředí, s odlišnými životními podmínkami stejně jako žákům se zdravotním postižením, v celém spektru obtíží.

V obecné části je také vysvětlen princip normované finanční náročnosti podpůrných opatření, prostředky k zajištění podpůrných opatření budou poskytovány ze státního rozpočtu, podpůrná opatření jsou pak označena pro účely evidence a vykazování, položka obsahuje informace z přehledu podpůrných opatření a to tak, aby identifikovala druh podpůrného opatření, jeho stupeň i velikost nároku. Tam kde je hrazeno podpůrné opatření na základě jiných právních předpisů, není normovaná finanční náročnost uvedena (například podpůrné opatření ukončování studia).

V obecné části je také uveden výklad výpočtu podpůrných opatření, která jsou založena na propočtu ve vztahu k počtu poskytovaných hodin výuky a velikosti úvazku poskytovatele podpory.

Dále je v obecné části specifikován postup výběru speciálních učebnic, pomůcek a kompenzačních pomůcek pro žáky, kteří nejsou ve výčtu uvedeni, například žáci s dlouhodobým závažným onemocněním, s duševními onemocněními atd.

Přehled podpůrných opatření část A

Přehled podpůrných opatření v této části slouží jako strukturovaný výčet podpůrných opatření v I. – V. stupni podpůrných opatření. Na základě struktury definované pro každý stupeň podpůrných opatření doporučuje školské poradenské zařízení škoře (respektive zletilému žákovi, zákonnému zástupci žáka), úpravu vzdělávání žáka prostřednictvím podpůrných opatření, v různých stupních podpůrných opatření. Konstrukce stupňů podpůrných opatření vychází z očekávané míry a rozsahu podpory pro žáka, která se odvíjí vždy od individuálních potřeb žáka v závislosti na povaze jeho speciálních vzdělávacích potřeb, na okolnostech souvisejících s jeho zdravotním stavem, nakolik se jeho specifické obtíže promítají do průběhu jeho vzdělávání. Vždy je zohledňována také možnost rodiny poskytovat žákovi podporu ve vzdělávání a zejména v přípravě na vzdělávání. Dále okolnosti související se znalostí vyučovacího jazyka, zohledňují se také skutečnosti, které se odvíjí od odlišností kulturního prostředí žáka. Školská poradenská zařízení tak budou vycházet ze všech těchto skutečností, vždy musí vycházet ze skladby obtíží každého žáka, z jeho specifik, která se odvíjí jak od identifikované potřeby úpravy průběhu vzdělávání, tak od jeho osobnosti i vztahové sítě. Výběr podpůrných opatření musí tak respektovat nejen nejlepší zájem žáka, ale musí současně respektovat i pravidla účelnosti a hospodárnosti zvolených opatření. Z těchto důvodů je umožněno volit jak stupeň podpůrného opatření, tak také jeho možnou kombinaci s případně vyšším nebo naopak nižším stupněm podpůrných opatření.

Podpůrná opatření I. stupně

Podpůrná opatření I. stupně vychází z předpokladu, že žáci mají ve vzdělávání řadu drobných obtíží, které mohou mít významný dopad na průběh vzdělávání, pokud pedagogové s touto skutečností nepracují včas. V minulosti tak docházelo k častému „odesílání“ žáků do

školských poradenských zařízení, přitom okolnosti úpravy vzdělávacích obtíží vycházely právě z potřeby úprav v organizaci vzdělávání žáka, formou úprav v oblasti pedagogických a didaktických postupů.

V projektu ESF RAMPS-VIP III a následně v Rozvojovém programu pro školní psychology a školní speciální pedagogy bylo v rozmezí 4 let ověřováno, zda je možné zmírnit problémy žáků ve vzdělávání, pokud se pedagogové v určitém čase věnují vyhodnocování zvolených úprav v průběhu vzdělávání žáka, pracují výhradně s pedagogickými postupy, v podpoře žáka, zvláště pak se sledováním změn ve vzdělávání žáka, po nastavení podpory. Bylo potvrzeno, že tento postup je velmi efektivní, zvláště pokud se využívá jednoduchý záznam o vzdělávání žáka a vyhodnocují se zvolené změny. Pozitivní je i včasná komunikace pedagogů o potřebě změny v průběhu vzdělávání žáka a její skutečná akceptace.

Na základě těchto zjištění byl konstruován první stupeň podpůrného opatření. Vymezuje podmínky k zajištění tohoto stupně podpory, který je zajišťován školou. Popis tohoto opatření zahrnuje i východiska pro poskytování podpůrného opatření v prvním stupni (pozorování a vyhodnocování průběhu vzdělávání žáka, práce s portfoliemi atd.). Zohledňují se různé možnosti zvolených metod výuky, upravuje se práce se vzdělávacím obsahem zvláště pro nadané žáky, doporučuje se pracovat s pestrou škálou organizačních forem výuky. Důležitým nástrojem je pak hodnocení žáka, které má vždy směřovat k posílení motivace k učení a současně poskytnout zdůvodněné hodnocení výsledků práce žáka. Předpokládá se, že škola přistoupí při selhávání žáka nejprve k posílení přímé podpory pedagogem ve výuce, a pokud ta se ukáže jako neúčelná, přistoupí k vypracování plánu pedagogické podpory.

Plán pedagogické podpory je nástrojem, který byl vytvořen jako nástroj podporující práci pedagogů s žáky v prvním stupni podpůrných opatření a ověřen v rozvojovém programu MŠMT. Cílem přitom je formulovat pozorované výukové obtíže a zaměřit pedagogovu pozornost na hledání možných intervencí v oblasti forem a metod výuky, organizace výuky, hodnocení a používaných pomůcek. Předpokládá se, že pedagog sleduje účinnost zvolených postupů a následně se, na základě realizované pedagogické diagnostiky a využívání podpůrných opatření, která jsou školám běžně dostupná, rozhoduje o způsobu další práce s žákem. Vyhodnocuje, zda jsou poskytovaná podpůrná opatření dostatečně účinná, tedy zda pro práci s žákem jsou pedagogické postupy dostačující, nebo zda vnímá jako potřebnou spolupráci s poradenskými pracovníky, protože obtíže žáka nejsou zvládnutelné pouze s využitím běžných pedagogických postupů. Cílem není zatěžovat pedagogy nadbytečnou administrativou, ale stručně zachycovat, co je pro žáka obtížné, jakou volíme cestu k nápravě a jak se nám zvolené pedagogické postupy daří, což je nedílnou součástí každodenní pedagogické práce. Doporučuje se ověřovat pedagogické strategie po dobu **3 měsíců**, pokud se do té doby nepodaří ovlivnit průběh vzdělávání žáka, je zákonnému zástupci žáka nebo zletilému žákovi doporučeno, aby navštívil školské poradenské zařízení.

Současně lze předpokládat, že rodiče mohou navštívit v tomto období školské poradenské zařízení kdykoliv, podle potřeby.

Pro tento stupeň podpůrných opatření je velmi důležitá součinnost a komunikace pedagogických pracovníků školy, ve spolupráci s pracovníky školního poradenského pracoviště.

Pokud se nepodaří zajistit požadavky na úpravu vzdělávání žáka školou, je možné na základě posouzení a diagnostiky ve školských poradenských zařízeních využívat podpory vyšších stupňů podpůrných opatření od II. do V. stupně podpůrných opatření.

Podpůrná opatření II. - V. stupně

O podpůrných opatřeních II. – V. stupně se rozhoduje ve školském poradenském zařízení, vychází se ze závěrů lékařů a klinických odborníků, posuzují se požadavky na úpravy v průběhu vzdělávání žáků.

Na doporučení školy nebo z vlastního rozhodnutí, navštíví školské poradenské zařízení žák a jeho zákonný zástupce nebo zletilý žák, za účelem posouzení vzdělávacích potřeb žáka, respektive jejich vyhodnocení a případné nastavení podpůrných opatření.

Pro všechna podpůrná opatření se popisuje charakter vzdělávacích potřeb pro příslušný stupeň podpory, kategorizují se podmínky k zajištění podpory, specifikuje se, v čem spočívá poradenská pomoc školy a školského poradenského zařízení. Vymezují se položky s normovanou finanční náročností, forma vzdělávání. Dále přehled obsahuje popis vhodných metod výuky, popis metod výuky nižších stupňů je obsažen i ve vyšších stupních. Část Úprava obsahu a výstupu vzdělávání zahrnuje informace o možnostech úpravy obsahů, popisuje i skupiny žáků, kde se upravují obsahy specificky- například pro žáky z odlišného kulturního prostředí. Část Organizace výuky se věnuje širokému spektru možností, jak pro různé skupiny žáků můžeme upravovat organizaci vzdělávání, zvláště jsou definovány možnosti pro pobyt žáka ve školském zařízení.

Stupeň podpůrného opatření by měl být zvolen tak, aby v maximální míře odpovídal charakteru obtíží žáka a jeho speciálních vzdělávacích potřeb. Podpůrná opatření uvedená v §16 odst. 2 písm. a) a dále úpravy metod vzdělávání a školských služeb i hodnocení žáka lze uplatňovat tak, že vyšší stupeň podpory zahrnuje vždy opatření z nižších stupňů podpory. Další podpůrná opatření vychází vždy z konkrétního stupně podpory. Kombinovat lze druh i stupeň podpory. Kombinace **není možná pro stejný druh podpory** - například uplatnit současně asistenta pedagoga ve druhém i ve čtvrtém stupni podpůrného opatření, pro jednoho žáka. Pro nižší stupeň podpory (který je u žáka převažující), je možné uplatnit i podpůrné opatření z vyššího stupně podpory.

Specifickým podpůrným opatřením je **individuální vzdělávací plán**, který je sám podpůrným opatřením a navíc definuje další druhy podpůrných opatření. Jeho uplatnění je nezbytné, pokud chceme ve vzdělávání žáka měnit obsahy vzdělávání a výstupy ze vzdělávání žáka, podobně v případech, kdy budeme vzdělávat v běžné škole žáky definované v §16, odst. 9, kde se s těmito úpravami nutně také pracuje.

Individuální vzdělávací plán tak může mít žák od druhého stupně podpůrných opatření, pokud úpravy jeho vzdělávání zahrnují požadavky na úpravy obsahu. Jinak popis jednotlivých dalších podpůrných opatření zahrnuje doporučení ke vzdělávání žáka se speciálními vzdělávacími potřebami. Každý ze stupňů podpůrných opatření popisuje, jak upravujeme hodnocení žáka, s kterými úrovněmi hodnocení a jak pracujeme. Specifikují se náležitosti kritérií hodnocení, formativní a sumativní hodnocení, volba forem hodnocení, okolnosti práce s postojí a motivací žáka. Pozornost je věnována také potřebě sociálního kontextu hodnocení, aby pedagog dokázal pracovat s různými úrovněmi hodnocení u různých žáků.

Pro podporu vzdělávání žáků je možné volit také podpůrné opatření, které spočívá v zajištění **předmětu speciálně pedagogické péče**, který má pomoci v zajištění reedukace (nápravy) speciálních vzdělávacích potřeb žáků v širokém rejstříku obtíží od poruch učení až po možnosti rehabilitace důsledků dětské mozkové obrny atd. **Předměty speciálně pedagogické péče** jsou zajišťovány speciálními pedagogy, s přednostním využitím disponibilních hodin.

Rozsah tohoto podpůrného opatření se vymezuje od 1h/týdně na žáka ve druhém stupni podpůrného opatření až do 4h/týdně v pátém stupni podpůrných opatření.

Podobně **pedagogické intervence** slouží k posílení výuky u žáků v těch oborech, kde žák selhává (jazyk, matematika atd.), časová dotace slouží také na podporu výuky českého jazyka jako jazyka cizího, na podporu přípravy žáků na školu. Hodiny, které slouží k pedagogické intervenci, je možné využít také pro práci s klimatem tříd, se sociálními vztahy ve třídách, případně pro posílení prevence rizikového chování ve školách. Rozsah tohoto podpůrného opatření se vymezuje od 1h/týdně na žáka ve druhém stupni podpůrného opatření až do 3h/týdně ve čtvrtém stupni podpůrných opatření.

Pedagogickou intervenci lze využívat také pro školská zařízení, zejména pak pro ta, která se podílejí na přípravě žáka na školu. Rozsah podpory je 1h/týdně na žáka.

Podpůrná opatření zahrnují také metodickou podporu školského poradenského zařízení, která je stanovena v rozmezí od 2 do 3 hodin měsíčně jako intenzivní podpora školského zařízení po dobu 6 měsíců. Předpokládáme, že bude řada škol, které budou nově vzdělávat žáky s potřebou podpůrných opatření vyšších stupňů podpůrných opatření, které do té doby ve školách nebyli a pedagogové nemají s prací s těmito žáky hlubokou zkušenost. Standardně poskytují služby pro tyto děti a žáky především speciálně pedagogická centra. Předpokládáme, že 6 měsíců je dostatečně dlouhá doba pro orientaci v základních oblastech péče ve vzdělávání.

Je zřejmé, že bude současně pokračovat také další vzdělávání pedagogických pracovníků, které bude zaměřeno na posilování speciálně pedagogických kompetencí pedagogů.

Podpůrné opatření, které spočívá v **úpravě podmínek přijímání ke vzdělávání a ukončování vzdělávání žáků** je vytvořeno tak, aby speciální vzdělávací potřeby (respektive potřeba podpůrných opatření ve vzdělávání žáka) byly promítnuty i do průběhu přijímacího řízení u ukončování vzdělávání, a to jak na úrovni závěrečné zkoušky v oborech středního vzdělání, tak v oborech středního vzdělávání s výučním listem, včetně maturitní zkoušky, absolutoria v konzervatoři i ve vyšším odborném vzdělávání. Podle povahy obtíží ve vzdělávání žáka je pak možné využít možnosti prodloužení vzdělávání žáka a rozložení ročníku až na dva roky. Tato podpůrná opatření jsou ve všech stupních podpůrných opatření II. až V. stupně.

Od třetího stupně podpůrných opatření se rozšiřuje stupeň závažnosti možných problémů ve vzdělávání žáků, třetí stupeň podpůrných opatření zahrnuje pro skupinu žáků s lehkým mentálním postižením vedle definovaných úprav i úpravy výstupů ze vzdělávání žáků.

Cílem je vytvořit takové prostředí ve školách, které umožní rozšiřovat spektrum žáků, kteří jsou vzděláváni v běžné škole s využíváním materiální i personální podpory, včetně úprav ve školních vzdělávacích programech. Právě od tohoto kroku je možné očekávat, že napomůže lokalizované a sociální integraci všech žáků, které jsou předpokladem ke společnému vzdělávání, respektive k funkční inkluzi.

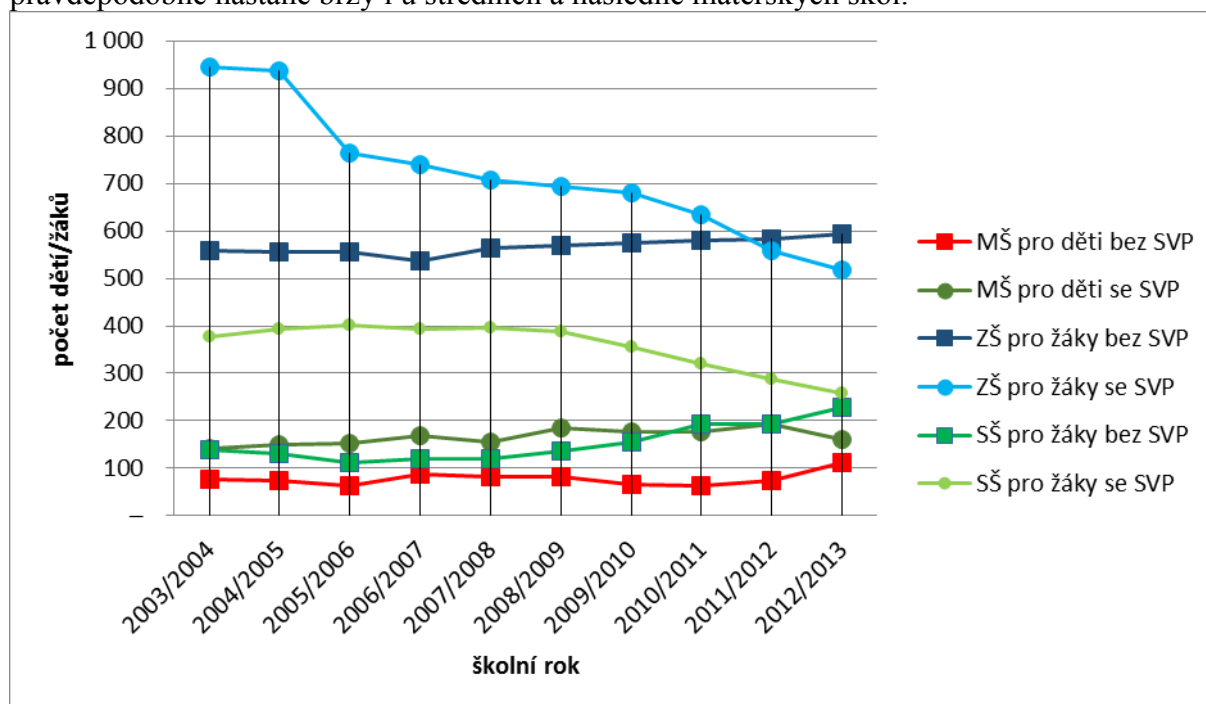
Vedle individuálního vzdělávacího programu se tak předpokládá **využívání předmětu speciálně pedagogické péče, pedagogických intervencí i využívání podpory pedagoga v práci s těmito žáky**. Jedná se o podporu asistentem pedagoga, který může být využíván současně pro více žáků s obdobným charakterem podpory, případně pokud by počet žáků byl vyšší než 4 nebo 5 je možné posílit výuku přítomností dalšího pedagogického pracovníka. Rozhodující tak je jak počet žáků, tak skladba žáků s různou potřebou podpůrných opatření. Třetí stupeň podpory navyšuje i počet hodin speciálně pedagogické péče a pedagogických intervencí na 3/h týdně. Současně se předpokládá, že pokud ve škole bude skupina žáků s potřebou podpůrných opatření početná, tedy vyšší než 30 žáků, je možné, aby škola získala podpůrné opatření, které bude směřovat k doplnění školy školním psychologem nebo školním

speciálním pedagogem. Posiluje se také podpora žáků s potřebou posílení výuky českého jazyka, jako jazyka cizího, která je uplatnitelná **od druhého stupně** podpůrných opatření. Zohledňuje požadavky na posílení přípravy žáků od mateřské školy, pracuje tak i se žáky škol základních a středních. Do této skupiny se očekává zařazování žáků, kteří žijí na území ČR, ale přesto je jejich znalost jazyka na špatné úrovni. Může se jednat o žáky z bilingvních rodin, žáky jiných etnik stejně jako o žáky cizince, kterým poskytnutá podpora podle jiných ustanovení školského zákona (§20), nepostačovala k nápravě problémů.

Podpůrná opatření čtvrtého stupně předpokládají, že charakter obtíží ve vzdělávání žáka vyžaduje významné úpravy průběhu vzdělávání a to jak na úrovni obsahu vzdělávání, tak u vybraných skupin žáků také výstupů. Definuje okolnosti možných úprav i kategorií žáků formou příkladů. Zde se počítá jak se žáky s mentálním postižením, tak také s úpravami některých obsahů a potažmo výstupů ze vzdělávání v kontextu souběžných postižení více vadami, souvisejících s vadami zraku a sluchu a dalších zdravotních postižení definovaných v §16 odst. 9 školského zákona.

Pro tento stupeň podpůrných opatření jsou zahrnuta podpůrná opatření, která umožňují využívání **jiných forem komunikace a komunikačních systémů, využívání podpory orientace v prostoru u žáků se zrakovým postižením, u těchto opatření se počítá s pokračující podporou škol SPC (speciálně pedagogických center)**. Posiluje se možnost zajištění podpory ve vzdělávání žáků neslyšících, prostřednictvím tlumočnicků do českého znakového jazyka, počítá se s tím, že rozsah jejich práce bude respektovat jak potřebu komunikace žáků i po skončení vyučovací hodiny, stejně jako potřeba tlumočnicků na odpočinek a dodržování základních principů pro práci tlumočnicků. Vedle tlumočnicků jsou zajištěny také služby přepisovatele pro neslyšící žáky.

Základní školní docházku dnes více než polovina žáků se sluchovým postižením absolvuje ve školách hlavního vzdělávacího proudu a z uvedených dat lze předpovídat, že podobná situace pravděpodobně nastane brzy i u středních a následně mateřských škol.

Víme, že ročně se u nás rodí asi 100 dětí s těžkou s těžkým sluchovým postižením, 600 – 1 200 dětí se středně těžkým postižením. Vedle toho se rodí další stovky dětí s lehkým postižením a další děti získávají sluchové postižení v průběhu života. Hrubým odhadem dojdeme k tomu, že v populačním ročníku by mělo být řekněme min. 1 500 dětí se sluchovým postižením. Sečteme-li orientačně léta obvyklé docházky do mateřské (3 roky), základní (9 let) a střední školy (4 roky), a vynásobíme je 1 500, vyjde nám 24 000. Podle školských statistik je neslyšících, nedoslýchavých a ohluchlých dětí (v mateřských školách) a žáků (v základních a středních školách) nejméně desetkrát méně.

Právě z těchto důvodů přehled posiluje podporu těchto žáků.

Práce pedagoga se žáky s charakterem obtíží, který odpovídá **čtvrtému stupni podpůrných opatření**, pak často vyžaduje podporu asistentem pedagoga na 1 žáka. Mezi těmito žáky jsou často také žáci, kteří jsou z důvodů svého zdravotního stavu často doma a jejich vzdělávání se tak komplikuje dlouhou nepřítomností ve výuce. Pokud takový žák má asistenta pedagoga, je možné, aby po dobu jeho nepřítomnosti ve škole docházel za žákem a zprostředkoval komunikaci mezi školou a rodinou a pomáhal tak nadále k podpoře vzdělávání žáka.

U žáků ve čtvrtém stupni podpůrných opatření je možné posílení práce pedagoga ještě druhým pedagogickým pracovníkem v rozsahu 5 hodin týdně. Dále je možná přítomnost dalších osob podle zvláštních právních předpisů, osobního asistenta, zdravotníka atd.

Podpůrná opatření **pátého stupně** jsou ve stejné struktuře jako opatření nižších stupňů. Pracuje se s podporou žáků, jejichž vzdělávání vyžaduje maximální podporu v organizaci, průběhu vzdělávání.

Podmínkou je vzdělávání žáků s podporou speciálních pedagogů, snížení počtu žáků ve třídě.

Vedle úprav průběhu vzdělávání žáka, dochází k významné úpravě organizace vzdělávání těchto žáků, která vyžaduje i respektování požadavků na délku vyučovací hodiny, rozložení přestávek, větší nároky na prostorové uspořádání výuky i zohlednění požadavků na péči o tyto žáky. Ve třídě mohou současně působit až **3 pedagogičtí pracovníci**. Pro vzdělávání žáků s potřebou podpůrných opatření se využívají obdobně podpůrná opatření pro čtvrtý stupeň podpůrných opatření, počítá se s využíváním předmětu speciálně pedagogické péče, pedagogických intervencí. Současně snížení počtu žáků indikuje, že požadavky na pedagogické intervence nemusí být tak rozsáhlé. U těchto žáků pokud patří mezi žáky se středně těžkým a těžkým mentálním postižením je možné využívat také jiný vzdělávací program pro základní školu speciální. Také pro vzdělávání těchto žáků se doporučuje přítomnost speciálních pedagogů, kteří se budou na vzdělávání podílet i využívání služeb školních psychologů nebo školních speciálních pedagogů.

Cílem je zajistit vzdělávání těchto žáků tak, aby byl splněn požadavek nejen na prosté umístění žáka do běžné školy, ale byly vytvořeny materiální i personální podmínky k jejich vzdělávání.

U všech stupňů podpůrných opatření se počítá s metodickou podporou školských poradenských zařízení.

Podpůrné opatření „poskytování vzdělávání nebo školských služeb v prostorách stavebně nebo technicky upravených“ nelze vzhledem k tomu, komu je poskytováno, přesně vydefinovat a normativně vyčíslit, školy mají různé zřizovatele a náklady se budou lišit v závislosti na stavu a podmínkách budov.

Podpůrná opatření, u kterých je třeba počítat s finanční úhradou nákladů, zahrnují také normovanou finanční náročnost.

Zřizuje se legislativní zkratka „poradenský pracovník školy“, která odpovídá pedagogickému pracovníku poskytujícímu poradenské služby ve škole. Tímto pracovníkem je pracovník školy k tomu určený a nejedná se o pracovníky školských poradenských zařízení.

V části A je část i upravující **formu vzdělávání** v souladu se zmocněním uvedeným v § 19 školského zákona, kdy se předpokládá, že volba bude zahrnovat například individuální vzdělávání nebo na střední škole například kombinované studium.

Stupně podpory vymezují vzestupně rozsah možné podpory žáků rozložený do pěti stupňů. Při výběru stupně podpory je nezbytné se řídit pravidly, která vycházejí z nezbytné vzdělávací potřeby žáka a naplňují účel podpory. Nezbytným kritériem poskytovaných podpůrných opatření je i kritérium hospodárnosti.

Část B Přehledu je věnována výčtu speciálních učebnic, dalších výukových materiálů a kompenzačních pomůcek, které jsou nezbytné pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v různých stupních podpory, včetně normované finanční náročnosti uváděných položek, jejich členění do stupňů a pravidlům pro jejich použití školou a školským zařízením.

Pomůcka má sloužit k podpoře žáka ve výuce a ke kompenzaci jeho zdravotních obtíží. U návrhů kompenzačních pomůcek je třeba zohlednit, zda navrhovaná kompenzační pomůcka nebyla již žákovi poskytnuta rezortem MPSV nebo MZ, případně vyhodnotit nezbytnost pomůcky pro vzdělávání žáka. Přehled speciálních učebnic, pomůcek a kompenzačních pomůcek zahrnuje výčet nejčastěji užívaných učebnic a pomůcek pro skupiny žáků s definovanou potřebou podpory, respektuje skupiny žáků definované zákonem a současně umožňuje volný výběr pomůcek a učebnic podle stupně podpůrného opatření i pro širokou skupinu žáků s duševním onemocněním nebo dlouhodobě vážně nemocných žáků.

Přehled je vždy nezbytné používat v kombinaci s vyhláškou, neboť ta stanoví základní pravidla k přiznávání podpůrných opatření.

K příloze č. 2 – Zpráva školského poradenského zařízení

Příloha č. 2 obsahuje formulář zprávy školského poradenského zařízení.

Zpráva z vyšetření je určena zejména zákonnému zástupci žáka nebo zletilému žákovi. Je výstupem poradenské práce, který musí poradenské zařízení zpracovat nejpozději do 30 dnů od zahájení poradenské práce s žákem.

Zpráva zpracovává:

- a) základní údaje o klientovi (jméno a příjmení, datum a místo narození, bydliště, škola, třídní učitel, údaje o rodičích případně zákonných zástupcích, důvod vyšetření a dosavadní opatření)
- b) anamnestické údaje (rodové dispozice, ontogenetický vývoj, scholarita, prostředí ve kterém dítě vyrůstalo, socioekonomické podmínky rodiny, rodina a její struktura, vztahová síť).

Zpráva sumarizuje v závěrech z vyšetření výsledky ze speciálně pedagogického a psychologického vyšetření, současně zahrnuje výstupy plánu pedagogické podpory, pokud byl poskytován. Uvádí také další informace ze zpráv a doporučení jiných subjektů, pokud jsou součástí rozhodnutí o volbě podpůrných opatření pro žáka.

Při interpretaci výsledků je nezbytné nutně vzít v úvahu veškeré informace, které jsou o klientovi dostupné a byly získány z:

- anamnézy
- informací od rodičů (co rodiče sdělují o žákovi, o škole, o sobě, o životě rodiny)

- informací ze školy (co učitel sděluje o žákovi, o rodině, o svém vztahu k žákovi, o školním výkonu žáka, o třídě a případně o škole)
- ze znalosti z prostředí školy i širšího okolí žáka
- rozboru školních výsledků
- rozboru dalších dokumentů (předcházející poradenská i jiná vyšetření, zprávy lékaře apod.)
- samotného vyšetření (z rozhovoru, pozorování, použitých diagnostických metod)

Psycholog se tak snaží do interpretace závěrů z vyšetření zahrnout „příběh“ klienta, aby mohl porozumět výsledkům v celém kontextu získaných dat a informací. V průběhu interpretací je důležité, aby poradenský pracovník dobře znal sám sebe a vzal v úvahu vlastní osobnostní charakteristiky, případně vlastní předsudky.

Neoddělitelnou součástí diagnostického procesu je týmová spolupráce a dobrá komunikace všech zúčastněných poradenských odborníků, tj. psychologa, speciálního pedagoga a sociální pracovnice, případně školního psychologa a školního speciálního pedagoga.

Psychologický a speciálně pedagogický nálezn jako východisko pro zprávu je tak obvykle součástí výchozí dokumentace psychologa nebo speciálního pedagoga, může tedy obsahovat ještě řadu poznámek a údajů, například z průběhu přímého pozorování klienta v průběhu testových situací. Nálezem končí jedna z etap odborné práce, na kterou navazuje aplikační část, která zahrnuje práci se závěry psychologického nálezu.

Zpráva z vyšetření je určena žákovi nebo zákonnému zástupci žáka, je tedy vytvářena na zakázku klienta a je určena primárně jemu. Rozsah zprávy je ovlivněn účelem, za jakým je vytvářena, zda se jedná o komplexní vyšetření žáka nebo orientační informace například ve vztahu k volbě úprav ve vzdělávání žáka. Z uvedeného vyplývá, že přestože se jedná o „pouhou“ poradenskou službu, může mít výstup poradenské práce zásadní vliv i na vzdělávací dráhu žáka, nepřímou na jeho další životní rozhodování.

Z tohoto důvodu je třeba, aby jazyk zprávy respektoval příjemce. Obsah sdělení musí být vždy srozumitelný, konzultován s objednatel, kterým je nejčastěji zákonný zástupce klienta nebo klient sám. Formulování Informovaného souhlasu se závěry zprávy by pak mělo zabránit tomu, aby docházelo k neporozumění závěrům vyšetření a to i ve vztahu k prognóze dalšího vývoje klienta. Navíc závěry z vyšetření mohou obsahovat doporučení, které může klient rozporovat nebo vyjadřovat svoje pochybnosti.

Rozhovor s rodiči, který následuje po vyšetření a je také označován jako „interpretační setkání“, je součástí diagnostického procesu. Během setkání dochází ještě k upřesnění závěrů a interpretací z vyšetření. Rodičům je třeba poskytnout dostatečný prostor k seznámení se se závěry vyšetření a následně s navrhovanými doporučeními. Poradenský pracovník musí poskytovat informace rodičům případně klientům tak, aby vedly k porozumění navrhovaných doporučení a aby tedy měly podobu informovaného souhlasu. Informace musí obsahovat přednosti doporučení i případná rizika, klienti by měli být seznámeni také s možností odvolání. Za kvalitu poskytovaných informací je odpovědný jejich poskytovatel. Poradenský pracovník musí při sdělování závěrů z vyšetření také počítat s očekáváními rodičů ve vztahu k jejich dítěti, měl by zohlednit také případná nereálná očekávání a předsudky.

Snažíme se sdělovat na počátku rozhovoru s rodičem pozitivní informace, zabránit sdělování takových informací, které mají charakter uzavřených soudů a mohou v rodičích vytvářet dojem neměnnosti celé situace. Při sdělování závažných informací o žákovi volíme vždy takové formulace, aby vedly u rodiče (klienta) k pochopení nikoliv k vyvolání strachu, bezradnosti a případně zoufalství.

Rozhovor s rodiči je veden ve snaze vysvětlit situaci žáka a současně navrhnout opatření. Rodiče se tak podílejí na implementaci navržených opatření nikoliv jako pasivní příjemci, ale jako aktéři možných změn. Z toho důvodu je třeba jednoznačně formulovat, která z opatření jsou úkolem poradenského zařízení, která bude realizovat škola a která mohou být naplňována ve spolupráci s rodinou.

V neposlední řadě je potřebné s rodiči domluvit způsob předávání informací škole, případně dalším institucím. Zpráva stanovuje také termín kontrolního vyšetření, pracovníka určeného ke komunikaci.

Zákonný zástupce žáka nebo zletilý žák je seznámen také s návrhem doporučení ke vzdělávání žáka.

Svůj souhlas vyjadřuje prostřednictvím informovaného souhlasu.

K příloze č. 3 – Doporučení pro vzdělávání žáka se speciálními vzdělávacími potřebami ve škole

Příloha č. 3 obsahuje formulář doporučení.

Doporučení ke vzdělávání žáka se speciálními vzdělávacími potřebami ve škole je dokumentem, který je škole předáván prostřednictvím školského poradenského zařízení, na základě vyhodnocení poradenské práce se žákem školským poradenským zařízením.

Doporučení je tedy výstupem poradenské práce, která zahrnuje jednak vyhodnocení závěrů a doporučení od jiných odborníků, zvláště u žáků se zdravotním postižením nebo zdravotními problémy jiného druhu. Dále vychází ze speciálně pedagogické a psychologické diagnostiky, která se realizuje za účelem stanovení vhodných podpůrných opatření pro vzdělávání žáka.

Formulář doporučení tak obsahuje formální náležitosti, které slouží zpřesnění identifikace žáka, zvolené školy. Dále identifikuje podpůrná opatření, včetně jejich zařazení do stupňů a navrhuje i jejich případné kombinace.

Závěry vyšetření sumarizují výsledky poradenské práce a specifikují, jak se výsledky promítnou do požadavků úprav vzdělávání žáka, nebo i dalších okolností, které mohou souviset se vzděláváním žáka (postoje, motivace, vztahy, rizika...) Identifikuje také případné zdravotní postižení, zvláště pak v kontextu §16, odstavec 9 školského zákona.

Vymezuje data vydání, zahájení poskytování doporučení, kontrolní vyšetření, případně data změn v průběhu poskytování podpory. Doporučení vyhodnocuje i podporu žáka, která byla poskytována školou nebo jiným subjektem, navrhuje konkrétní podpůrná opatření v oblasti metod, forem a úprav vzdělávání. Navrhuje IVP, pokud se bude současně jednat o úpravy obsahu a výstupů ze vzdělávání žáků, specifikuje požadavky na personální podporu práce pedagogů v podobě služeb asistenta pedagoga nebo dalšího pedagogického pracovníka, vymezuje nárok na školního psychologa nebo školního speciálního pedagoga, dále uvádí nárok na podporu nepedagogickými pracovníky- tlumočnickem, přepisovatelem pro neslyšící, případně zohledňuje požadavek na přítomnost další osoby ve výuce. Uváděny jsou i další okolnosti podpory v souvislosti s alternativními formami komunikace, podpory pro nevidomé. Údaje o personální podpoře jsou definovány rozsahem počtu hodin i normovanou finanční náročností, podobě jako hodiny pedagogické intervence a předmětu speciálně pedagogické péče. Doporučení obsahuje také důležité informace o hodnocení žáka, údaje o možnostech prodloužení vzdělávání žáka, pokud je to v souladu s potřebou, jsou uváděny i okolnosti podmínek přijímání ke vzdělávání a ukončování vzdělávání. Doporučení se vyjadřuje i k dalším souvislostem s poskytováním podpůrných opatření, specifikuje možnosti postavení žáka ve třídě, míru jeho nadání a charakter podpory za tímto účelem.

Velmi důležitý je údaj pro případ, kdy žák nebude vzděláván s využitím podpůrných opatření, ale bude zařazen do vzdělávání podle ustanovení §16, odst. 9 školského zákona ve škole, třídě, oddělení nebo skupině. Doporučení tuto skutečnost zohledňuje a vyžaduje, aby školské poradenské zařízení uvedlo pečlivé zdůvodnění příčin, proč žákovi nepostačuje vzdělávání s využitím pěti stupňů podpůrných opatření. Součástí je pak vedle doporučení školského poradenského zařízení také žádost zákonného zástupce, podobně jako v případech volby individuálního vzdělávacího plánu.

Zákonný zástupce žáka nebo zletilý žák vyjadřuje svůj souhlas s poskytováním podpůrného opatření v podobě informovaného souhlasu, společně s vedením školy.

Součástí doporučení je i výčet speciálních učebnic, pomůcek a kompenzačních pomůcek, které si žák může také vypůjčit, nebo je zpravidla získá nákupem školy.

Před vystavením doporučení komunikuje školské poradenské zařízení se školou tak, aby předešlo ne hospodárnosti přidělovaných podpůrných opatření a aby vyloučilo duplicitu v přidělovaných podpůrných opatřeních.

Pokud se stane, že rodina žáka selhává v zajištění péče o žáka a neposkytuje dostatečné záruky v podpoře žáka s potřebou podpůrných opatření, je možné, aby se škola a případně školské poradenské zařízení obrátilo o pomoc na orgány veřejné moci, zejména na orgány sociálně právní ochrany dětí.

Tato skutečnost je považována za krajní řešení, pokud se nepodařilo dříve uplatňovanými postupy zkvalitnit péči o žáka a jeho vzdělávání.

Lhůty pro kontroly doporučení vyplývají z účelu, pro který bylo doporučení vystaveno.

Individuální vzdělávací plán

Jméno a příjmení žáka			
Datum narození			
Bydliště			
Škola			
Ročník		Školní rok	

ŠPZ, které vydalo doporučení pro IVP			
Kontaktní pracovník ŠPZ			
Školská poradenská, zdravotnická a jiná zařízení, která se podílejí na péči o žáka			

Rozhodnutí o povolení vzdělávání žáka podle IVP ze dne:	
Zdůvodnění:	

Priority vzdělávání a dalšího rozvoje žáka (cíle IVP):	
---	--

Předměty, jejichž výuka je realizována podle IVP:	
--	--

--	--

Podpůrná opatření (specifikace stupňů podpory)	
Metody výuky (pedagogické postupy)	
Úpravy obsahu vzdělávání	
Úprava očekávaných výstupů vzdělávání	
Organizace výuky	
Způsob zadávání a plnění úkolů	
Způsob ověřování vědomostí a dovedností	
Hodnocení žáka	
Pomůcky a učební materiály	
Podpůrná opatření jiného druhu	

Personální zajištění úprav průběhu vzdělávání (asistent pedagoga, další pedagogický pracovník)	
Další subjekty, které se podílejí na vzdělávání žáka	
Spolupráce se zákonnými zástupci žáka	
Dohoda mezi žákem a vyučujícím	

Podrobný popis pro jednotlivé vyučovací předměty, ve kterých jsou uplatňována podpůrná opatření (Je-li potřeba specifikovat)	
Název předmětu	
Název předmětu	
Název předmětu	
Název předmětu	

Osoby zodpovědné za vzdělávání a odbornou péči o žáka		Jméno a příjmení	Podpis
Třídní učitelka			
Vyučující	Vyučovací předmět		
Školní poradenský pracovník			
Pracovník školského poradenského zařízení			
Zákonný zástupce žáka			
Žák			

Plán pedagogické podpory (PLPP)

Jméno a příjmení dítěte, žáka nebo studenta (dále jen „žák“)			
Škola			
Ročník			
Důvod k přistoupení sestavení PLPP			
Datum vyhotovení			
Vyhodnocení PLPP plánováno ke dni			

I. Charakteristika žáka a jeho/její obtíží

(silné, slabé stránky; popis obtíží; pedagogická, případně speciálně - pedagogická diagnostika s cílem stanovení úprav ve vzdělávání; aktuální zdravotní stav; další okolnosti ovlivňující nastavení podpory)

--

II. Stanovení cílů PLPP

(cíle rozvoje žáka)

--

III. Podpůrná opatření ve škole

(Doplňte **konkrétní postupy** v těch kategoriích podpůrných opatření, které uplatňujete.)

a) Metody výuky

(specifikace úprav metod práce se žákem)

--

b) Organizace výuky

(úpravy v organizaci výuky ve školní třídě, případně i mimo ni)

--

c) Hodnocení žáka (vymezení úprav hodnocení, jak hodnotíme, co úpravami hodnocení sledujeme, kritéria)
d) Pomůcky (učebnice, pracovní listy, ICT technika, atd.)
e) Požadavky na organizaci práce učitele/lů

IV. Podpůrná opatření v rámci domácí přípravy (popis úprav domácí přípravy, forma a frekvence komunikace s rodinou)

V. Podpůrná opatření jiného druhu (respektovat zdravotní stav, zátěžovou situaci v rodině či škole - vztahové problémy, postavení ve třídě; v jakých činnostech, jakým způsobem)

VI. Vyhodnocení účinnosti PLPP (Naplnění cílů PLPP)	Dne:

Doporučení k odbornému vyšetření⁵	☐ Ano ☐ PPP ☐ SPC ☐ SVP ☐ jiné:	☐ Ne

Role	Jméno a příjmení	Podpis a datum
Třídní učitel		
Učitel/é předmětu/ů		
Pracovník ŠPP		
Zákonný zástupce⁶		

⁵ Odpovídající zaškrtněte, případně doplňte.

⁶ Rodič by měl mít s PLPP seznámen, jeho podpis není nezbytně nutný.